

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

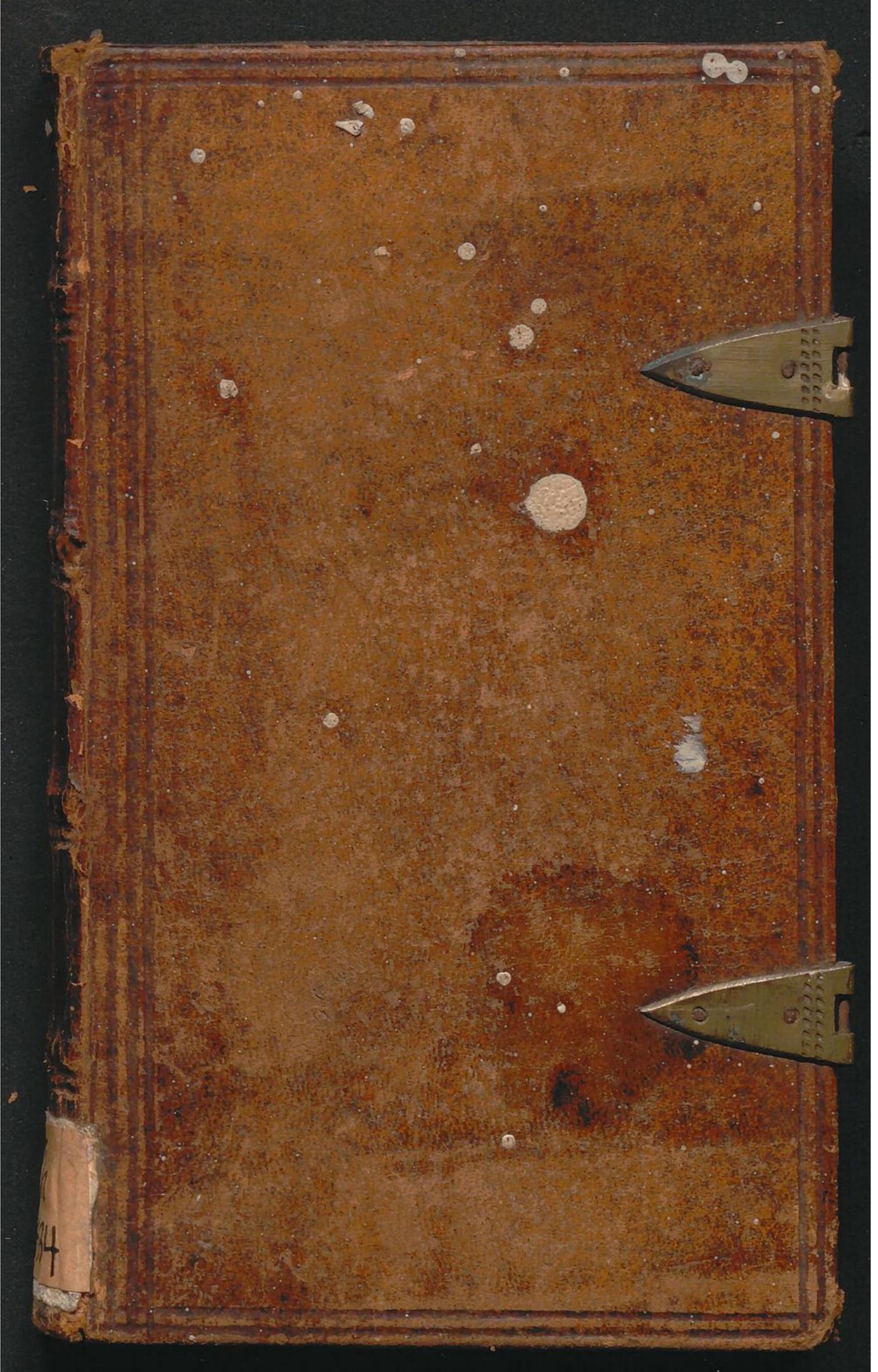
**De Soliditate Virtutis In Religioso Societatis Jesu requisita
Considerationes R. P. Gasparis Druzbicki, Societatis Jesu**

Druzbicki, Kaspar

Coloniæ, 1721

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60934)

L. IV. 2.

Th. 4534.

~~Th. 4536~~

DE
SOLIDITATE
VIRTUTIS

In Religioso Societatis
JESU requisita

CONSIDE-
RATIONES

R. P. GASPARIS DRUZBICKI,
Societatis JESU,

Cum licentia Superiorum.

*Collegii
Jesu*

*Societatis
Paderbornae*

COLONIAE,

Imprimebat Franciscus Casparus Aldenkirchen,
in platea Saxonica. Anno 1721.

LECTOR,

Haec Considerationes, quas hic legis, super Regulam 16. Summarii de solida Virtute, in homine Societatis requisitâ, sunt numero 23. ita in 9. dies disposita, quibus mos est in Societate Collectioni Spiritûs vacare, ut ternæ singulis diebus deserviant, atque ad Meditationes horarias assumi possint.

Omnes, qui se Societati addixerunt, in Virtutum solidarum ac perfectarum & spiritualium rerum studium incumbant, ac in hujusmodi majus momentum, quàm in doctrina vel aliis donis naturalibus & humanis, constitutum esse ducant: illa enim interiora sunt, ex quibus efficaciam ad exteriora permanere ad finem nobis propositum oportet. *Reg. summ. Const. 16. ex parte Const. 10. §. 2.*

DIES I.

*Præambulatorias habet Considerationes de solidâ Virtute. 1. Rimatur sensum Reg. 16.
2. Naturam inspicit Virtutis solidæ.
3. Mentem S. P. Ignatii & Societatis aperit in exigenda à suis virtute solidâ.*

CON-

CONSIDERATIO I.

*Continebit hæc Consideratio diligentem
perpensionem Regulae supradictæ : per=
pendentur enim singula ejus ver=
ba ; præcipue verò hæc quinque
præ oculis habebuntur.*

I.

Uod hæc Regula omnibus
omnino seruiat iis , qui in
Societate vivunt, incipien=
do à primi anni Novitiis,
usque ad extremè vetera=
nos : omnes siquidem isti,
se se Societati addixerunt, & quidem Veterani ma=
gis quàm Novitii: proinde etiam Veteranis incum=
bit magis eam Regulam vitæ suæ exprimere,
quàm Novitiis. quod an re ipsa in nobis sit , erit
sine palpatione acriter in conscientia propria à
quolibet dispiciendum, dijudicandumque.

2. Quod hæc Regula præcipiat omnibus So=
cietatis hominibus studium, seu diligentem & inde=
fessam curam (id enim vox studii, & incumbendi

sonat) non cujuslibet rei, sed virtutum: nec quarumlibet, sed solidarum ac perfectarum, & denique generatim omnium rerum spiritualium Instituto congruentium. Quod præceptum, quàm sit expressum, quàm rationabile, quàm Evangelicum, quàm Instituto congruum, quomodo à primis nostris Patribus executioni mandatum: quomodo à nobis mandetur aut mandandum sit; accuratè itidem & absque dissimulatione est introspectendum, firmæque proposita & particularia, designatis occasionibus & modis atque temporibus, & aliis circumstantiis, ad ejus Regulæ observationem plenam concipienda.

3. Quòd Regula præcipiat, istiusmodi studium virtutum solidarum & perfectarum à Societatis hominibus præferri omnibus aliis rebus atque mediis (post Deum) sive sint hæc scientiæ atque doctrinæ qualescunque; sive sint dona naturalia, ut ingenium, Judicium, talentum gubernandi, concionandi, docendi, conversandi, sive sint aliæ doctes humanæ, rationesque politicæ, ut sunt forma, genus, officia, experientia, aptitudo, gratia & favor externorum vel domesticorum, Superiorum, vel graviorum virorum, spes promotionum ad hæc illave studia, officia, gradus, loca. Quibus omnibus tunc præfertur studium virtutum solidarum à Societatis homine, quando priùs virtutes, quàm illa, quærit; quando virtutum cultum, propter illa non negligit; quando istorum curam, ad virtutum culturam perfectionemque dirigit; quando ab aliis abstinere, abstrahive sine perturbatione mentis, si-
ne

ne querelis, sine murmuratione, sine amaritudine & melancholia, contentissimus est, quando illa in se non agnosci, sibi ve ea derogari, vel illa in se negligi deprimi ve, pacatè fert vel gaudet, non ignaviâ aut laboris fugâ sed humiliationis sui studio. Hos similè que mores, an in te ipso deprehendas, an verò his oppositos experiare, sine dissimulatione inspicere, ac quantum poteris, accuratè, seriò que ad emendationem tuâ tecum contra te conspira, invocato ad id auxilio gratiæ Divinæ.

4. Quòd Regula præcepti sui rationem det sanè firmis simam. Etsi enim Religioso satis esse deberet ad hoc studium Virtutum solidarum persuadendum, ipsius Regulæ mens: quæ est planè ac verè mens Societatis universæ, immo mens atque voluntas Dei, cui non obsequi nefas est: tamen etiam ratione convincit evidenti intellectum, consequentè que voluntatem, ut ita omnino studia sua ordinet; primùm nempe ad solidas virtutes parandas, deinde ad alia naturalia præsidia conquirenda. Ratio autem istiusmodi est, quia nimirum Virtutes solidæ ac perfectæ, itém que res spirituales sunt interiora interioris hominis bona, magis que ad animi bonum pertinent, quàm doctrinæ vel alia naturalia bona. Dictat autem ratio, quòd sicut animus corpori, ita & bona animi præstant bonis corporis: & sicut spiritus naturæ præstat, ita etiam bona spiritualia bonis naturalibus præstant. Dictat etiam consequenter ratio, quòd priùs & magis curanda sint bona animi quàm corporis, bonaque spiritus quàm naturæ. Et cum Virtutes solidæ ac

perfectæ, resque spirituales, sint animi & spiritus bona, magis quam doctrina, vel alia naturalia; relinquuntur, prius esse & potius curandas. Virtutes solidas resque spirituales, quam doctrinas, & alia quælibet. Cui accedit illa alia ratio, quod illa sine bona diligentius curanda, quæ sunt anima aliorum bonorum, & sine quibus alia bona non sunt bona, sed potius vel inutilia, vel etiam periculosa, ac damnosa. Sed virtutes solidæ ac perfectæ, resque spirituales sunt anima, sunt vita, sunt vigor, sunt pretium & valor omnium aliorum bonorum naturalium, ita ut naturalia bona sine illis, sint tanquam corpus sine anima, tanquam instrumenta sine artifice, tanquam mundus sine sole: immo sunt instrumenta superbiæ, avaritiæ, libidinis, aliorumque scelerum incentiva, ut in exemplis infinitis patuit, in omni retro ætate, statuque hominum: igitur restat, ut juxta mentem Regulæ, prius & magis curentur Virtutes solidæ, quam dotes naturæ. Ubi dispicies occultè & accuratè, an in te sit is sensus, idque iudicium practicum de Virtutibus ac naturæ dotibus: an verò speculativè quidem id scias, & asseras, practicè verò in occasionibus opposito modo te geras: ac si ita in te inveneris: corrige errorem tuum deinceps & occasiones practicas ab experientia peritas designa &c.

5. Quod Regula magis curandas solidas Virtutes, quam naturalia dona præcipiat, non tantum ob dictas rationes, quæ cuilibet statui hominum servire, idque ipsum suadere possunt, sed præterea ob rationem peculiarem, institutòque Societati pro-

pro-

propriam, quam ex fine Societati proposito atque proprio desumit. Est enim finis Societatis (juxta Reg. 2. Summ:) non solum saluti & perfectioni propriarum animarum cum Divinâ gratiâ vacare, sed cum eadem gratia impensè in salutem & etiam perfectionem proximorum incumbere. At incumbere in hunc finem, hoc est, in salutem & perfectionem proximorum, Societatis homo nullus potest, nisi sit in solidis & perfectis virtutibus, rebusque spiritualibus ipsemet bene fundatus: quomodo enim perfectum imperfectus, solidum non solidum in virtute, spiritualement non spiritualis faciet? immo quomodo ipse non peribit cum pereuntibus, qui vires non habet ad opem ferendam pereuntibus? *Quomodo perficiet turrim, qui sumptum non habet, etiam ad ponendum fundamentum? quomodo occurret hosti venienti contra se cum 20000. qui neque 10000. habet?* Lucæ 14. 28. Itaque quisquis finem Societatis assequi vult, is virtutibus solidis & perfectis præditus esse ante omnia debet, & consequenter, is in virtutum solidarum & perfectarum rerumque spiritualium studium incumbere, in iis que majus momentum quam in doctrina, vel aliis hominis bonis constitutum esse, pro certo habere debet, & ex illis ad ista, vim efficaciamque derivare; ut ita tandem feliciter absque suo periculo & damno, finem Societati propositum consequi possit. An hæc Regulæ ratiocinatio sit efficax, vide; an & qualem in te locum habeat, expende, nec dissimula, sed fideliter practicèque tecum ipse age, propone, conclude.

CONSIDERATIO II.

Quid sit virtus perfecta & solida?

I.

Virtus definitur à sapientibus, quòd sit habitus, quo quis bonus redditur, & nemo malè utitur. Ex qua definitione discimus. 1. Virtutem non esse quamcunque animi ad bonum inclinationem, propensionem, motionem, neque qualemcunque bonum actum ab homine exercitum aliquando; sed esse habitum, seu assuefactionem animi constantem ad bonum aliquid, ita ut animo facile aut etiam delectabile sit, (ex eo saltem, quia facile) bonum operari; difficile autem & molestum, malum vel malè facere, quæ assuefactio atque facilitas ad bonum, difficultas verò ad malum inducitur in actum, vel strenuis atque heroicis, vel saltem frequentatis actibus bonis. v. g. qui se strenuè humiliat, frequentèrque, efficitur humilis, & induit habitum humilitatis; quo facile est illi de se abjectè sentire, & se in abjectis occupare; difficile autem, ad honorifica & superba aspirare. 2. Discimus tum ex definitione, tum ex modò dictis, Virtutem non solùm esse bonum quid, sed etiam per eam nos reddi bonos: ille enim bonus est, qui facile & quasi naturale habet, bene operari; hoc autem Virtus in nobis facit, ut suprà expensum est. Virtus igitur nos bonos facit; est igitur & ipsa bonum

num

num, & tale quidem, ut post Deum & ejus gratiam nullum aliud sit majus & verius hominis bonum: nullum enim aliud bonum, facit hominem bonum, nisi sola Virtus. Divitiæ, scientiæ, honores, talenta, amicitia, prophetiæ, miracula verò non faciunt hominem bonum ac proinde non sunt planè hominis bonum; at Virtus sine illis omnibus, facit hominem bonum: illa igitur sola est verum bonum. 3. Discimus, tum ex definitione, tum ex dictis, quòd Virtus tale sit bonum, ut non solum nos faciat bonos, sed etiam nec possit nos facere malos, nec possit fieri mala, quia nemo illà malè utitur: si enim quis malè Virtute uteretur, jam non Virtus, sed vitium esset; nec bonum, sed malum faceret. Omnia alia bona (præter Deum) talia sunt, ut homo iis malè uti possit; solo Deo & virtute non potest, alioqui hoc ipso nec ille Deus, nec illa Virtus esset. Ex omnibus prædictis, discimus. 4. Virtutem, ut verè Virtus sit, debere esse solidam & perfectam, adeò, ut si non sit solida & perfecta, vix Virtus sit. Si enim solida non est, & perfecta, non facit hominem facilem ad bonum, difficilem ad malum agendum, (si enim faceret, jam solida & perfecta esset) quod si non facit, habitus non est, quo boni reddamur: hoc autem Virtus est, ut definitio virtutis docet. Ex quo, discimus 5. pro eodem hæc ferè esse acceptanda, Virtutem solidam, & perfectam Virtutem. Non quòd inchoata & imperfecta Virtus, non sit etiam Virtus suo modo, sed quòd non sit virtus adhuc talis, qualem natura virtutis & definitio in rigore

exigit: Virtus quippe perfectio est. Virtus autem imperfecta, nondum omnino perfectio est, alioqui perfectum faceret habentem, quod quomodo faciet, cum ipsa imperfecta sit? Discimus adhuc ex dictis 6. Pro eodem hoc esse debere apud viros studium virtutis profitentes, virtutem quærere, & virtutem solidam perfectamque quærere. Nam Virtus non est omnino planèque Virtus, si non est solida & perfecta, uti non esse jam vidimus. Igitur qui non quærit solidam & perfectam virtutem, is neque etiam virtutem quærere censendus est. Virtus siquidem perfectio est; igitur virtutem quærere, perfectionem quærere est; quomodo verò aut virtus perfectio est, aut perfectio quæritur, quando virtus imperfecta quæritur, & virtute imperfectâ animus virtutem quærentis atque profitentis contentus est? Agnosce igitur ô Religiose, qui, si veræ Virtutis studium profiteris, solidæ & perfectæ virtutis studium profitearis; item, si verè virtutem quæris, solidam & perfectam quæris: nam si non solidam quæris, hoc ipso nec veram, nec verè virtutem quæris, virtutisve studium profiteris, sed aliud es, aliud profiteris, virtutis naturam & valorem non agnoscis, perfectionis & professionis tuæ indolem, ingenium non dispicis, linguam tuam & loquelam non intelligis. Agnosce, quàm periculose in imperfectionibus tuis, & in imperfectis virtutibus hæres, quantò etiam periculosius virtutum assiduam exercitationem, perfectionemque negligis. Hoc quippe ipso quòd talis es, virtutem non quæris, nec virtutis studiosus es, neque perfectionis
pro-

professus: sed imperfectionis & non virtutis. Unde meritò illud in te quadrat axioma Sanctorum; in via Dei non progredi, est regredi, nolle proficere, velle deficere est, nolle perfectam & solidam virtutem, nolle virtutem est. Quæ si horrescis legere vel recolere, magis multò exhorresce exercere, atque practicè sentire, inque anima tua tolerare. In quo ne videar tibi spinosa disputatione atque consideratione voluisse illudere: te ad te ipsum remitto; converte te ad te: Virtutes tuas imperfectas, quibus scilicet contentus esse velles, inspice, atque ad experientiam tuam adduc; cum eaque prædictam veritatem seu considerationem confer & confronta. Accipe obedientiam tuam imperfectam, facitne illa, ut nunquam, & rarò, ut difficilè in obedientiâ, in autoritate majorum tuorum: intellectu, iudicio, voluntate, linguâ, exercitio pecces? facitne, ut facillimè intellectu, iudicio voluntate, opere, per omnes obedientiæ leges obedias? Accipe imperfectam tuam paupertatem, accipe patientiam, modestiam externam, humilitatem, linguæ continentiam, sobrietatem in cibo & potu, caritatem proximi, &c. faciuntne, istæ imperfectæ virtutes, ut agrè his contraria perfecta committas, vitiisque oppositis careas? ut facilè actus virtutum exerceas? ut libenter? ut connaturaliter? si faciunt: gaude tu, & congaudebo etiam ego, sed tunc, cum id credam: non credo autem, quia id impossibile scio. Si non faciunt, ut facere non possunt: fateare necesse est, te, dum virtutibus imperfectis contentus es, imperfectione conten-

tum

IO *Considerationes.*

tum esse, periculis expositum esse, facilius multò malum, quàm bonum esse, facilius & sæpius peccare, quàm actus bonos facere; ac proinde vitia, non virtutes habere. Virtus enim est dispositio perfecti ad optimum; id est, habitus bene operandi, facilitas bene agendi, difficultas & desuetudo malos actus eliciendi: quâ facilitate bene agendi fit, ut bonum libenter, frequenter, assiduè, conaturaliter agamus, malum autem ægrè, difficulter, rarò, ferè nunquam committamus, sicque boni efficiamur, mali esse dediscamus & nesciamus, sicque virtute malè uti non possimus, sed eam conaturalem nobis efficiamus. Hoc an ita sit, & practicè sit, agnoscamus, quotquot studium virtutis profitemur; & ad solidam perfectamque virtutem omnino enitamur, neque contenti simus imperfecta virtute, sicut forsitan hætenus fuimus.

CONSIDERATIO III.

*Cur virtutum solidarum studium S. P.
Ignatius & Societas à nobis exigat.*

Aula prima est Deus, idque variis modis. Primò. Quia Deus dixit, *Ambula coram me, & esto perfectus*, Gen. 17. 1. id est, homo servias mihi, & sis perfectus, utique in Virtutibus, quia per has Deo servimus. Huic consonat monitum illud Christi Domini.
Estote

de soliditate Virtutis.

II

Estote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est. Matt. 5. 46. Constat verò, Deum esse solidam & perfectam Bonitatem; & nos igitur oportet esse solidè & perfectè bonos, bonitate verò Virtutum, quia hæ sunt, quibus boni reddimur. Secundò. Deus dignus est, ut simus perfecti & solidi in virtute. Ut ergo nulla alia subsit causa, mihi hæc, hæc sufficere deberet ingenuo animo. Tertiò. Placitum & voluntas Dei: placet namque Deo, & est gustabile gustui ejus, si simus solidè & perfectè boni: hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra, ait Apostolus. Et quis, quæso est talis, qui nolit Deo ad gustum & ad placitum servire? Quartò. Honor & gloria Dei, quam habet Deus ex nostra solida & perfecta virtute, & ex effectibus ex ea in nos, & per nos in proximos promanantibus: in hunc enim finem Deus, & hominem condidit, & gratiis ornavit, & ad finem supernaturalem elevavit, & ad Religiosum statum vocavit, & ad professionem solidæ Virtutis invitavit, ut ex homine glorificetur magis ac magis, perfectionesque suas manifestet, & bonitates communicet, & sic iterum magis glorificetur, & gloriosus appareat. Et quis invidabit hanc consolationem Deo? (ut sic loquar) ut nolit gaudere Deum de sua per nos, & in nobis exaltatione? ut Deus per nos magis glorificetur & occasione nostrî. Quod fit, quando solidè proficimus; quando ditissimi in virtute, in gratiis, in donis cœlestibus evadimus; quando ad copiosissima merita ascendimus; quando quàm maximam gloriam cœlestem comparamus

mus & meremur. Sicut enim nullo in puncto plus homo Deum exaltabit, quam quando beatitudinem æternam possidebit; ita nullo in puncto & modo plus eundem etiam in hac vita exaltat, quam quando ita in virtute proficit, ut ad quam maximam gloriam evehatur à Deo, atque ad quam perfectissimam fruitionem pertingat Dei, non quia ad hanc pertingere sit bonum homini ipsi, sed quia gloriosum Deo, & quia Deus non potest se se amplius glorificare in homine, quam per hanc fruitionem suam ab illo. Atque ita quanto hæc erit fruitio major, tanto Dei exaltatio in homine amplior. Qui ergo se ad hanc fruitionem quanto majorem disponit, is tanto majorem Deo gloriam conquirat; disponit verò soliditate virtutis, atque ita quanto solidiores esse in virtute curamus, tanto magis Deum glorificamus. Et quem hæc non movent? hæc moverunt Sanctum Patriarcham nostrum, hæc movent etiam Societatem nostram, hæc & nos movere debent, saltem abhinc, si adhuc non moverunt, ut in solidarum & perfectarum virtutum studium incumbamus.

Secunda causa est Christi exemplum, doctrina, merita, dignitas, voluntas. Quæ omnia ut in JESU Christo solidissimam fuisse virtutem docent, ita in Christianis, in Religiosis, in JESU Sociis, non nisi etiam solidissimarum virtutum studium exigunt. Expende doctrinas & exempla Christi, & merita, & dignitatem; videbis nihil in eis non summè solidum: qualis igitur tu imitator & Socius JESU eris, nisi solidus in virtutibus esse studueris? Quod
 si ex-

si expendas, quàm Christus id velit, ut nempe proficiamus; quàm sanguineis id Votis & quàm multis id poscat; quis tam ferreus, qui in hoc Christi gratificari nolit voluntati, sanguini, morti? Sit ferreus, quisquis esse vult, JESU Socius esse quî poterit? poteritne JESU Socius illam vocem surdus audire? *Si diligitis me, mandata mea servate.* Joan. 14. 13. Et quid commemorem hîc Christi gloriam, quam habet, dum solidè nos proficimus? *Gaudium Domini fortitudo nostra.* 2. Esdræ 5. 10. Etiàmne Christus non meruit, ut hoc illi gaudium gloriàmque non invideremus? Sanctus itaque Pater, & Societas, quia nos JESU Socios esse cupit, ideo nobis solidarum & perfectarum Virtutum studium præcipit.

Tertia causa, pretiosissimæ Parentis vita, mors, exempla, gloria: item Sanctorum omnium, item Sanctorum nostræ Societatis. In quorum omnibus moribus, nihil nisi virtutes solidæ apparuerunt. Quorum ergo tu Sanctorum istorum imitator, & socius, & frater, & cliens eris, si in virtute solidus non fueris? quomodo tu illos glorificabis, qui gloriam illorum tuis imperfectis virtutibus, ac moribus deteris? S. P. Ignatius, & Societas nos Sanctorum æmulos, & gloriæ illorum propagatores per morum & virtutum expressionem cupit; ideo nobis studium solidarum virtutum, quales Sanctorum fuerunt, inculcat.

Quarta causa, Ecclesiæ & Societatis JESU natura, indoles, vota, indigentia, finis atque vocatio, quæ omnia solidam & perfectam requirunt Virtute

tem in nobis Filiis Ecclesiæ & Societatis. Ecclesia est fundata super firmam petram Christum: Societas quoque super eundem. Quidquid in Ecclesia est in Societate à Deo ordinatum, totum solidum est, totum perfectum: vana, arundinea, futilia, fictilia, inflata, non admittit Ecclesia & Societas: exigit vasa auri solidi, exigit vasa electionis, exigit opera plena coram Deo, exigit aurum, argentum, lapides pretiosos. Neminem vult, qui inveniatur minus habens, cuius opus ardeat, cuius domus super arenam sit, qui sit arundo vento agitata, qui sit palea igni inextinguibili comburenda, qui pescat ventos, qui sequatur aves volantes, qui sit tanquam æs sonans, & tympanum tinniens, 1. Cor. 13. 1. Tales non vult Ecclesia, non vult Societas, adeo nos vult in virtutum solidarum studium incumbere. Et quis hæc Ecclesiæ, quis Societati invideat? Invidet, quisquis, virtutum specie contentus, virtutes ipsas non curat. An tu ex horum numero sis, vide.

Quinta causa nostrum nihilum, nostra vanitas, inconstantia, fragilitas, ad malum perpetua pronitas, quæ semper nos in præceps, in superbiam, in ruinam, & exitium trahit, nisi soliditate virtutum, & perpetuo cum gratia Dei labore, jugique cooperatione nosmetipsos stabiliamus, & solidemus, *Satagamusque per bona opera certam facere vocationem nostram, & in vacuum gratiam Dei non accipere.* 1. Pet. 1. & 10. 2. Cor. 6. 1. Metire, ô studiose virtutum, abyssos nihili tui; & conjice, quantâ soliditate perfectionis & bonitatis, illas expleturus sis:

sis:

sis: pondera, quanto pondere tendas ad ima, & infra ipsa inferna; & collige, quàm ponderosa solidaque opus habeas virtutum perfectione, ut illud pestilens pondus tuum ad ruinam allevies, atque subleves, & ad superna cœlestiaque attollas. Crede mihi homo, si id bene expendis, levicula virtute non esse tibi opus, nec qualemquam perfectionem tibi sufficere, facilè concludes. Si solidissimæ quandoque virtutes vacillant & cœlorum virtutes moventur, tuæ imperfectæ perfectiones non corruent? Hoc igitur cavens & curans Societas, solidarum virtutum studium, omnibus perpetuò, perpetuumque commendat. Meritò id faciat? obaudire tu debeas? dispice, & tandem te seriò respice. Nulli magis incumbit, te solidè perfectum esse, quàm tibi; quia si fueris, hoc nulli magis proderit, quàm tibi; si non fueris, hoc nulli magis, nullique alteri oberit, præterquam tibi, ideo attende tibi.

D I E S II.

Quæ requirantur in virtute, ut sit solida.

1. Intentio pura seu caritas. 2. Humilitas. 3. Universalitas.

CONSIDERATIO IV.

Ad solidam Virtutem requiritur Intentionis seu Caritatis in Deum puritas.

Solidum dicitur illud, quod est spissum, & in quo nihil est vacuum, nihil permistum, nihil inflatum. Uter inflatus, arundo, & his si-

lia non sunt solida, quia etsi foris molem præferant, intus tamen habent inanitatem. Similiter aqua, aër, & alia fluida non sunt solida: quia etsi habent substantiam, non habent tamen spissitudinem & densitatem atque duritiem, soliditati requisitam. Itaque virtus solida illa dicitur, quæ est spissa, densa, inflexioni & evanescentiæ non obnoxia, tam plena intus quàm foris; dura & robusta, ponderosa, nihil habens admixtum peregrinum ac non suum, non obstrepera, non clamosa, solida enim non facilè sonant, &c. Hæc omnia ad virtutem solidam requiruntur; quæ quidem ut meliùs expendantur, ad pauca capita revocanda sunt.

Ac primò hìc expendendum est, solidam virtutem esse illam, quæ in caritate Dei fundatur, ex caritate Dei quæritur & paratur, caritate Dei perficitur ac fovetur, caritate Dei consummatur, propter caritatem Dei exercetur, defenditur, docetur, quæ caritatem Dei radicem, vitam animamque habet, quæ solum & solius Dei bonum, scilicet gloriam, exaltationem, gustum, beneplacitum, quærit, intendit, tuetur, solòque illo contenta est. Hæc est intentionis, quam vocamus, puritas, rectitudo, nuditas, quâ homo omne, quidquid cogitat, dicit, facit, omittit, omni actu corporis & animi, omni motu naturæ & gratiæ ad hoc unum dirigit, ut Deo bene sit, hoc est, ut Deus laudetur, æstimetur, ametur, glorificetur, super omnia exaltetur, quia dignus est, quia id illi debitum, id illi placitum, id illi gratum ac volitum, quia Deus
hominì

homini placet, & ut homo placeat Deo ; placeat autem, non quia placuisse Deo , bonum hominis est, sed quia placuisse Deo hominem, vult Deus; & quia placuisse Deo, ut sit homini bonum, itidem, & insigniter appetit Deus.

Hæc exposita sive caritatis sive intentionis puritas, est tota spiritualis vitæ sublimitas , proinde diligenter ponderanda est & cognoscenda in lumine veritatis, & conscientiæ voluntatiq̄ue committenda penitus ab omni illo, quicumque vult esse perfectus, & in virtute solidus. Quæ expositio intentionis atque exactio in ea puritatis, ne cui, ut assolet, exotica & spinosa, & fortè non ad mentem instituti videatur, eam ipsam in Reg. 17. summ: quæ immediata est huic, quam hîc de solida virtute nunc meditamur, ostendo, Regulamque expendendam propono. Sic igitur habet : Omnes rectam intentionem habere studeant, non solum circa vitæ suæ statum, verum etiam circa res omnes particulares, id semper in eis sincerè spectantes, ut serviant & placeant Divinæ bonitati propter seipsam & propter caritatem & eximia beneficia, quibus prævenit nos, potiùs quàm ob timorem pœnarum vel spem præmiorum, (quamvis hinc etiam juvari debeant) & in omnibus quærant Deum, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, & omnes in eo, juxta sanctam & Divinam ejus voluntatem. Hactenus Regula, quæ meliori non indiget, meo judicio, interpretatione,

pretatione, quàm est in explicatione intentionis posita: sicut è converso, non desidero sensum intentionis explicatæ disertius exprimi, quàm est à S. Patre, in his Regulæ verbis enticleata. Neque desidero ullum gradum altiore puritatis in intentione, quàm est iste, quem S. Pater in Regulæ verbis explicavit, dummodo verba, prout prægnantissima sunt, penitissimè etiam intelligantur.

Ex his considerans colligat Primò, solidam virtutem non esse illam, in qua, qui virtutem virtutisve actum operatur, intendit commodum suum privatum; in qua placere volumus oculis alienis, non Dei, nec propter Deum; in qua aucupamur videri, gratiamve obtinere, æstimari, laudari, reputari; in qua illud istudve nobis aptum & commodum (nunc vel olim) venamur; in qua volumus effugere aliquid adversi; in qua satisfacere tantùm omni officio & usui volumus, & facere, quod alii faciunt, contenti sumus. Isti enim virtutum fines non tantùm non faciunt virtutem solidam, sed nè virtutem quidem esse sinunt, verùm potiùs in malitiam illam detorqueñt, in sensualitatem, amorem proprium, superbiam, ambitionem, negligentiam, timorem humanum, tepiditatémque pervertunt.

Colligat 2. Solidam non esse virtutem illam, in qua quærimus malum aliquod declinare, etiam animæ nostræ, etiam futuræ vitæ, pœnas v, g. inferni, putgatorii, aut etiam peccatum, in quantum nobis præcisè malum est, & timorem, pudorem, pœnam, remorsum nobis adducit; non quòd
non

non sit utcunque bonum, hæc vitare velle, sed non est solidum.

Colligat 3. Solidam virtutem non esse illam, quâ quærimus profectum in virtute, meritum, beatitudinem hujus vel alterius vitæ, gratiæ augmentum, aliquòdve beneficium Dei nobis bonum; non quòd non sit bonum hæc velle & habere, sed quòd virtutes, quibus ista quærentur, non sint solidæ, non sunt enim in caritate, sed in spe fundatæ, nec ab amore amicitæ in Deum, sed ab amore concupiscentiæ erga ipsum hominem operantem procedunt: proinde aliquod creatum, aliquem amorem creaturæ immistum hæc virtutes habent, ideòque solidæ non sunt: non sunt enim solida, quæ sunt permista; præsertim si sint viliori permista, ut si massa auri immistam terram habeat, solida dici non potest.

Colligat 4. Solidam non esse virtutem, amare & quærere humilitatem, caritatem Dei atque proximi, patientiam, obedientiam, puritatem cordis, Martyrii palmam, sed neque, in his virtutibus heroicè quoad hominum oculos exerceri & proficere, si in earum virtutum studio, exercitio, profectu, id quærat & spectetur; si inquam, ob id amentur & quærantur, & exercentur, quia sunt insignes virtutes, grandes, magnam in cælo gloriam repositam habentes, Deo multùm placentes, in Scriptura, in Patribus, in sermonibus nobilissimè laudatæ, ab hoc, illòve Sancto, à B. Virgine, à Christo Domino insigniter exercitæ, & proinde, si etiam à nobis amentur, æstimentur, exercitentur,

possideantur, sint nobis summo honori & iuro in Christo futuræ, hæc, inquam, virtutes, hoc sine amata & habitæ, non sunt adhuc solidæ: neque enim in iis quæritur Deus solus sine nobis, sed quærimur nos ipsi & bonum nostrum, quæ nostrum. Appetuntur enim virtutes magnæ, quia magnæ; sed ipsa magnitudo earum ad nostræ magnificationem detorquetur; appetimus in gratia Dei crescere, quia in illa crescere nobis bonum est; appetimus excellere in amicitia Dei, quia in ea excellere bonum est magnum nostrum; appetimus puritate intentionis eminere, quia eminere in ea, est bonum nobis; appetimus penitus voluntati Divinæ conformari, & in eam transire atque transfigurari, quia hoc est sublime; quam sublimitatem apprehendimus, & consequenter appetimus nobis, quippe bonam nobis. Quod solidum non esse, palam est. Non dico malum id esse, absit, bonum est, sed solidum non est. Quid adhuc deest? porro unum est necessarium, scilicet pura & defæcata caritatis intentio; quærere nempe Deum, etiam in quærendo Deum; ut gratis colas Deum, ut neque bonum ullum supernaturale tuum, neque bonum Dei quæras, quia est bonum tuum, quia bonum Dei à te quæri, est bonum tuum, sed quia est placitum Deo, quia gustabile, quia honorificum Deo. Ut (juxta Reg. 17.) id unum semper sincerè in omni re, actione, motu tuo, interno, spiritali, supernaturali, particulari, spectes, ut servias & placeas Divinæ bonitati, propter seipsam, & propter caritatem; ut in omnibus quæras Deum, ut exuas

te

te amore omnium creaturarum, & ante omnia amore tuî ipsius, bonique tui cujuscunque, in quantum tuum bonum est; & affectum universum tuum in creatorem tuum, & creaturarum conferas juxta sanctam & divinam ejus voluntatem, hoc est, ideo, quia Deus ita vult amari, quia ita dignus est, quia ita illi placitum, gustabile, laudabile est à te amari; quia te pro eo mori & martyrio ornare, Deo debitum, placitum, honorificum est; quia te ejus in voluntatem transformari, & hac transformatione nobilitari, perfici, mereri, Dei voluntas, gustus & honor, & gloria est.

Hæc intentionis puritas, caritas est clarissima, peroptimum est, virtutis soliditas est, quæ foràs mittit timorem, foràs spem; non quòd non egeat interdum timore pœnæ, vel præmii spe juvari & erigi; sed quòd in soliditate virtutis, in perfectione caritatis, in puritate intentionis non debet includi.

Hæc qui consideras, sic considera, ut te in eis contempleris, & virtutem tuam ad illa explores; & quantum ab his illam abesse adverteris, tantum à soliditate abesse illam nihil dubitaveris. Consulo cuilibet, ut frequenter non in vita aut anno, sed in die inspiciat intentionem suam quoad hoc, ut sit defæcata ab omni creato bono, amore, & respectu, & præcipuè à suo proprio, esto occupetur circa bonum spirituale, idque sublime etiam. Hic verum est illud: *Pravum est cor hominis, &c.* Hierem. 17. 9, item illud: *Nunquid Job gratis colit Deum?* Job. 1. 9,

CONSIDERATIO V.

Ad soliditatem virtutis requiritur humilitas virtutis.

Virtutes ut sint solidæ, debent esse humiles: non humiles, id est, abjectæ, miseræ, imperfectæ, sed humiles spiritu, humiles sui contemptu, despectu, sepultura & oblivione. Solida enim ordinariè gravia sunt, & deorsum tendunt: si enim supernatant, apparet, aërea, ventosa & non solida esse. Sic virtus, quæ solida est, deorsum tendit, quæ vana est, supereminere appetit. Virtus solida, non videri, sed esse appetit: vana, non esse, sed videri, aut certè parum esse, multùm statimque videri gaudet. Vasa etiam aurea, si sint vacua, supernatant lignea si plena sint, descendunt. Arbores fructibus carentes, sursum ramos erigunt; onustæ fructibus, ad ima eisdem demittunt. Ita ubique soliditas descendit, inanitas subvolat.

Ait scriptura, *Quantò magnus es, humilia te in omnibus.* Eccl. 3. 20. Quasi dicat, si magnus es, descende, & te demitte, ut quod es, esse non desinas. Magnitudinem tuam fac tibi humiliationis tuæ materiem &c.

Adhuc forte ambiguè rem propono, clarè igitur dico. Virtutes, ut sint Virtutes, oportet ut sint humiles, & virtuti humilitatis conjunctæ. Si enim conjunctæ humilitati non erunt, vanitates erunt

erunt

erunt : unde rectissimè ait Gregorius Romanus :
quòd *qui virtutes sine humilitate congregat, quasi
pulverem in ventum portat.* quæ verba non tan-
tùm sunt per concomitantiam intelligenda, quasi
cum aliis virtutibus humilitas etiam sit curanda,
sed etiam per quandam informationem (quan-
quam semper una Virtus est altiori connexa, &
veluti ejus forma aut coadjutrix, maximè quando
in gradu notabili est) ita ut omnibus aliis virtuti-
bus Humilitas quasi fundamentum, quasi custos,
munitio, quasi soliditas & condimentum, adjun-
genda necessariò sit. Id quod Bernardus excellen-
ter in una quidem Virginitatis seu Castitatis vir-
tute declaravit, sed ita, ut quod ille de una virtute
asseruit, hoc de omnibus virtutibus omnino æqua-
liter dicendum sit.

Penetrabitur hæc res, nî fallor, ex illustratione
exemplorum meliùs. Est Religiosus, cui firmum
propositum, excellere & perfectum esse in obedi-
entiæ virtute; propositum suum, etiam exequi co-
natur, intellectum & voluntatem suam exactè
conformat judicio & voluntati Superiorum : idem
tamen hoc quod cupit esse, cupit etiam videri : id
est : perinde ut cupit & gaudet excellere inobe-
dientia, cupit etiam & gaudet opinionem haberi
de sua excellenti obedientia : quòd si parum obe-
diens putetur vel dicatur, tristatur statim & abji-
cit animum. quid huic deest ad solidam obedi-
entiam? dico deesse humilitatem obedientiæ : obedi-
entiam enim habet, sed superbam, humilem au-
tem non habet : nam si humilem haberet, non vi-

deri obediens, sed putari inobediens vellet, atque gauderet. Est alius, qui caritate proximi & zelo animarum ardet, laboriosus, strenuus, fervens, semper excubans ad lucra animarum, die nocteque accinctus; ad pauperes, ad fineta, ad nosocomia, ad carceres impiger; in iis semper legendis, quibus proximo profit aliquando, occupatus, dum vacat; docere rudes, pueros ignaros amat: idem tamen hoc de se sciri, sentiri, & dici quod est, gaudet & cupit; zelo carere, piger circa animas dici odit, tristatur, animo angitur & dejicitur, conqueritur. Hujus zelus & caritas proximi in quo deficit? deficit in humili zelo & caritate. Humilis enim zelus, zelus esse vult, sed videri non vult, immo non zelus, sed pigritia videri vult.

Est alius similiter zelosus sive animarum pastor, sive Concionator, sive Confessarius, sive Magister, sive Superior, & ita est, ut omnibus numeris absolutus esse in officio suo cupiat: idem tamen simul videri talis vult, & si non videtur, tristatur; si arguitur, & traducitur tanquam piger operarius, tanquam imparatus Concionator, tanquam languidus Magister, tanquam crudus vel inefficax, vel insuavis Superior; linguis talibus censurisque plus nimio penetratur, dolet, animum abjicit, de suo gradu & passu cedit, remittit; & cum videatur non esse, licet sit, vult re ipsa non esse, quoniam non esse videtur. Quid talibus deest hominibus? multum admodum, esto unum solum, nempe humilitas virtutis atque soliditas. quæ si adesset, resolutio illa turpis, & ignavorum, & impatientium, superborum, se
se

se in virtute & in actionibus quærentium propria non esset : sed potius contentus quisque esset testimonio conscientiaë suæ , testimonio veritatis , testimonio Dei. satis illi esset , esse; videri autem non cuperet , immo cuperet non videri , & doleat videri.

Est similiter alius , humilitati , patientiæ , mortificationi, sui contemptui deditus, in actibus talium virtutum assiduus , sed ita , ut simul gaudeat talibus actibus studiisque intentus videri , sciri , putari , dici : si verò non intentus his videatur , si superbus , amans sui , impatiens , immortificatus , vindicativus , passionatus , delicatus , commodis deditus &c videatur , ac judicetur , & Superioribus referatur , id ferre æquanimiter non vult , non valet , sed abjicitur , queritur , murmurat , purgat se ægrius , quàm par est. quid hujus humilitati , patientiæ , &c deest ? deest humilitas. Ipsa quippe humilitas debet esse humilis , quia verus humilis (patiens , mortificatus &c.) non vult humilis prædicari , sed vilis reputari : obediens quoque humilis , non vult obediens reputari , sed inobediens judicari : sapiens & doctus humilis , non vult sapiens & doctus dici , sed sapiens quidem & doctus vult esse , insipiens autem , imprudens , vel vult dici vel saltem æquanimiter fert reputari. Satis exemplorum est , plura considerans excogitabit , & sibi accommodabit.

Hæc est humilitas virtutis , sine quâ nulla est in virtute , nulla in ullo nostro bono opere soliditas. hac humilitate quantum carent nostræ perfectiones ,

nes, tantum & soliditate, hoc est, veritate carent. Vera enim virtus hoc differt à falsâ & imperfectâ, quòd vera velit esse, nolit videri, immo velit non videri; falsa autem nolit, aut non curet esse, velit autem & curet videri, doleat non videri; imperfecta autem, parum curet esse, plus verò curet videri, doleatque non videri. Unde solidissimum signum est non solidæ adhuc virtutis, velle videri, dolere quòd non videatur, gaudere quòd videatur, exhibere se videndam. solida virtus in fundo amat esse, non vult supernatare; quadrata est, non volatica, non inanis, non inflata, solius Dei oculis agnosci contenta, suis & alienis occulta, vilis, & modica, se ipsâ contenta, seipsam materiam humilitatis & humiliationis suæ facit; & licet maxima sit, maximam se non novit, non prodit; & licet honoretur, honorari se immeritò putat, supra meritum dicit, & ex animo dicit; honorari se dolet, ac tristatur, & erubescit, honorem hunc Deo tribuit, benevolentiam ignorantium adscribit, ipsâ verò ex illo nihil sibi decerpit.

Talis fuit virtus, (ut unicum & luculentissimum exemplum dem) *MARIÆ* Virginis. Virgo fuit, quàm ante partum, tam in partu, & post partum, iuit tamen ad purificandum se; & tanquam non virgo immaculata, sed puerpera immunda esset, se in templo stitit, atque mundationem legalem suscepit.

Vade Religiose, ad hoc speculum exempli & considerationis istius te dispice atque compone. Quantò magnus es, humilia te in omnibus magnitudini-

tudini-

tudinibus tuis, naturalibus, supernaturalibus, corporis, animæ, fortunæ bonis. Omnia bona tua sint tibi humilitatis materia, sicut arbori sunt fructus sui. Quantumcunque te dejeceris, humilior Christo non eris; quantumcunque te dejeceris, Mariæ humilitatem non superabis. Si unde humilieris, malum nullum habes, virtutes saltem, quas humilies, habes. Ama hoc exercitium, neque dimittas, nisi in eo, usque ad nauſeam tuam, temet assuefeceris.

CONSIDERATIO VI.

Ad solidam virtutem requiritur universalitas.

Non est etiam solida virtus, qualem esse requirit Regula in homine quolibet Societatis, si non sit Universalis. universalem virtutem voco hîc, non illam, quæ scilicet omnes omninò virtutes suo ambitu complectatur, vel quâ homo nulla velit virtute carere, nam et si & hæc quoque Universalitas virtutum in perfecto esse homine debeat, perfectum enim est, cui nihil deest, & virtus perfecta est, cui nulla pars nullusque gradus deficit, tamen hoc loco non ad istam virtutis universalitatem curandam Considerantem excito.

Est alia virtutis universalitas, quæ non omnes in se complecti debeat. Hæc autem melius elucescet
ab

ab exemplorum luce , quam à pluribus virtutibus petam. Sciendum est reperiri aliquos studiosos virtutum tales, qui ita alicui (uni aut pluribus) virtuti student, ut eam non curent ad omnem vitam, ad omnem actionem, ad omnem circumstantiam, olim sibi eventuram, acquirere vel accommodare.

Modestiam v. g. aliquis amat: sed amat tantum in publico, tantum in oculis superiorum & graviorum, tantum respectu periculosiorum objectorum; at in cubiculo, & extra arbitros, inter pares, ubi nullus censor, & criticus metuitur, in levioribus & à gravibus culpis remotis, & gestus fractos, oculos vagos, & aures patulas, & habitum incompositum, & incessum festinum aut levem, & alia incompositi animi corporisque indicia prodit, facile garrit, in risu ora dissolvit, levitates exercet, fabellas audit & narrat, curiosa sciscitatur, curiosè prospicit. In hoc modestia universalis non est, quia si universalis esset, ubique & respectu omnium locorum, personarum, temporum, occasionum, objectorum, membrorum, sensuumque esset.

Mortificationem passionum alius amat: sed amat & curat, tantum earum, quæ effrenatiùs se vulgo produnt, & faciliùs patent, ut iram impatientiamque; latentiores animi malos motus in se se dissimulat, ut ambitum, amorem proprium, æmulationem &c. Alius amat mortificationem passionum, & quandoque omnium, sed non nisi respectu certarum conditionum. v. g. frenat iram & timet videri impatiens à superioribus, vel ab iis à
qui

quibus id cognoscere possunt Superiores; aliis qui tales non sunt, facile & iracundè resistit, verba dura ingerit, increpationes & jurgia non fugit. Ambitiosus esse non timet, sed notari cavet, & ambitionem artificiosis palliis velat. Alius mortificationi passionum se studere ostendit, quamdiu ex minoribus, ut sic loquar, non excedit; ubi excreverit, curam illam relinquit, nulli cedit, omnibus suo iudicio par, facilis censor omnium, commeditatum amator, confusionis osor &c. In talibus mortificatio est, sed universalis non est: alligata enim est certis circumstantiis, non complectitur omnes. Inde tales suo tempore videntur ex bonis mali facti, qui non facti sunt mali ex bonis (quia nunquam fuerunt boni, semper autem manserunt mali) sed desierunt apparere boni, qui videri olim curabant; & inceperunt apparere mali, quod antè videri in se cavebant; cavebant autem, ne aut opinionem amitterent, aut promotione ad studia, ad gradum, ad officia exciderent. Obedientiam alius amat: sed tantum majoribus superioribus absque excusatione obedit; minoribus, & officialibus promptè se excusat, subducit, obstreperit, resistit. Alius obedit in uno, in alio non. Alius si ei tali modo imperetur, obedit; si aliter (puta imperiosius, morosius, crebrius, ab ingrato sibi, vel res ingrata, vel contempta, neque apparendi occasionem habens) non obedit, aut agrè obedit. In hisce omnibus dico, obedientiam non esse, quia universalis non est.

Indifferentiam alius amat, sed tamen moveri ab
hoc

hoc officio, loco, cubiculo, socio non vult. Illuc libenter vadit ad manendum, sed alium ad locum non item. Illi subesse gaudet, alteri se subesse posse (velle, dicere debuerat) negat. Hoc officium pro se esse, libenter se obiturum, illud non pro se esse dicit. Ad illos homines iturum, ad istos non iturum se asserit; hoc tempore, sed non alio: cum hoc socio, non cum alio, mansurum se, non iturum, iturum, non mansurum affirmat. Hæc se studia, tot annis, hoc in loco tractaturum, hoc gradu dignum, & contentum futurum, non alio dicit, re ipsâ facit. In hac indifferentia, est summa differentia ac propterea virtus nulla, quia & virtutis universalitas nulla.

Alia aliarum virtutum exempla non affero, facile illa diligens considerator ex propria depromet vel experientia vel conscientia. Dico tantum, quod jam dixi supra, virtutem solidam non esse, nisi universalis sit. Quod dixit Paulus de Caritate, *quia nunquam excidit*: hoc & de aliis virtutibus in hac vita dici potest, tales nempe esse omnes in nobis debent, ut nunquam à nobis excidant, non sint alligatæ virtutes nostræ locis, personis, occasionibus, temporibus, circumstantiisque certis, ita ut ad alias nos comitari non possint aut nolint.

Sub hac eadem universalitate inclusam cupio à studioso virtutum solidarum Religioso, etiam universalitatem graduum, qui in virtutibus esse possunt ac debent: ut nempe non sit contentus virtute ferente, & dissimulante imperfectiones etiam minutas, etiam virtutis non directè hostes. Minimos quos-

quosque defectus, minima fugere par est eum, qui solidarum virtutum studiosus est: *Non est enim minimum, minima peccata contemnere*, S. Bonavent. in prologo speculi. Immo verò minimæ virtutis est, & modicæ caritatis, minima contemnere: minima, inquam, sive vitia, ita ut non evitentur, sive virtutum complementa, Deive placita, ita ut curari exercerique negligantur. Qui coram Deo magni esse appetunt, nullum Dei beneplacitum, nullum Dei, Religionis præceptum, atque obedientiæ præscriptum reputare debent minimum. Si enim reputaverint, magni coram Deo non erunt, cum scriptum sit. *Qui solverit unum de mandatis minimis, minimus vocabitur, in regno cælorum.* Matth: 5.9. Et meritò sanè, minimus erit talis coram Deo & in regno Dei, coram quo etiam Deus & voluntas Dei, (quæ ubique est, etiam in minimis maxima) non maxima, sed minuta & contemptibilis reputatur. Quisquis ergo solidam Virtutem cupit, is simul universalem cupiat ita, ut nihil, quod Deo placitum vel placiturum putet, (esto minimum appareat) contemnendum sibi, sed potius omni diligentia & applicatione conquiendum exercendumque putet, in minimis quippe perfectio; & perfectio, illa est, cui nihil deest: nam si aliquid deest, perfectio non est. Neque ille dici vetè potest, perfectam virtutem ambire, qui convincitur, universum, quod in se virtutis esse potest, non quærere. *Vide Ludov: de Ponte l. 5. in Cant: Exhor: 38. §. 3.*

Expende hæc, quisquis es virtutis solidæ ama-

tor & sectator; & ea ad imum cor demitte, ad illa te, affectus tuos, actus tuos, officia tua, virtutes tuas examina, neque fatigeris hac reflexionis curâ, quia nunquam sine profectu te laborâsse deprehendes. Ut nihil aliud fructûs referas, illud tibi solatio sit, quod Bernard: alicubi asserit: Tunc te non frustra scrutatus es, quando iterum scrutinio opus esse deprehendes. Multum profecit & effecit, qui hoc effecit apud se, ut intelligat se adhuc proficere debere, parum profecisse, parum solidæ virtutis habere.

D I E S III.

Ubi virtus solida paranda seu quærenda. Ubi exercitanda & perficienda. Ubi possidenda, & tanquam robusta atque securè solida, tenenda, inque usum revocanda?

CONSIDERATIO VII.

Ubi solida virtus sit quærenda & paranda?

Ita præsens, vita est laboris, itineris, profectûs, mercatûs, negotiationis, Vigiliæ, pugnæ. Illa ergo est campus, quærendæ, parandæ, exercendæque Virtutis, ac perficiendæ, & denique tenendæ ac possidendæ. Post hanc vitam, nec ratio, nec opus, nec consilium locum habet:

habet: *Venit enim nox, in qua nemo operari possit.*
 Ioan: 9. 4. Qua de re nullum dubium est: tantum
 id animo infigendum, quod, quidquid virtutis, gra-
 tiæ, gloriæ in hac vita non comparaverimus, id in
 æternum comparaturi non sumus: ut proinde om-
 ne momentum vitæ hujus esse nobis pretiosissi-
 mum debeat, & non in nugis vanis, sed in solidis
 laboribus ac æternitati servituris consumendum sit:
 quippe momentum, *Et momentaneum hoc, quod in
 presenti est, immensum gloriæ pondus supra modum
 in sublimitate operatur in nobis.* 2. Cor: 4. 17. O
 avaritia humana, cur hinc non exerceris? cur his
 lucris, his favoribus non inhias? Hæc Sancta &
 Sanctorum avaritia est; radix non iniquitatis, sed
 justitiæ; non idolorum, sed veri vera Dei servitus:
 at illam etiam Sancti sæpè non agnoscunt, sæpè non
 exercent, sed tepiditate, dilatione, negligentia, op-
 timas horas non optimè elabi sinunt. Utinam &
 ego, & qui hæc legit atque expendit mecum, tales
 esse desinamus!

Status Religiosus est etiam locus, & tempus, &
 status laboris: sumus enim ad Religionem vocati,
 ut operarii in vineam, ut negotiatores ad Mensam,
 ut excubitores ad vigiliam, ut milites ad militiam, ut
 athletæ ad luctam, ut in stadio currentes ad cursum.
 Nobis dictum est: *Negotiamini, dum venio.* Lucæ
 19. 12. nobis *Distribuit Dominus talenta Et dona
 sua, quæ, in sudario involuta, nefas est defodere in
 terrâ.* Nos sumus arbores in horto Domini, in
 quo steriles esse nefas est, sed fructum oportet afferre
 in tempore. Ioan: 15. 16. Nos electi sumus, ut

gamus, & fructum afferamus, tricesimum viæ purgativæ, sexagesimum viæ illuminativæ, centesimum viæ unitivæ, Matth. 13. 8. & quidem in patientia; ita ut fructus noster maneat in vitam æternam. Quæ omnia sonant nihil aliud, quàm Religiosorum munus esse, virtutem quærere, acquirere, exercere, perficere, possidere. qua de re dubitare est nefas. illud tantùm apprehendendum bene, quòd Religiosum esse, nihil aliud sit, quàm Deo devotum esse: devotum autem esse nihil est aliud, quàm ad opera Dei, ad opera virtutis promptum, paratum, expeditum esse, ita ut Religiosi sit Deo perfectè servire, devoti autem, promptè perfectionem obsequii sectari. Ex quo colligat Religiosus, se, si in servitio Divino non occupatur, si non ad perfectionem conatur, si non promptè & expeditè contendit; nec Religiosum, nec devotum verè Deo esse. *Hæc qui debet capere capiat, & si quis habet aures audiendi, audiat.* Nihil enim tam formidare debet Religiosus, quàm ne non sit Religiosus; nihil æquè debet horrere Deo devotus, quàm ne non sit devotus. Non est autem Religiosus & devotus, quisquis est tepidus, quisquis est ad opera divini obsequii non promptus, quisquis in Virtutis studio non assiduus, quisquis solidæ virtutis non est exercitator indefessus.

Sunt tamen in Religionibus, præsertim in Societate tempora & spatia distincta Virtutis solidæ, acquirendæ alia, exercendæ & perficiendæ alia, utendæ denique alia, (omitto nunc reparandæ spatia, quippe hæc in mediis conjungo) acqui-

acqui-

Acquirendæ virtutis , & tempus & spatium in Societate est Tyrocinium , quod ideo præ aliis Religionibus , est longissimum , & fortè etiam dicere possem accuratissimum , ut in eo Virtutis solidæ comparandæ , otium detur quàm commodissimum : non quòd aliis etiam annis virtus in Societate quæri non possit , & inveniri , sed quòd aliis annis exercenda potiùs quàm quærenda , in annis Tyrocinii quærenda & acquirenda sit. Ad Tyrocinium enim adferri virtus (ordinariè) non potest , nec debet , sed in Tyrocinio discenda & acquirenda est. ex Tyrocinio verò ad alios Religionis annos exportanda , & in eis exercitanda est. Quare annos Tyrocinii potissimum quærendæ virtuti solidæ assigno , in quibus quàm solidè & quàm solida virtus quæri debeat; ex sequentibus , quæ consideranda propono , capitibus elucescet.

Imum Sit de tribus Classibus Religiosorum. Una est Tyronum & propè Tyronum, scilicet juniorum Religiosorum. Altera est mediorum , seu in medio vitæ Religiosæ cursu positorum. Tertia adultorum & consummatorum , atque adeò jam in senectutem vergentium. dicere possumus aliter, incipientium , proficientium , perfectorum , sed libet priore loquendi modo uti. Hæ tres Religiosorum classes habent suas proprias virtutis perfectiones & soliditates : ita ut primæ Classis virtus, sit gradus ac semen sequentis ; hujus verò in virtute soliditas, sit item gradus & semen tertiæ ; istius denique sit semen vitæ & gloriæ æternæ. Primæ Religiosorum Classi incumbit, crassioribus expugnatis vitiis,

ea, quæ ad votorum & Regularum observantiam pertinent, non solum addiscere, sed in usum quoque & consuetudinem suam salutarem perducere: incumbit actiones & occupationes Religiosas, omnes quidem, præcipuè tamen ad spiritum pertinentes [ut sunt Orationes, Meditationes, Examina, Sacramenta, Lectio & Collocutio Spiritualis, Collatio cum Patre Spirituali, intentionis & cordis puritas &c.] cum omni diligentia & cura, cum omnium observationum exacta observatione affuescere facere, ita ut hæc diligentia fiat planè Novitio naturalis &c. Secundæ Classi Religiosorum incumbit & competit quædam maturitas, hoc est, facilitas quædam, & decentia atque ornatûs adhibitio in exequendis iis, quæ sunt vocationis, quæ Regularum, quæ ordinariorum occupationum & actionum. Non decet hos, uti bruta pecora, tristi necessitate, metu pœnæ aut accusationis, monitionisve, ad obsequia divina, Religionis obedientiæq; opera adigi: sponte hi debent de virtute in virtutem currere: sponte exacti esse in observatione tam temporis quam ordinis, quam modorum, quibus peragenda sunt actiones & obedientiæ imperatæ: non ad oculum, non ut non fecisse non deprehendantur, & deprehensi puniantur. Sponte isti dicuntur se ipsis meliores de die in diem effici, & opera sua quotidiana atque communia, exacta & virtutum ornatu cincta devotione atque fervore Deo præsentare, ut fecisse scribitur S. Ioseph Patr: apud Hieron. in c. 3. ad Ephes. de quo sic ibi scribit. *Habebat propositum Deo placendi, quod nullâ*

tem-

temporis varietate mutavit, neque adversis, neque prosperis sibi succedentibus; semper unus idemque fuit, ac malos dies in bonos vertit. Tertiæ Classi Religiosorum propriè dicta & primariè incumbit soliditas, qua in votis, Regulis, Virtutibus, operibus, consuetudinibus ac spiritu ordinis sui probè & constanter atque validè formati & confirmati stent, ita, ut jam iis lex non sit posita, sed sponte suâ, quæ legis & disciplinæ sunt, faciant, ut jam cæteris veluti viva Regula factisque expressa, Religionis & spiritûs disciplinâ, consilio & exemplo, reliquis præluceant, & unumquemque dictis factisque, securè utilitèrque in via divini servitii juxta spiritum Religionis dirigere possint. Huic Religiosorum Classi, Regularum observantia, & Religionis disciplina levis sentitur, (sentiri certè deberet) & omnino tandem suavis fit, atque ut loquitur Cassianus, *Superata jam vitiorum impugnatione transitur in ipsius virtutis affectum, & gravis est poena vel virtutum pernitiōsa transgressio, vel vitii virulenta contagio.* Hæc incumbit tertiæ classi soliditas virtutis, quam utinam non frequentius in prima inveniamus classe, quàm in hac tertia; sed hæc interim deploratio relinquenda, coram Deo autem facienda est. Hoc caput expendere proderit, non tantùm ad præsentis considerationis, sed etiam ad duarum sequentium institutum. Ad alia hujus loci propria capita, recensenda pergo.

2dum ergo Caput sit, ut Tyro atque primæ classis Religiosus hoc inviolabiliter menti &

cordi suo inculpat propositum: Volo in hac Religione Deo servire, in eoque servitio & vivere, & mori planè statuo, quidquid tandem mihi evenerit, *manum ad aratrum missam semel, nunquam avertam* Lucæ 9. 62. *Neque retro cum uxore Loth respiciam.* Gen. 19. 26. Omnis hominis Christiani, sed magis Religiosi, ac maximè tyronis vox illa esse debet propria & medullis irradiata: *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? Et Certus sum, quòd neque mors.* Rom: 8. 31. Necessaria est hæc tyroni resolutio. Nam si in hoc proposito vacillat, nihil mirum, si reliqua tandem omnia non tantùm vacillabunt, sed & corruent.

3tium Caput. Idem primæ Classis Religiosus inviolabiliter hoc propositum teneat: Aliter omnino & per omnia contrariè mihi vivendum est in Religione, quàm vixi in seculo. Religio enim est inversus mundus; sapientia mundi, hìc stultitia est; mores mundi, hìc peccata sunt; gloriatio mundi hìc pudor est; etiam modus, pedes movendi, gressusque faciendi, observatus in seculo, in Religione dediscendus est. Uno verbo, ut massa ferrea, in incude Religionis, recudendus est, qui ex seculo venit; in aliam formam traducendus, in alium virum transformandus, veterem hominem exspoliandus; linguam, quam non noverat, docendus, & tanquam puer sensim ad rudimenta & elementa sermonum Dei revocandus.

4° *tum* Caput. Primæ classis Religiosus inculpat animo hoc propositum : In Religione volo omninò sanctè, perfectè, ad normam instituti mei , quod sum complexus, vivere, omniàque servare , quæ sciam esse præscripta; idque etiamsi nullus alius, qui in eadem Religione est aut erit , illa observabit. Nam ego non veni ad Religionem , ut vivam sicut alii vivunt, vivent, sed sicut omnibus vivendum est ex mente instituti : neque mihi aliorum vitæ , sed Regulæ à Religione sunt ad legendum initio ingressus mei propositæ, à mèque sunt tanquam norma vivendi acceptatæ. Hoc propositum à primo die tyrocinii sui usque ad finem vitæ Religiosus tenere debet.

5° *tum* Caput. Primæ classis Religiosus inculpat animo: omni Religioso, consequenter ergo & mihi, incumbit in Religione, bona agere & mala pati, facere imperata , perpeti quæcunque obvenientia, mancipium, servum, jumentum Religionis & Prælatorum & omnium esse. Nunquam pro tota vita sperare libertatem, nunquam gratiam, nunquam laudem , nunquam præmium à superioribus vel domesticis, sed imperia, sed reprehensiones , sed contemptus, sed infra alios depressiones, sed accusationes, sed pœnas: etiamsi innocens fuero, etiamsi alius in culpa erit, non ego, etiamsi hæc , quæ jussus sum, & eo, quo jussus sum, modo egero. Omnes alii erunt Religionis filii, ego servus: omnes alii erunt in oculis, & gratiâ, ego in oblivione : omnes alii erunt apti ad omnia, ego ineptus ad omnia; de omnibus aliis nihil credetur mali, de me

omnia & nihil boni : omnes alii utiles sunt aut erunt, ego ad nihil utilis, immo damnosus semper: omnibus tutò credi poterunt multa, omnia; mihi nihil unquam: aliorum nemo custode indigus, mihi tanquam efferatæ & indomitæ feræ, aut tanquam suspecto & periculoso, caveâ & custodiâ opus erit spiritualiter: alii propter alias honestas causas religione recepti sunt, & in eâ fovebuntur, ego ex pura Patrum misericordia & receptus sum, & tenebor: aliis debebuntur spiritualiter in victu, vestitu, habitatione, occupatione meliora, & honoratiora, & prima, mihi verò spiritualiter vilissima & postrema.

6tum Caput. Primæ classis Religiosus firmissimè sibi persuadeat hoc: Ego & asinus fratres sumus, & nihil inter nos differt. Ego ipse mihi reus, fur, prædo, hostis capitalis, perpetuò, & in singula momenta sum; semper ergo mihi à me cavere, mihi suspectus esse, nunquam pacem mecum facere debeo. Amare me, indulgere mihi, est me perire; carni meæ nihil debetur nisi Virga, onus, paleæ, Crux, dolor, nuditas, inedia, sitis, frigus, labor; animæ meæ nihil debetur nisi confusio, contemptus, reprehensio, irrisio, censura, servitus.

7mum Caput. Primæ classis Religiosus firmissimè sibi persuadeat: Conscientia mea superiori meo atque Patri spirituali vitrea & crySTALLINA debet esse semper, ut eam, cùm libet, inspiciat, nec in ea quidquam eum lateat, sed eam meliùs quàm suam ipse, vel quàm ego meam, nôrit. Neque expectabo, dum ille inspiciere velit, sed rogabo, ut velit, afferam

afferam & exponam, ut possit. Non invitabo ad me Diabolum ejusque tentationes, spe taciturnitatis meæ secretique mei, sed primulas ejus suggestiones duci meo spirituali continuo aperiam. Nam celare & fugere conscientiam spiritualis Patris, crimen est tyronis, & primus ædificii Diabolici lapis, primus ad teporem, ad inquietudinem, ad ruinam passus, diaboli securus nidus. Superiorem, etiam odientem me, amabo. Crudus enim & asper, magis ad indigentiam, mores, utilitatēque meam est, quàm blandus & mihi compatiens. Hoc propositum adeò necessarium, & tyroni quidem propriè, dico, ut nullum aliud æquè sit illi commendandum: hoc enim unum, omnium est reliquorum illi necessariorum quasi supplementum, adeò, ut, si hoc habeat, non sit alia diù desideraturus. Et causa est, quia, cùm tyro sit ignarus, inexpertus, passionum adhuc vivarum impetu facilè mobilis, ad astutias diabolicas cæcus, ad sua desideria frænanda impotens. *Inter lepram & lepram, inter bonum & malum, inter spiritum & spiritum, discernere non valens.* Deuter. 178. magis de externa specie pietatis ac Religiositatis quàm de latente ejus virtute sollicitus, uno verbo, adhuc à cæpis Ægypti non planè excoctus, sibique ad nihil sublime sufficiens, pronissimus verò ad terrena, ad sensualia, ad ruinam; & esto bonam voluntatem retineat, rationis ductu destitutus: nihil huic consultius & securius esse potest, quàm ut quod minus habet de suo, id petat ab alieno; utque is, qui se ipsum vix portat, præ spiritualis hominis teneritudine infantili, & se,
& alia

& alia omnia onera sua alienis imponat humeris deferenda, alienis regatur consiliis, imperiis, providentiis, voluntatibus. maximè quando in Religione Superior, ita Vicarius est Dei, & interpret voluntatis ejus certus, ut sensus ejus, sit sensus Dei, quoad bonum subditi; promiseritque subdito Religioso Deus, se illi, per hominem Superiorem, suam voluntatem infallibiliter manifestaturum. Hoc ergo capiant & sapiant Tyrones.

8vum Caput. Primæ classis Religiosus firmissimè teneat: cum carnis & præsertim gulæ commodis, satietate, voluptate, appetitu semper est mihi luctandum, tamdiu donec victor sim & dominus mei in hac parte, *donec ad alimenta, tanquam ad medicamenta sumenda, accedere assuescam*, & purè soli necessitati, nihil voluptati indulgere condiscam. Religiosus enim, qui gulæ suæ impotentiùs servit, & succumbit, adeò vilis est, ut indignus sit, cum quo diabolus colluctetur; & dedignatur Dæmon certare cum guloso, sed eum solius gulæ suæ gladio debellare superbus ille satis putat. Quo quid debet esse Religioso probrosius, & detestabilius? certè ignoro, quid possit esse contemptilius eo, quem Diabolus ipse judicat indignum tentationibus suis. Ergo rudimenta pugnarum sunt gulæ & ventris certamina, quæ sunt tyroni primitus & perfectè superanda.

9num Caput. Primæ classis Religiosus hoc sibi persuadeat medullitùs: Ab omnibus, cum quibus maneo, & manebo unquam, ego judicari, censurari, accusari, puniri, contemni, conculcari, irrideri, odio

odio

odio haberi debeo, velléque teneor, ac volo, ipse autem neminem judicare, accusare, desplicere, vexare, irridere possum. Omnes alii, Domini sunt mei & Prælati, me digniores & meliores, ego autem sum omnium servus, & à Deo ad serviendum omnibus creatus atque vocatus. Illis ergo jus est in me, sed non mihi in illos. Servus enim non judicat dominos, & dominorum suorum filios, neque illos vexat, ridet aut spernit, alióve modo lædit. Servi potius conditio est, à Dominis talia perpeti, & silere, quia servus est. O! quantum boni, quantum lucri, quantum pacis inviolatæ tyro possideret per omnes Religiosæ vitæ suæ annos, si hunc spiritum cum lacte sui tyrocinii sugeret, & ab infantiâ Religiosâ huic cibo assuesceret!

Primum Caput. Primæ classis Religiosus hoc sibi etiam intimè persuadeat: Nisi linguam meam frenavero, vana erit meâ semper omnisque Religio. Silere sit mihi semper in desiderio, loqui in necessitate. Nunquam os aperire possum, quin statim in ore lingua mea votum parturiant. Obstinatum ergo servabo silentium. *Verè enim Religiosus garrulus, est sentina peccatorum, amnis enim exundans lutum multum trahit.* A pueritiâ porro Religiosâ, æstimatio silentii est combibenda, & nullis contrariis linguis, verbis, experimentis, exemplis, ab animo deponenda. Possunt alii in loquendo cohibere spiritum suum: at ego ita sum infirmus hac in parte, ut non possim. Fortè autem multos in hac re mihi similes, saltem inter tyrones inveniam.

1 1 mū Caput. Primæ classis Religiosus constringi & arctari semper magis à se, & à superioribus atque à disciplinæ custodibus appetat & gaudeat, laxiora & permittere & permitti sibi formidet. Discretionis spiritum & prudentiam apud se ipsum, tanquam infallibilis ruinæ principium, horreat. Modica ne spernat. Novitius enim discretus, non tantum est tentatus, sed etiam victus, etiam in vocatione dubius, immo etiam uno pede extra Religionem positus. tener Religiosus magis timeat discretionem in fervore quam indiscretionem, quia per indiscretionem itur ad discretionem, sed per discretionem itur ad tepiditates, ad laxitates, ad dissolutiones, ad tentationes, ad carnalitates, ad sacrilegia, ad Apostasias. Illud sibi inelamari tyrones & juniores putent à Bernardo (Dimittite corpora, quæ de sæculo attulistis, soli spiritus ingrediantur: caro non prodest quidquam.) Regulæ asperitatem meditamini, quâ totam vitam atterere oportebit. Absit, ut Tyro persuadeat sibi, se quandoque tyronem non futurum, non ut Tyronem tractandum; plus jam sibi post biennium aut liciturum aut licere. Absit, illud, procacis cujusdam apud Cassianum, seniori suo obstrepat aliquando: Num ob hoc memetipsum humiliavi, ut semper subditus essem? &c. Semper illud quilibet eorum sibi occinat: Geram me sicut primi anni Novitium. Item illud: *Cavebo mihi semper à parvo mundo, hoc est à me ipso.*

1 2 mū Caput. Primæ classis Religiosus illud sibi perpetuò infigat & inelamet, quod Sanctis Ephrem,
Doro-

Dorotheo, Arsenio, Bernardo, solemne fuit in-
clamare sibi met ipsis: ad quid venisti? Item illud:
hoc est esse Monachum. Item illud: *Et Senatorem*
perdidisti, & Monachum non fecisti. Item illud:
Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris.
Efficacissimum quippe ad constantiam in bono me-
dium est, primos nostros spiritus & primitias reso-
lutionum nostrarum sæpè ob oculos proponere,
neque primam charitatem relinquere, sed potius
prima opera nostra semper facere, & ut ea plena
coram Deo sint, curare.

Hæc 12. Capita debent esse Tyronum Religio-
forum classi, tanquam spiritualis ipsorum ædificii,
seu 12. fundamenta: Debent esse tanquam 12. Ar-
ticuli symboli Religiosi, quos firmissima non tan-
tùm comprehensione & fide teneat, sed etiam, im-
mo multò magis executione perpetuâ assiduâque
praxi in effectum deducat. Hæc capita facient, ut
Tyro Religiosus Virtutem solidam & inveniat in
Tyrocinio, & inventam secum educat, atque cir-
cumducat in toto reliquo vitæ Religiosæ spatio. *Si-*
quidem Adolescens juxta viam suam, etiam cum
senuerit, non recedet ab ea. Proverb. 22. 6. Ta-
lis Virtutis soliditas, utinam vel in veteranis seni-
bùsque reperiri possit. An in te, qui hæc conside-
ras, reperiat, dispicias; utque reperiat, aliquan-
do tandem animum serium adjice. Non pudeat,
Tyronum virtutem sectari; magis pudeat, etiam
Tyronum præludiis veteranum carere.

CONSIDERATIO VIII.

Ubi solida Virtus exercitanda & perficienda?

Invenisse Virtutem in Tyrocinio, atque acquisivisse, modicum est: tenellam crescere, adolescere, convalescere oportet. Monstrum est enim, partum ab ea mole, in qua natus est, incrementis sumptis, non recedere. Cui bono infantuli, si semper infantuli? spes succrescendi semina spargit; alioqui spargere, non succretura, detrimentum est. Et Virtus frustra quæritur, si non perficienda quæritur. Rectè Sapiens: *Semita, ait, Justorum, & virtutis cultorum, quasi lux splendens procedit, & crescit ad perfectum diem.* Pueri 100. annorum probro & irrisioni sunt apud Prophetam. *Homo etiam ille, qui capit adificare, & non potuit consummare, illusus est ab hominibus.* Joseph porro laus illa est: *Filius accrescens Joseph, filius accrescens.* Et illa Davidis: *David autem proficiens, & semper se ipso robustior efficiebatur.* Tum & illa Salvatoris JESU: *JESUS proficiebat sapientiâ & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* Denique si alicubi jubemur esse parvuli, id malitiâ tantum, non virtute. aliàs verò inclamatur parvulis sensu: *usquequo parvuli diligitis infantiam?* Igitur Religiose, cum tua primæva
virtute

virtute semper cresce, semper adde, semper profice, semper ambula, semper tibi displiceat id, quod es, si vis pervenire ad id, quod non es.

At ubi virtutem suam, & quando Religiosus Societatis imbecillam roborabit, inchoatam consummabit, imperfectam perficiet? Breviter & rotundè dico: Dum Societatis homines in Collegiis vivunt, dum scientiarum præsidia comparant, dum disciplinas tradunt aliis, dum instrumenta zeli animarum & sibi conquirunt, & ipsimet fiunt, dum officiis inter domesticos pariter variis distinentur, & ad futuros labores præludunt, dum in tertia probatione, scholâ affectûs, exercentur, attritumque nonnihil fortè spiritûs & virtutis fervorem restaurant, tunc virtutem, olim in Novitiatu haustam, perficere & roborare atque solidare debent.

Suprà dicta namque omnia, & hisce similia ita à nostris tractanda sunt, ut per illa ac inter illa, non tantùm non perdat, sed solidetur potiùs, augeaturque spiritus. Itaque hæc est unica de multis Societatis circa suos Religiosos curis cura maxima, spiritum in suis fovere, promovere, augere, robustiorem perfectiorémque facere, eumque eò tandem perfectionis, roboris ac soliditatis deducere, ut filios suos, in opus Evangelici ministerii, securè possit tanquam ex umbra in lucem, & ex arena in aciem producere. Quod quomodo fieri possit, hac in Consideratione, ad normam præcedentis, sub nomine secundæ Religiosorum Classis expendendum est; certaque propositorum ac observa-

D

tionum

tionum huic Classi convenientium, per quæ virtus perfici & exercitari possit, Capita consideranda, & in animum demittenda.

Imū Caput. Secundæ Classis Religiosus Societatis (de hoc enim præcipuè nobis sermo & huic ista consideranda proponimus) menti suæ insculpat profundissimè propositum & dictamen istud. Quidquid hætenus in Religione feci, pertuli, perfectionis paravi, aut nihil, aut exiguum quiddam est, ac rude, impolitum, valdeque imperfectum ac infirmum: proinde non tantum non debeo cessare, non tantum non debeo quietem & libertatem laxitatemque vivendi sperare, spectare, sed potius magis ac magis debeo, in Tyrocinio inchoata perficere, formare, & expolire. Absit, ut credam licitam mihi fore & dissimulandam in me à Majoribus esse libertatem, & leviolem transgressionem. Absit, ut credam mihi postmodum non perinde invigilatum iri vel invigilandum esse à præsidibus. Absit, ut credam in Collegiis minùs spiritui, minùs animæ cultui, minùs mentis recollectioni, minùs internæ externæque modestiæ ac mortificationi, minùs orationi, reflexioni, devotioni, Regularum observationi attendendum esse, vel attendi à me posse; si affectus eâ spe eaque fide ac persuasione sim, pro certo perdendus mihi primævus spiritus, inque tepiditatis barathrum prouendum est, *Adjurva me Domine in bono proposito meo, in sancto servitio tuo, Et da mihi hodie perfectè incipere, quia nihil est, quod hætenus feci.* Thom. à Kemp. lib. 1. Etenim: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad*
per-

perfectionem non subleuat, ipsa operandi remissio, contra hoc, quod operatum est, pugnat. Gregor. 3. p. past. adm. 35. hinc per Salomonem dicitur: *Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis,* Prov. 18. Cujus propositi est illa ratio efficax, quia tempus Tyrocinii & Religiosæ juventutis ad hoc Religio dat suis, ut in eo discant, quomodo per totam vitam debeant postmodum vivere, & opera Religionis exercere. Itaque Tyrones exercitia Tyrocinii sui non debent cum Tyrocinio ipso relinquere, sed secum ad Collegia deferre, & in Collegiis eadem omnino exercere. Nam si v. g. in Tyrocinio doceamur meditari; & modum meditandi, reflectendi, convincendi, proponendi, postulandi discamus, quem tamen in Collegio postmodum negligamus: dicam, nos Tyrocinii tempus non malè quidem collocavisse; negabo tamen nos in hac parte bene Tyrocinium explevisse ac posuisse. Discit enim miles in otio, non ut artem pugnandi negligat, sed potiùs, ut sciat & exerceat artem quam didicit, in aperto prælio. Sic & Religiosus discit in Tyrocinio, qualis debeat esse, & quâ cum perfectione actiones suas omnes peragere debeat in Collegio, & in toto Religiosæ vitæ suæ spatio. Ex quo elucescit illorum stultitia Religiosorum, qui quò antiquiores in Religione sunt, eò laxiores in conscientia, & indulgentiores in se sunt, laxitatèque suam per antiquitatem excusant, quam in junioribus per hoc, quòd Juniores sunt, tolerandam non putant.

adũ Caput. Secundæ classis Religiosus assuescat,

D 2

non

non tantum rectam, puram, defæcatamque intentionem in omnibus (præcipuè studiis) habere, sed etiam eandem crebrò in diem innovare, atque si pulverem contraxit, expolire. Intentio enim recta, omnium operum est anima. Nihil ergo quærat à Religioso, nisi Deus, nisi propter Deum. Hoc sit ei familiare, sed ignitum alloquium: *propter te Domine, propter te.* Item: *Ad majorem Dei gloriam.* Item: *Domine ut tibi placeam soli amplius, ut mihi placeas solus amplius:* quia mihi places. Item: *Domine quia vis, & quia dignus es.* Item: *Omnipotentia, sapientia, bonitas, providentia, dignitas, voluntas, amor præveniens:* ecce ego, & omnia opera mea coram Te, non propter me, non propter alios, non propter consuetudinem, sed propter te Deus meus & omnia, quia hæc est voluntas tua, & dignitas voluntatis tuæ.

3^{ti}ũ Caput. Secundæ Classis Religioso sit commendatissimus ordo, modus, diligentia, applicatio in agendo. Ordo, ut omnia agat suo tempore, loco, serie. Modus, ut uniuscujusque actionis suæ habeat, peragendæ cum perfectione, modum, constetque illi ratio quamlibet actionem peragendi cum fructu, merito, profectu, Dei gustu. Diligentia & applicatio, ut seriò agat quæ agit, ut ad minima (modò proficua actionis perfectioni) advertat, & omnibus numeris expletum opus Deo exhibeat. Ad ista se se assuefacere, quàm proficuum Religioso, quàm fœcundum sit, dicere paucis non possum, multis hõc locò nolo: suadeo tantum, ut id Religiosus proprio discere satagat experimento.

quod

quod facile poterit, si Dominus & sui juris, non autem actionum esse voluerit, si præviâ consideratione omnia agere voluerit; si cujuslibet operis sui rationem, Regulam modumque prævisum, atque vel à se excogitatum, vel ex praxi Sanctorum, vel ex Magistrorum spiritualium ductu habere in promptu curaverit.

4to Caput. Secundæ Classis Religiosus tempus, pretiosissimum ut est, ita etiam reputet, atque adeò avarissimè captet, & tenacissimè seruet; maximè autem micæ temporis in numerato habeat, & unicuique parti ac micæ occupationem, præcipuè piam designet, eamque in eo expedire assuecat. Fures temporum, confabulatores socios, & inutiles, nec profuturas occupationes, cognitiones, congressiones, curas declinet. Nullam non temporis partem, vel spiritui, vel studiis, vel labori utili impendat. O quàm multos audire solemus, suæ tepiditatis in spiritu causam, in defectum temporis ad vacandum Deo & sibi, in molem studiorum & occupationum assiduitatem conjicientes, qui potius ignorantiam redimendi & collocandi bene tempus inculcare debuerant! Quàm multæ quotidie temporis particulæ his effluunt otiosæ & inutiles, quas si rapuissent, & vel solas in die, ascensui in Deum, exercitio interno virtutum impendissent, non tantum tepiditatis spiritum & sensum in se ignorassent, sed ignitissimi fervore, unitissimi Deo, locupletati meritorum & virtutum gradibus, actuumque numeris singulos in dies, evasissent. Sed hæc à superborum ac negligentium oculis abscondit Deus,

ur sordescant in sordibus suis & refrigescant corde,
 & evanescant in cogitationibus ac studiis, & exer-
 ceantur in conscientiis suis, quas non colere, sed
 mentiente sibi iniquitate clamantes obruere, &
 vanis, ac tantum ad excusandas excusationes in
 peccatis, excogitatis velaminibus & formalitatibus,
 atque scilicet discretionibus, mutas facere volunt
 & contenti sunt.

5tum Caput. Discat Religiosus secundæ classis,
 non ambire occupationes extraneas sibi, discat po-
 tius minorari actu, non gaudeat videri aptus ad
 agendas res ad illasve adhiberi. Sufficiat illi occu-
 pari cum Deo, cum suo, (si quod habet) domesti-
 co officio. Amet cubiculum, quia anima sedendo
 & latendo fit doctior, fit melior, fit sanctior, fit
 cultior, fit purior. Ne discat Religiosus ante mes-
 sem efflorescere. Agnoscat se adhuc canalem esse,
 non concham; nondum habere satis pro se, quo in-
 fundatur, nedum pro aliis, quod effundat. Ven-
 nient tempora, in quibus proximis inservire poterit,
 (si tamen tunc voluerit) usque ad defatigationem.
 Immaturi zeli, ordinariè sunt tepiditatis ac fastidii
 spiritualium rerum, negligentia verò in studiis fi-
 lii; sementis murmurationum & linguarum, occasio
 turbationum & tristitiarum &c. Quòd, si Religio-
 sum talem ad actiones & occupationes protrahit
 aliquando obedientia vel caritatis necessitas; obe-
 diat, impendatque se, sed non expendat, non ef-
 fundat; commodet se actioni & negotio, non do-
 net, illudque ipsum ordinatè, quo ad tempus, lo-
 cum, modum, superiorum mentem, sui cordis
 pacem,

pacem, exequatur, nec ultra quàm sat est, illi immorerur. *Qui minoratur actu, sapiens.* Eccl. 38. 25.

6tum Caput. Consuescat secundæ classis Religiosus, certam rationem & seriem, praximque & occasionum varietatem, virtutibus exercendis idonearum perspectam habere, atque ipso actu Virtutes ex proposito ac destinato, per anni, mensis, & dierum seu horarum intervalla exercere, earumque sive internas, sive externas actiones, sibi familiares & faciles efficere. Frustra enim meditatio de rebus piis, etiam quotidie instituitur, si actu & re ipsâ, Virtutum pietas quotidie non exercetur. Frustra etiam, & parvo profectu, Virtutum, inter meditationes proposita desideriaque concipiuntur, nisi eadem proposita, certis temporibus ac designatis occasionibus sæpius in diem, assignato etiam numero vitiorum, actibus ipsis perficiantur. Frustra animus Virtutem, oblatâ qualibet insperatâ & fortuito occasione, retenturus & exerciturus. neque transversum in subitanea perturbatione passionis agendus præsumitur, nisi antea idem animus, aliquantum longo tempore, cujuslibet virtutis, quotidiano & destinato usu ac exercitio, partim praxim cognoverit, partim possessionem adierit, & se se bene ac longè antè voluntario ac meditato studio, ad imprævisas imperatasque virtutum exercendarum occasiones præmunierit & assuefecerit. Sicut enim discimus in scholis, Latinè, emendatè, aut ornatè loqui meditatò, ut extra scholas possimus eadem formâ loquendi uti quibuslibet se

offerentibus occasionibus, etiam impræmeditatè, aut sicut fidicen in conclavi, attentâ meditatione discit & affuescit lyrâ canere, ut in publico postmodum sine ulla etiam attentione animi, expeditè & harmonicè possit ludere: ita Religiosi meditatio & ex proposito actus virtutis, nunc hujus, nunc illius, tanto vel tanto numero exercere debent, ut postmodum ad offerentem se fortè quamlibet occasionem alicujus virtutis, parati faciles & affuesciti inveniantur. Atque hoc, quod isto in capite retuli, ad eò verum & necessarium censeo, ut sine ejus documenti practico usu, nullam virtutis soliditatem unquam Religioso sperandam asseram, quantumlibet ille multas decades annorum, in stadio vitæ Religiosæ decurrerit. Neque aliud est, quod ad eò multos decipit, qui se senes Religione quia recordantur, ideo etiam perfectos in virtute, & ab aliis credi volunt, & semetipsi falsò arbitrantur. Qui utinam errorem aliquando agnoscant suum, *Et vel in hora ultima ad vineam Domini*, Matth. 20. 6. Scilicet ad animam suam excolendam, interiore operatione convertantur, ne fortè aliquando, totâ die otiosi stertisse convincantur.

7mum Caput. Affuescant secundæ classis Religiosi, omnes quotidianas & quancumque in vitam suam incurrentes, sive occupationes, sive actiones, spiritu sublimare, devotionis fervore incendere, Virtutum variarum gemmis vestire, omnium denique requisitarum circumstantiarum perfectione & consummatione animare: sive actiones occupationesque sint naturâ objectoque suo spirituales

tuales

tuales , sive ex objecto quidem indifferentes , ex solâ verò operantis voluntate atque intentione in spiritualium indolem transformatæ sint. Non sit contentus , malam aut otiosam indifferentemve actionem non esse , quam agit : non sit contentus bonâ à se intentione fieri : addat insuper fervorem , attentionem , devotionem , Dei vel Christi , vel Sanctorum imitationem : addat internam spiritûs unctionem , addat sui in opere , suæque voluntatis in Deum & Dei voluntatem liberalem & hilarem transfusionem , resignationem , sacrficationem : addat his gemina , quæ hîc explicare & brevitatis non sinit , & unicuique à sua caritate , quæ ingeniosa est , atque à gratia Divinâ , quæ nemini unquam deest , facillimè dictantur. Neque hic operandi modus aut difficilis aut spinosus & onerosus viribus corporis est , si prudentia atque discretio ac directio adsit , si per partes discatur , & sensim consuetudo ad multa traducatur , si præmeditatò quælibet opera exercentur. Hic certè operandi modus , eorum , qui eum sibi familiarem reddunt , perficit virtutes , auget merita , ditat animas , purificat corda , gratias omnis generis provocat , Deum familiarem facit , & Religiosum ad futuras circa proximorum salutem curas communit , securumque facit. Quod quidem melius experienciâ quàm doctrinâ discitur.

8vum Caput. Assuescat secundæ classis Religiosus , libertati Religiosæ in observatione Regularum suarum , in loquendo de Deo & divinis , cùm tempus posset ; in fungendo & exequendo officio suo , juxta

exigentiam ejus, praximque receptam, esto aliis id sit submolestum; in declinandis defectibus aut etiam cum opus, & cui opus, deferendis, In observandis consuetudinibus ordinis sui receptis, antiquis & usitatis, in usu pœnitentiarum externarum, publicarum. Nemo te Religiose complicem defectûs sui speret, nemo non vereatur te præsente in disciplinam peccare, & non ideo quòd revereatur delationem tuam, sed quòd revereatur conscientiam & observantiam tuam. Faciat tibi auctoritatem non ætas, non canities, non doctrinæ opinio, non officium, non libertas arguendi, sed tenor vitæ ad disciplinam institutæ, sed professio libera, atque sancta, inverecundaque ad Regulæ præscriptum semper vivendi libertas, ita ut reprehendar, vel reprehensura videatur alios, non lingua tua, sed vita, sed integritas, sed inflexibilis ab instituto & recto constantia. Qui sic vivere didicerit, huic ad solidam Virtutem diù aliquid deesse non possit. Urinam domus & Ordines Religiosi, talibus viris virtutum abundant! Talis ratio vivendi cum consummata est, non ad mediam hanc, de qua nunc agimus, sed ad tertiam classem mox tractandam pertinet: attamen dum peragatur, ad eandem spectat: quinimmo & legimus & experimur, quandoque juvenum virtute præditorum præsentia graves etiam atque senes, & Præpositos Religionum, ad meliora componi solere.

9num Caput. Assuescat secundæ classis Religiosus, zelum Dei gloriæ & animarum quàm maximum in spe & expectatione, sed temperatum in executione

ne habere. Dum in hac classe est, zelum suum in hoc præcipuè exerat atque excolat, ut sese instrumentum zeli Deo, Ecclesiæ atque Societati quàm accommodatissimum efficiat, sive Virtus, sive doctrina, sive prudentia, sive quolibet aliud requisitum spectetur. In veritate dico: hominem Societatis, olim circa salutem aliorum omnis generis hominum atque statuum occupandum, oportet esse in omni ente perfectum, hoc est, oportet esse in omni virtute, scientiâ, eruditione, animorum tractandorum dexteritate insignem, aut certè non mediocriter versatum. Talem ergo se efficere curet secundæ classis Religiosus, & satis spatiosum zelo suo campum, dum in hac classe est, habebit.

10mum Caput. Assuescat secundæ classis Religiosus, nullam sibi in Religione neque pro præsentis tempore, neque pro futuro occupationem, locum, tempus, serièmvè actionum ab alieno arbitrio dependentium assignare aut promittere. Ad omnia se paret: nihil specialius & firmiter desideret, esto etiam humilior, zelo ingeniove suo convenientius, id quod desiderat, videatur. E contra etiam à nullo refugiat impotentius (nisi quod ambitionem redoleat) sed sic se fingat, ut mollis cera sit, ut senis baculus & cadaver sit, ut instrumentum sit, quod manum elaborandam non sibi deligit, sed ejus deligendæ curam artifici relinquit, & ad delectam applicari ab eodem expectat. Sit Religiosus aquæ similis, quæ nullam naturâ figuram habet, sed eam recipit, quam vas habet, cui infunditur, nullam etiam retinet, postquam ex vase effunditur.

ditur, sed alterius continuò vasis figuræ assimilatur. Talis Religiosus esse discat; non adhæreat loco, Superiori, socio, officio, hominibus, tempori, sed ejus vasculi figuram induat, ejus, inquam, imperii, omnibus circumstantiis se se accommodet, à quo dirigitur. Aquæ congelatæ proprium est, retinere vasis figuram, etsi extra vas ponatur: sic Religiosi frigidi atque tepidi ingenium est, adhærere affectu ad placita sibi loca, officia, opera, & agrè ab illis avelli, ad illaque desiderio aspirare.

His exercitiis è Tyrocinio desumpta virtus, à secundæ classis Religioso in Collegiis exercenda, & roboranda est: dum studet, dum docet, dum officiis distinctur aliquibus domesticis, dum sodalitates administrat, dum foras quandoque ad præludendum zeli sui fervoribus dimittitur. Horum exercitiorum munita præsidiis virtus in Collegiis non labat, non flaccescit, immo roboratur & validior efficitur; aliàs verò iis destituta, nihil mirum, si non flaccescit tantùm, sed etiam evanescit. Non labor scientias comparandi, sed neglectus, inter conquisitionem scientiæ virtutes exercendi, virtutibus nocet. Quâ in re, sicut & in totis his capitibus istâ consideratione explicatis, inexcusabiles sunt nostri in Collegiis Scholastici, quia nulli de nostris alii, tam commodè his omnibus quæ hæcenus retuli, satisfacere possunt, ut Scholastici: quòd si non faciunt, nemini præterquam sibi & ignaviæ suæ imputare debent.

CON-

CONSIDERATIO IX.

Ubi virtus possidenda, & tanquam robusta atque solidè perfectà, securè tenenda, & in usum revocanda?

Tertiae Classis Religiosis, hoc est perfectis & consummatis viris, hæc Consideratio servit: est tamen & ab imperfectis nobis consideranda, ut sciamus, quid desit nobis, & quò adhuc conandum sit nobis.

Post exacta Tyrocinia, post completa studia, post comparata zeli animarum & gloriæ Divinæ subsidia, post instauratum tertiae probationis fervorem spiritûs, prodit tandem miles tanto labore atque tempore cultus, probatus, politus, institutus in aciem; Virtutisque suæ tanquam jam solidæ & exactæ campum nanciscitur, edit specimina, experitur firmitatem; & quia supponitur à Religione perfectus, supponitur & à me in hac Consideratione, ideòque in eâ non proponam (ut in primis factum est, capita exercitandæ & perficiendæ virtutis, sed capita potiùs possidendæ atque usurpandæ.

Atque imprimis perfecto isti ac veterano, jamque tertiae Classis Religioso commendata esse desidero, tam illa, quæ primæ classi, quàm ista, quæ secundæ classi Religiosorum superiùs capita sunt proposita: neque enim talia illa sunt, ut in perfectis
locum

locum non habeant, absit: immo vèl in his reside-
 re debent quàm maximè, fundamenta enim sunt
 & parietes spiritualis ædificii, sine quibus laqueat
 & rectum, & quælibet coronis frustra exstruitur.
 Notum est apud spirituales Magistros, tres illas vias,
 quibus hæ nostræ classes tres respondent, nempe
 Purgativam, Illuminativam, Unitivam, nec esse, nec
 debere esse inter se discretas, ut una alterius vicissim
 officia non degustet. Degustant quandoque incipi-
 entes, etiam delicias perfectorum: sed & perfectis
 expedit, nonnunquam descendere ad labores &
 lacrymas incipientium: blanditur sæpè incipienti-
 bus divina bonitas, & se se in sua dulcedine illis
 gustandam propinat, ut scilicet per viam purga-
 tivam, per se se horridam, alacrius currant; sed &
 in perfectis dormitat quandoque perfectio, & nescio,
 quonam modo, usu ipso Deus ejusque conver-
 satio ac familiaritas vilescit. Quo in casu, ait Bern:
 excitandus est timor, ut excitet, seponenda parum-
 per pia Dei vocabula & nomina, Patris scilicet,
 amici, sponsi; recolenda autem interim illa seve-
 riora, Domini, Judicis, vindicis & ultoris. quòd
 amicus, quòd sponsus est, id tibi ò homo est, sed
 quòd Dominus, quòd Judex, quòd ultor, hoc
 sibi & pro suæ gloriæ zelo reservavit. Atque id
 ipsum dico de viæ Illuminativæ sectatoribus. de-
 bent namque isti & aliquando incipientibus con-
 sentire, & ad perfectos ascendere; & vice versâ
 ad illos tam ascendere incipientibus, quàm descen-
 dere perfectis inutile non est. immo verò amantes
 Virtutum, & curiosi profectûs sui observatores viri,
 debent

debent stata aliqua vitæ suæ tempora habere, quibus nunc in hac, nunc in illa, nunc in tertia incedant viâ. esto specialius & frequentius occupari debeant in suâ. Sed jam ad promissa capita veniamus.

Primum Caput, in quo tertiæ classis Religiosus virtutem suam solidam possidebit, & possidendo usurpabit, est, ut sciat abundare & deficere, immo ut plus defectum gaudeat perpeti, quam copiam amare. Ingenuè dico: sæpè ad scopulum paupertatis atque defectuositatis corporalium commodorum, perfecti ac veterani allidunt virtutes suas, & naufragium perfectionis in pusillanimitate & amaritudine cordis patiuntur. Quoties perfecti isti implent domum murmure, si quid aliquando ad mensam, ad vestitum, ad lectum, ad cubiculum, ad currum deesse, quid dico deesse? non deesse, sed minùs copiosum, delicatum, pretiosum, molliculum, nitidum, superfluum, quam volebant, adesse contigerit! Et tamen solida virtus, perfecta virtus, hæc non sentit, his non cedit, quia scit abundare & deficere, immò gaudet deficere, erubescit abundare. Malè vestiri, malè vesci, malè habitare paupertas non potest.

2dum Caput, in quo solida perfecti Virtus eminet, est linguæ imperium. *Nam qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir.* Iac. 3. 2. Minimum est in perfecto, amare & colere silentium: sed inter loquendum verbo non labi, in labiis suis non capi, scire & posse cohibere spiritum, hoc perfecti est. In quo genere nulla, nulla omnino diligentia

tia superflua est, immò verò nulla satis est. At utinam non eos qui perfecti sunt opinione suâ & nostrâ, experiamur esse linguæ super cæteros superbioris, jactantioris, mordacioris, obtreçantioris, in censuris, in decretis, in secretis, in adulationibus, in dolositatibus, in mendaciis effrenatoris.

3^{ium} Caput, in quo solida perfecti virtus eminet, pacis amor & tutela est. Perfectus vir nescit lædere, nescit lædi, nescit irasci, nescit ulcisci, amat odientes, laudat detrahentes, juvat impediētes, conciliat à se vel inter se dissidentes, aufert de medio fratrum scandala & discordiarum semina. Est pacis filius, est pacis author, est pacis pater & princeps, & Angelus, est pacificus. Pretiosior est illi uncia pacis & fraternæ caritatis, centum libris discordiæ. Sed ô quàm rati ambiunt illud sibi convenire: *Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur!* Parum scilicet est, Filium Dei esse; præstat, diabolum inimicum pacis æmulari.

4^{rum} Caput, in quo solida perfecti virtus eminet, est linguæ dominium, sed à proximè posito diversum. Linguis Superiorem esse, earum sensu carere, gustu pasci, morsus earum in omni opere suo secuturos sic sperare aut supponere, ut umbras corporibus novimus comites ire, occallefcere ad aculeos linguæ; famam, honorem, opinionem suam ex quacunque re linguis omnium creaturarum donare, ac inter bona derelicta, quæ primò occupantis fiunt, reponere, sacrificium illam Deo facere, & super Altare linguarum immolare atque holocaustum concremare: neminem ad restituendam sibi
famam

famam ulterius (ex sua quidem parte) obligatum velle, immo peccantem in eam, non peccare sed mereri velle; detractorum suorum meritis se se apud Deum fulciri, vestire, ornare: detractiones mercedem suam putare & petere, atque inter panes quotidianos, quos in oratione Domini quotidie petimus, collocare atque mendicare, denique se detractionibus indignum judicare: nemini de suis detractoribus verbum ullum facere, & etiam coram Deo de illis silere, nisi cum libeat pro eis non sub detractorum nomine detractionisve causâ orare: ita superiorem linguis esse, hoc est libertatem nancisci perfectorum, & terri culamenta ridere puerorum. Parvæ adhuc virtutis, & arundineam soliditatem habentis est, metu, sensu, flatu linguæ alienæ agitari.

5° tam Caput, in quo solida perfecti virtus eminet, est obedientia. Perfectus non est, cui præesse animus, obedire ægrè est. Perfectus mavult subesse 100. Præpositis, quàm uni præesse subdito; perfectus obedit, quia amat obedire, & ideo tantum ut obediat, sive ut Deo ad voluntatem faciat. Perfectus differentias imperantium non novit, quis imperet, qualis? quid? quomodo? nihil attendit, quia Deum attendit. Perfectus, verè, non tucate, re non spe, facto non debito, subjectus & subditus est. nullâ suâ magnitudine ullum, ne dicam Prælaturum, premit: pueri instar parvuli, instar agni & oviculæ gubernari sustinet, immo postulat: moneri non refugit, monitus non excusat, sed mansuetus etiam in flagella paratus est. Nobilitatem, eruditionem,

E

tionem,

officia, gradum, ætatem, labores, non jactat, non repetit: non auctoritate gravis est: fulcrum superioris est, & pro omnibus apud superiorem, sed non contra superiorem, nec cum molestia superioris, refugium est. Perfecto superior libenter, simpliciter & fiducialiter imperat, quia perfectus, simpliciter, & fideliter, & prudenter imperata exequitur. Perfectus excusationis linguam non habet, morari nescit, frontem in mutatione non contrahit, de dispositione non præcogitat futurâ, non turbatur de factâ, in Dei voluntate & ordinatione, ac providentia se negligit, & securus dormit.

6rum Caput, in quo solida perfecti virtus eminet, est exemplum, quo præire omnibus in omnibus non tam laborat, quàm facilitatem, consuetudinem, naturam habet. Perfectus enim Regula viva est inter Religiosos, quod enim Regula dicendo, hoc perfectus faciendo præcipit. Perfectus præit exemplo, quia compendiosum iter est exemplorum. Præit verò exemplo obedientiæ ac subjectionis, facilitate & tractabilitate: Exemplo paupertatis in victu, vestitu, lecto, cubiculo, supellectili, rerum simplicitate: Exemplo minimorum diligentis & accuratæ & magnæ observantiæ: Exemplo confectationis humilium, ac vulgo etiam ab humilibus & postremis negligi solitorum, apud perfectos enim nihil humile & parvum est: Si modo Deo placet: placere enim Deo maximum illis est, solunquæ Dei placitum est apud illos ratio & mensura, & pretium, tum rerum, tum occupationum,

tionum, tum actionum : Unde ubicunque placitum Dei inveniunt, illud enim maximum est, esto ignaris & cæcis minimum sit aut vilissimum, & humillimum, sive abjectissimum. Quo sensu verò etiam *unum jota & apicem mandatorum suorum, etiam minimorum, qui servet, hunc magnum fore in Regno cælorum, refert. Matth: 5. 19.* Denique Perfectus præit exemplo vitæ communis & fugâ omnis, in omnibus, singularitatis.

7mum Caput, in quo perfecti solida virtus eminet, est Temporis bonus usus, bonâque, ordinata, sancta, perfecta dispensatio : quia enim illius defectu laborat, & quia illud maxima parte proximorum salutis impendit, illo ad agendum cum Deo abundare non potest, occupâtque & redimit illud, ubi potest, & redemptum tenet, & in brevi tantum consummat & peragit, ut in eo expleat tempora multa, raritatemque ac brevitatem, fervore atque ignita intensione, & in Deum ebullitione, atque ejaculatione impetuosissimâ, sed reverentissimâ, sed humillimâ, sed amorosissimâ, compensat. Quòd si se aliquando relaxant tempora, & otia indulgent, tum perfectus laxat retia in capturam, tum perfectus effunditur, & se dispergit totus in Deum, perit totus & perdit se in Deo, mente excedit, gulosè atque sitibundè de Deo haurit, quod esurientibus Deum communicet. Non oberrat compita urbis, non invisit domos, non terit per cubicula aliorum sibi & aliis tempus, gaudet se occupationibus suffurari, & Deo reddere posse. Nescit fastidire Orationem, longas non accusat orandi & examinandi

horas , esurit & sitit sacrificia , atque Sacramenta ;
 verbo. *Boni diei particula illum nulla praterit*, Eccl:
 14. quâ non negotietur Deo , vel non agat cum
 Deo.

8vum Caput , in quo perfecti solida Virtus emi-
 net , caritas proximi , caritas fraterna est. in per-
 fecti vitâ & moribus illud legere est : *Caritas pati-
 ens est , benigna est , caritas non emulatur , non agit
 perperam , non inflatur , non est ambitiosa , non qua-
 rit quae sua sunt , non irritatur , non cogitat malum ,
 non gaudet super iniquitate , congaudet autem veri-
 tati , omnia suffert , omnia credit , omnia sperat ,
 omnia sustinet.* 1. Cor : 13. 4. Perfectus gaudet
 carere , ut aliis sufficiat : sibi durus , aliis blandus &
 mitis , & liberalis est. Neminem contristat , nemi-
 nem contemnit : non verbo , non facto , non signo ,
 non postulato. Omnibus cedit , omnibus se post-
 ponit , & postponi gaudet. Supportat infirmita-
 tes , dissimulat mores aliorum , interim cavet , ne
 quid in se sit , quod supportari ab aliis sit opus.
 Neminem spe sui boni amat , sed omnes in Deo , &
 propter Deum. Omnium mancipium est , præser-
 tim qui indigent eo. prodigus laboris , virium ,
 commodorum , vitæ suæ , modò aliis proffit , hoc
 est , modò alios meliores faciat. Rogatus nihil ne-
 gat , quo ipse carere potest & habet. Inferiorum
 est servus , parium mancipium , superiorum jumen-
 tum. Sic inter multos vivit , ac si aut cum nullo
 esset , aut inter illos non esset , incurrit in neminem ,
 nisi fortè exhibitione caritatis.

9num Caput , in quo solida perfecti virtus emi-
 net ,

net ,

net, est præsentia sui, sive reflexa vita. Perfecti est, circumspectum esse, capi non posse, nihil impræmeditatò, nihil imprævisè facere. Supereminere rebus, non immergi. Cor habere capax & latum, quod in guttis occupationum & sollicitudinum non mergatur; prudentiâ, veritate, decore instituti sui, puritate & fructu conscientiæ, dignitate Divinæ voluntatis gubernari. Rationi cedere & ejus servum esse: nec spe, nec metu, nec amore, nec odio gubernari. Pecuniæ amore; metu inopiæ non tangi: imò magis metum inopiæ quàm inopiam metuere; in numerato vitam suam actam agendamque habere, ad se crebro redire, & se sibi restituere. Spiritus probare suos, præsertim si vehementiùs impellant; hisce tardiùs obsequi, nec nisi bene explorentur origines ac fines eorum. Aurigante discretionem, in omnibus & ad omnia progredi. Ordinem habere, amare & servare, non tantùm dum quietæ vitæ spatium est, sed etiam dum sollicitioris: in hac enim perfecti est ordinatum esse, & veluti boni ductoris inter hostiles acies compositis suis agminibus incedere. Qui enim in vitâ, quantumvis per se inordinatâ & distracta atque irregulari, ordinem & Regulam tenere potest, is profectò solidè suus est, solidè sibi consistit, solidamque virtutem habet, *estque similis viro prudenti, qui edificavit domum suam supra petram: in quam surrexerunt pluvia & venti, & alia nubium furia in casum, quia firmata est supra firmam petram.* Matth: 7. 24. Tales autem perfecti in uno annulo insculpi omnes possent.

I omum Caput, in quo solida perfecti virtus
 eminet, est fidelitas, atque etiam liberalitas in
 Deum. Perfectus vir aut non sentit, aut ridet
 morsus vanæ gloriæ. ita gloriam suam evacuavit,
 ita amorem sui omnem sepelivit, ut fidem fecerit
 Deo, quod non quærat, nec sit quæsiturus quæ sua
 sunt, sed quæ IESU Christi, & quæ gloriæ Dei.
 inde Deus metu infidelitatis solutus, ac de fidelitate
 securus, nihil hominem veretur, nihil celat, nihil
 negat, se & sua bona illi concredit, etiam rara,
 etiam mira, sciens quia fidelis est cui credit, & non
 sibi sed Domino negotiatur atque lucratur in talen-
 tis Domini. Immo verò Deus, dum tali homini
 beneficia donaque sua largitur, scit se non homini,
 sed ipsi sibi, ea quodammodo donare ac largiri.
 Quia enim novit hominem talem non suam priva-
 tam, sed Dei gloriam in omnibus quærere, non
 sibi quidquam, sed Deo omnia adscribere atque
 tribuere, donis Dei non in suum sed in Dei ipsius
 commodum, hoc est, exaltationem uti, inde fit, ut
 Deus securus ad talem hominem juvandum, ditan-
 dum, honorandumque, etiam in oculis mundi, sese
 demittat, satis sciens, nihil eorum quæ homini fe-
 cerit dederitve, apud hominem ipsum remansu-
 rum, sed ad Deum ex fidelitate hominis rediturum.
 Itaque fidenter Deus effundit bona sua in talem,
 quia certò, scit se non in alium sed in se ipsum illa
 profusurum. Atque hæc est causa radicalis, quare
 Deus *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam,*
 Iac: 4. 6. *Quare humiliare respicit, & alta à longe*
cognoscit. Psal. 137. 6. *Nempe à superbis rapinam*
suorum

suorum bonorum extorquet ac repetit, in humili-
bus autem non illos, sed seipsum ditat, nec illis, sed
sibi ipsi quodammodo benefacit. Quamobrem
hæc, de qua loquimur, fidelitas, humilitas est, ca-
ritas est, amicitia Deo bene volens, paupertas spiri-
tûs, puritas intentionis est. Hæc fidelitas, vanæ glo-
riæ mors est, sepultura est. oblivio est: utpote quam
in cognitione proprii nihili atque imperfectionis &
insufficientiæ, contemptûque sui & odio demersit,
& in æternum obruit, abyssiisque nihilitatis ope-
ruit. Hæc fidelitas ex notitiâ Dei, ex notitiâ nutricis
omnium gratiæ promanat, atque ideo omnia à Deo,
omnia Dei esse Deoque deberi protestatur: quæque
protestatur, facit, omnia Deo fideliter ad novissi-
mum quadrantem semper restituit, parata & avida
plus etiam dare & supererogare Deo, si continge-
ret habere aliquid non Dei, vel non à Deo. Quod
quia non potest fieri, gaudet; & solum Deum esse
omnium fontem, cui omnia debeantur, conten-
tissima est. Et hæc est liberalitas caritatis, cuius sen-
sum perfecti nôrunt.

I I m u m Caput, in quo eminent solida perfecti
virtus, est zelus gloriæ Dei & animarum, de quo
non amplius addo, quàm quòd hic sit cibus perfe-
ctorum, hæc vita, hæc substantia. Angeli sine zelo
nihil sunt, ait S. Ambrosius, & perfecti consimili-
ter. Uno verbo, in zelo ita est perfectio, sicut Pater
in filio. Zelus enim perfectionis filius est: quia per-
fectionis est lucere & ardere; & omnis qui audit,
dicit: veni. Perfectio gignit zelum, zelus perficit
perfectionem, qui enim verè perfectus est, is etiam

verè zelosus esse cogitur. rursus, qui verè zelosus est, perfectioni servire stimulatur, tum ut faciat quod alios docet, tum ut defectibus suis salutem aliorum non impediatur, ut gratior Deo factus, gratias uberiores ad iuvandos alios lucretur. Unde zelosum esse & perfectum non esse, perfectum esse, & zelosum non esse, non cohærent. Quod si ubique verum est, in hominibus Societatis maximè verum esse, pro certo constare debet.

12mum Caput, in quo solida perfecti virtus eminent, est securitas. Volo dicere: Perfectus ille est, solidæ virtutis Religiosus Societatis ille est, cui Religio fidere securè potest, fidere, inquam, securè atq; se concredere, & in manibus ejus tutò deponere Dei gloriam, fidei virtutisque incrementum, defensionem Ecclesiæ (contra malos Christianos, contra hostes Hæreticos, contra rebelles Schismaticos, contra cæcos infideles) famamque, nomen, & disciplinam Societatis, ipsiusmet denique personæ virtutem, perfectionem, salutem. Tales Societas requirit, tales format, tales Ecclesiæ promittit. Nam & Pater cœlestis IESUS Christus tales quærit, *qui adorent eum in spiritu & veritate*, Ioan: 4. 23. *Qui portent nomen ejus coram gentibus & Regibus, qui non erubescant Evangelium*, Act. 9. 15. qui non questum, non delicias, non libertates, non vanitatem, non hominum gratiam ponant pietatem; qui per ignominiam & bonam famam, *in fame & siti, in frigore & nuditate, in vigiliis, in plagis, in periculis, in mortibus multis*, 2. Cor: 11. 26. 27. & frequenter IESUM Crucifixum, nudum, stultum prædicent: redarguant

quant

quant eos, qui ex adverso sunt, in doctrinâ sanâ, in patientia multa, in gaudio superabundanti. Tales Societas perfectos quærit, quibus nihil nocet conversatio, nihil plausus, nihil gratiæ hominum, nihil sufficientia rerum, nihil libertas vitæ. Tales quærit, qui bene sibi præesse nôrint, quando nemo illis præest; qui extra Collegium positi, in se ipsis habeant Collegium, habeant Superiorem, habeant Regulam. Tales quærit, qui in turbis solitudinem, in distractionibus collectionem, in laboribus Orationem atque contemplationem, in effundendo se aliis, cum Deo tamen suo servant unionem & puritatem, & familiaritatem. Tales quærit Societas perfectos, *qui verbo & opere potentes coram Deo & hominibus* Luc. 24. 19. Crucem Christi in corpore suo jugiter circumferentes, & eam carnis propriæ afflictatione, inediis, vigiliis, laboribus, fatigationibus, in hostiam Deo, quotidianis immolationibus, hominibus amabilem, & appetibilem, dulcémque & honorificam efficientes, sint veri ejus Professores, veri Professi, veri JESU Socii. Tales quærit Societas perfectos, qui ædificationi sint omnibus, qui non sint scandalo, qui in res externorum, in negotia statûs, in conficiendas causas, concilianda Matrimonia, aut mercimonia, in testamenta, in Magnatum secreta, in domuum & familiarum regimina, in promovendorum merita, non sciant, non sinant, non ferant se immisceri.

Hæc sunt, in quibus perfectorum Societatis atque tertiæ classis Religiosorum solida virtus emi-

nere debet. Ad hæc aspirare omnes nos convenit, quotquot perfecti non sumus, in his stare, in his eminere, in his roborari & perfici, hæc sapere eos convenit, quotquot perfecti sunt. Quòd si cui hæc ardua videntur, is sciat non impossibilia proponi, sed perfecta; ad quæ conari tenentur, qui studium perfectionis profitentur.

D I E S IV.

De occasionibus solidæ virtutis. 1. In vitâ privatâ. 2. In dispositione Superiorum de nobis quoad studia, officia, gradus. 3. In executione officiorum.

C O N S I D E R A T I O X.

De occasionibus solidæ virtutis in vitâ Religiosâ privatâ.

Utiore fuere proximæ Considerationes, id enim natura earum requirebat, ut fusiùs proponerentur. Quanquam, si quæ res est, loquamur, multa sunt ad considerandum proposita, non autem fusiùs sed adstrictis verbis explicata. Sequentes tamen Considerationes pressiores forsan erunt, quantum etiam per materiam earum licebit.

Considerandæ ergo se offerunt occasiones virtutis

tutis solidæ in vitâ Religiosâ, quæ quidem aut est omninò privata, & in qua soli sibi Religiosus attendit, & ea tantùm, quæ sunt universaliter omnibus præscripta, facit; aut certè est officiis aliquibus applicata, & in aliorum etiam usum derivata. Utraque vita & est occasio & habet occasiones virtutis, sive solidandæ sive solidæ. Hoc loco expendimus vitam privatam, & quomodo sit solidandæ solidæve virtutis occasio, inspicimus.

Vita ergo privata, & intra domesticos parietes inclusa, nullis publicis officiis, nullis conversationibus externorum, nullis curis subditorum implicita, sicut est omnium pacatissima, ita etiam ad solidas virtutes conquirendas exercendâsque aptissima; adeò, ut qui in hac vita positus solidarum virtutum studio se non dederit, neque iis animum imbuerit atque insuefecerit, is nunquam deinceps virtutem ullam solidam sibi comparaturus sit, sed semper teneras, fragiles, imperfectas & magis in specie, atque externa imagine, quàm in ipsa re & veritate, positas virtutes habiturus. Quod utinam non quotidianis discamus verum esse experimentis! sed videmus omnino, manibusque palpamus, ex privatâ vitâ prodire Religiosos homines in publicum, non cum eâ morum maturitate, non cum eâ passionum edomatione, non cum eâ sensuum mortificatione, non cum eâ à propriis commodis sive sensualibus, sive non sensualibus aversione, non cum eâ cum Deo conversandi seseque gubernandi scientiâ, cum qua & par erat, & Religio sperabat & ipsi poterant prodire. Accedunt enim ad
officia

officia, ad res gerendas, & conversationes, crudi, non excocti à passionibus, impotentes iræ, linguæ, lætitiæ, invidiæ, cupiditatis, æmulationis, gulæ, avidi laudis, orii, commoditatum, favorum: impatientes monitionum, delationum, observationum: effusi ad externa: rædiosi in orando, legendo, se examinando, alta sapientes, nulli non, iudicio suo, pares, sive personæ, sive officio; regimini, & regentibus asperi, atque refractarii, factiosi, humilium operum & officiorum fugitantes, regularum contemptores, fratrum observantiorum & disciplinatorum persecutores & irrisores, innocentium, incautorum subversores, profectus sui spiritualis negligentes, ac de eo nunquam seriò solliciti. Tales, dico, vel prodeunt, vel postquam prodierunt paulò alii, tales tamen citò efficiuntur, & ad sæculi mores sub vestitu Religioso se conformant. Atque inde postmodum fit, ut quoniam periculosi sunt, quoniam in officiis & ipsi pereunt, & aliis etiam publicè nocent, ab officiis avelli, à locis abstrahi, à conversatione arceri cogantur. In quo passu illi non se accusant, sed delatorum malitiam, sed Superiorum credulitatem, sed aliorum invidiam causant, neque agnoscunt errata sua, neque agnoscunt pericula sua, neque agnoscunt scandala, domesticis vel externis à se data, neque agnoscunt, ad eorum mutationem coactam descendere merentemque tam Religionem quam Superiores Religionum, cum doleant, eis se uti non posse ad sui instituti munera, quos ad illa securè & ritè obeunda, tanto tempore, tantò sumptu, tantâ curâ, tot labo-

labo-

laboribus , instruere atque perficere laborarunt. Tota porro hæc malorum series ex illo in primis profluit fonte, quia in privata vita ab istis seriò spiritui, seriò mortificationi, seriò virtutum usui vacatum non est, sed omnia acta perfunctoriè , ad oculum, politicè, vel serviliter. Unde perfectio vel nulla acquisita est, vel radices non misit, sed incalescente occupationum sole nata exaruit , quia non habuit humorem. Sed hæc obiter expensa sint. Vita igitur privata, occasio, & spatium , & tempus aptissimum est, solidandæ virtutis, quâ quidem occasione quisquis gaudebit , & sapiet, is quàm fructuosissimè eâ uti laborabit, juxta illa capita omnia Conf. 7. & 8. primæ & secundæ classis Religiosis superiùs commendata, quibus adjungi hæc poterunt sequentia.

1um erit Caput, Sectari vitam communem in omnibus, ita ut facias ea, quæ omnibus facienda præscribuntur, facias cum omnibus eo scilicet tempore, & loco, & ordine, ac modo. Surge, cum surgendum : præpara orationem cum præparanda est: meditationem fac, quando alii faciunt : Sacrum fac vel audi, quando tibi præscriptum est : nulla in re eximius esto. omnes æqualiter ama & honora : omnibus æquè promptè inservi, nisi fortè cum humilioribus libentiùs velis conversari.

2^{dum} Caput. Vitam secteris communem, sed tamen ne secteris communem, hoc est : omnia quæ aliis facienda imperantur, & tu fac, non eo tamen modo, quo alii fortè communiter & de plebe Religiosi solent, sed longè alio, perfectiori, accuratiori

tiori, fœcundiori modo fac. Age ordinaria, sed non modo ordinario, verùm sublimiori, & ad Dei gustum accommodatori. Nolo te exoticum & singularem esse: externas apparentias vita; intus operare, intus perfectio tua sit, *quia omnis gloria filia Regis ab intus.* Psal. 44. 14. Id verò cum in omni opere serva, tum præcipuè in his, quæ interioris sunt hominis bonâ & opera, ut est, Oratio, Meditatio, Sacramentorum usus, in his apparandis Sanctissimos quosque æmulari, & transcendere ad-labora.

3. Ama nesciri, ama latere, ama ignorari & pro nihilo reputari, præcipuè ab extraneis. Nidus est iste humilitatis, fons pæcis.

4. Omnis actionis exercendæ à te, habe modum, & certas tuas in quovis opere observationes pias, sanctas, internas, solidas: quæ te faciant tibi notum, quæ te faciant cautiorem, puriorem, ferventio-rem, Deo propiorem, ut sunt: reflexio practica, prævisio occasionum virtutis vel peccati, intentionis renovatio &c. Oblatio & sacrificatio tuâ, imitatio Christi, devotionis ignitæ fervor, voluntatis divinæ gustus, atque dignitatis æstimatio, &c. dolor de defectu, propositum, &c.

5. Nullius vitam, nullius eventum, nihil novum, nihil factum, vel futurum curiosè cognoscere velis: tecum habita, quid ad te? sufficiant tibi ad occupationem & notitiam, Deus, tu ipse, officium tuum, cætera aliis relinque. Nemo tibi sit malus, præter te ipsum; neminem labora judicare præter te ipsum, quia nemo læditur nisi à se ipso.

Nulli

Nulli ergo invigila, nulli diffide, nulli irascere, neminem puni & accusa & damna, nisi te ipsum.

6. Cubiculum ama ut cœlum, extra illud esse sine obedientia & caritate ac necessitate cave, festina ad illud, tanquam piscis ad aquam.

7. Legere, loqui, audire, scribere spiritualia cum potes, ambitiosè etiam satage. multa disces à calamo tuo, quæ nunquam credideras in eo à Dei gratia esse deposita. Multa disces & ab aliis.

8. Motus animi tui, quos inspirationes, lumina, dictamina, actualis gratiæ auxilia vocamus, observa lynceis oculis, & quocunque in loco advenerint tibi, rape, rumina, scribe: venæ enim ista susurri Divini, ineffabilibus plenæ divitiis, deliciis, præsidiis. Expertus credes.

9. Nullum te magis delectet vitæ genus atque exercitii, quàm quod te ad tuæ notitiam, & Dei scientiam deducit: cujusmodi est meditatio reflexa, atque reflexio ipsa: Examen conscientiæ, tam super admissa mala, quàm super omissa bona, crebrum in die, Collectio diurna, hebdomadaria, menstrua &c. vitiorum impugnatio, aut virtutum exercitatio certarum, singulis diebus, certo numero. Nulla anima est nitidior quàm illa, quæ in manibus est semper. Cor extra manus positum, contrahit rubiginem, sicut extra incudem vel usum, ferrum.

10. Ama vitam privatam, & ejus tempus bene colloca, ea interim conquiendo, quæ proderunt tibi cum eductus fueris in vitam publicam.

11. Hu-

11. Humiliationes tuæ atque mortificationes præcipuè confusivas & honoris conculcivas quære, subi, ama, puniri patere, moneri quære, Carnem crebris sed brevibus, & quas multos in annos continuare possis mortificationibus, semper preme. Plus profunt quotidianæ breviores, quàm raræ longiores afflictationes. Gulositatis esto inimicus, hæc enim subministrat pabula igni gehennali.

12. Vitæ tuæ ratio constet Magistris tuis Ducibusque spiritûs, in quorum manibus esse, ut puer innocens & simplex, cura: illi tecum habeant eam libertatem quàm tu ipse. Quòd si contingat te carere tali Patre, eo utere, quem poteris habere. porro præ omnibus tu tibi esto custos & monitor: & cum per omnia tibi attendere curaveris, adverte, ne ipsam curam & diligentiam negligas. Totum te cura, totumque spiritum, sed in his etiam ipsamet spiritûs curam cura. Fervori tuo ferventer attende: examen tuum examina: reflecte te super reflexionem tuam, & de tua meditatione meditare, nihil sinas à te fieri ex usu: nunquam supponas te satis versatum, assuetum huic vel illi exercitio: assuetudini ipsi attende, & ne illi assuescas cave. Consuetudo tua, semper tibi sit nova, & tu illi.

Hæc in privata vita, & in omnibus ejus actionibus (si quis sit Tyro, sive literarum studiosus, sive juventutis Magister, sive temporalis Coadjutor, sive quicumque extra communiora positus) occupationibusque observasse; proderit ad virtutis soliditatem, sive parandam, sive tuendam.

CON-

CONSIDERATIO XI.

De occasionibus solida virtutis in dispositione Superiorum de nobis expectanda & acceptanda.

Ita publica, quâ ad aliis inserviendum destinamur, duplicem habere assolet difficultatem. Una est Applicatio ad illam, vel applicationis expectatio, atque acceptatio. Altera est, ejusdem executio. Hic de priore consideramus.

In Societate vita privata non ideo indulgetur, ut in ea hæreatur, sed ut in ea ad publicam Religiosus præparetur, ubi præparatus fuerit in privatâ, & publicam expectet. Publicam vitam voco officia atque ministeria, quæ aut sunt domestica, ut esse Superiorem, Ministrum, spiritûs Præfectum; aut sunt ad externos, ut esse Confessarium, Concionatorem, Professorem, Missionibus deputatum, Oeconomicæ rei curandæ addictum, Janitorem, Sacristam, Emptorem &c. Ad hæc spiritualia officia applicatio post privatam vitam expectanda est: nec verò ad officia ipsa solùm, sed etiam ad tempus, quando & quamdiu: ad locum, ubi: ad personas, apud quas & cum quibus officia obeunda erunt.

Hæc expectatio difficultatem habet, & audeo dicere, lima est atque Lydius lapis solidæ virtutis. Quem hæc expectatio non pertentat, mihi multùm

F

solidæ

solidæ virtutis ille videtur præclarum signum habere. Josephum Anchietam nostrum legimus, de se aliquando pronunciâsse, nunquam sibi in mentem venisse, posse se fieri Sacerdotem, item nunquam sibi in mente obversatum, posse se fieri professum. Et ista exspectavit, curavit, laboravit fieri, cui neque posse se fieri in mentem unquam venit? O! qualem in anima illa pacem habitâsse credam, quàm uni Deo, uni ejus voluntati & gloriæ curandæ intentam, cui de se talia cogitandi nunquam in mentem venit! Et quid est sibi unire, animam suam perdere, oblivisci suû, totum se in Deum transfudisse ac immersisse, totum suum cogitatum in Deum jactâsse, si hoc non est? Est igitur hæc de sua dispositione incuria, virtus solida, dispositionis autem exspectatio, virtutis solidæ exploratio. Quid in hac re sentiam Religioso faciendum, hisce capitibus exponam.

1. Desidero, ut Religioso nunquam in mentem veniat hæc quæstio. Quid de me fiet? Venit aliquando in mentem B. Aloysio istiusmodi cogitatio, quam ita expellere laboravit, ac si capitalissimi sceleris periculum sese objecisset.

2. Si quando venit ista cogitatio in mentem, illico explodat illam dicens: Quid ad me? *Dominus regit me, Dominus providebit, Domino est cura de nobis.* & uno verbo, caput illud Evangelii, in quo Dominus contra sollicitudinem accuratè disputat, opto medullitus à Religioso, & disci, & verè penetrari. Ac profectò, si quæ cogitatio Religioso, ista sanè est in injuriam Dei, ejusque voluntatis

tatis

tatis, providentiæ, ac fidelitatis. Commisit se Religiosus Deo regendum per Superiores, ut quid ergo de se cogitat? An non fidit Deo? an putat malè de illo dispositurum Deum? an non salubriter? an non ad exigentiam ejus? Hæc est iniquitas infidelitatis pessimæ, hæc cogitatio sacrilegæ mentis & de Deo in bonitate non sentientis. Si credis Religiose, Deum esse sapientio rem quàm tu, crede etiam, quòd meliùs nôrit: quid tibi evenire, quid agere, ubi manere expediat, quàm nôsti tu. Si credis, te magis à Deo diligi quàm à te, crede etiam, quòd Deus meliùs tibi velit, melioraque & in melioribus circumstantiis tibi ordinaturus sit, quàm vel cogitare, vel optare possis tu. Si credis, Deum esse meliorem quàm tu, crede, quòd meliora etiam pro te provisurus, atque inventurus sit quàm tu. Si credis Deum esse potentio rem quàm tu, crede etiam Deum efficacius tibi salubria, nemine impedire valente, provisurum quàm te. Crede ergo Deo, projice te in eum, projice securus: non se subtrahet ille, non deerit tibi, non fallet fidem.

3. Desidero, ut Religiosus, quantum ad præsens propositum attinet, illam Regulam ex Comm. 21. & intelligat, & in memoria, & multò magis in praxi teneat: (Quæ à Superioribus circa administrationem agenda sunt, nemo curiosè ab aliis exquisitat, aut conjecturam faciendò, de iis sermonem misceat, sed unusquisque sibi ac muneri suo attendens, quidquid de se atque aliis constituendum erit, tanquam de manu Dei expectet.) Quæ istâ Regulâ præcipiuntur, hæc sunt. 1. De Regimine

superiorum & de dispositionibus futuris non curiosè inquirendum. 2. Conjecturæ non faciendæ. 3. Cum aliis de hac materia nihil loquendum. 4. Ut id præstari à singulis commodè possit, muneris suo & sibi met à quoque attendendum. 5. A Deo omnia ordinanda sciat, speret, expectet, acceptet. Hæc si servarentur, satis essent. Et ubi sunt illæ nostræ divinationes? prævolationes, minorum Prophetarum revelationes ac prædicationes? assertiones? in vulgus sparsiones? rarè absque injuria aliorum, aut molestia & perturbatione? Hæc sanè etiam à senibus fiunt: sed non ex spiritu Regularum fiunt.

4. Si absque cogitatione & solitudine esse non possumus, saltem ea sollicitudo in potestate nostra sit, non faciat nos inquietos. Nihil determinemus vel nolle vel velle, vel petere, vel refugere, sed in medio consistamus, & si quid occurrit aut optabile aut formidabile, Dei totum providentiæ relinquamus, desiderium ad indifferentiam conformemus, & metu futurorum, fortè non futurorum, nos cruciari ac turbari non sinamus.

5. Si petendum est aliquid à Superiore, sic petendum, sicque proponendum, ut Regula summ. 46. præcipit, & ut in exemplo de obedientia præscribitur. Verba Regulæ, duo servari in hac parte volunt. Primum, ut antequam ad Superiorem aliquid referamus, orationem præmittamus ad Deum, quâ factâ si proponendam nihilominus rem senserimus, tum demum proponamus. Secundum, ut re superiori expositâ, ejus omnem curam eidem relin-

relin-

relinquamus, & quidquid statuerit, id optimum dicamus, nec ultra tam per nos, quam per ullum alium urgeamus, sed persuadeamus nobis, id Deum velle, idque nobis & obsequio Dei expedire, quod statuit Superior. Porro in Epistola de obedientia, jubemur animum in quodam æquilibrio collocare, ut neutram in partem postulati plus, minusve propendamus, sed æquo animo parique quiete acceptemus, sive annuat, sive renuat Superior.

6. Si quid contra spem aut propensionem aut honorem reputationemque nostram à Superiore de nobis sit ordinatum, si quid violentius, inexpectatumve tam à nobis, quam ab aliis, de nobis statuatur: tum verò caveamus perturbationem animi, tum ad orationis subsidia recurramus, tum verò ponamus nos in manus Dei, & dicamus: *Non mea, sed tua voluntas fiat Domine*, Luc. 22. 42: tum fugiamus murmuraciones, suspiciones, compassionēs, animum non mulcentes, sed exulcerantes, tum gaudeamus, quòd certi simus nos à Deo regi, & quòd non ex humanis seu nostris, sed divinis rationibus simus deinceps victuri, quòd ad actiones nostras sequentes nihil de nostra electione, propriave simus voluntate allaturi. Quà consolatione, nescio, an aliquid sit in vita Religiosa homini Religioso optabilius, atque etiam solidius, hoc est enim summam Votorum Religiosi statum assequi, nempe desciscere à consortio & fermento suæ propriæ voluntatis.

7. Omnis difficultatis atque molestiæ, quæ se se offerre solet in expectatione & acceptatione dispo-

fitionis de Religioso, ipsi homini Religioso, nullus est tons alius præter amorem suû privatum: ex hoc enim timor, ex hoc spes, ex hoc adhæsiõ, ex hoc fuga, ex hoc suspicio, murmuratio, repugnantia voluntatis, respectus humani, excogitatio rationum excusantium, refugium ad alios (etiam externos) diffidentia, aliâque plurima mala eveniunt, in animûmque Religiosi prorepunt, ac illum pace spoliant, turbatum reddunt, sibi gravem, molestum superioribus, obedientiæ retractarium, in officio segnem. Monet nos Apostolus: *Nolite locum dare Diabolo*. Ephes. 4. 27. quod explanans Augustinus, ait: *duas esse Diaboli portas, timorem & amorem*. Nihil timeat homo sibi evenire, nihil amet: clausit locum & portam Diabolo.

8. Perfectionis amator Religiosus, in hac materia, aut nunquam cogitabit, quid sit de se statuumdum ab obedientia: aut si cogitabit, proponet omnia sibi ob oculos, quæ sperare vel formidare possit, & ea quidem quæ illum deprimere, quæ viliorum in suis & aliorum oculis facere possent, pro se eliget, à Deo petet, ad illa se se, tanquam certò eventura essent, cum gaudio, cum animi protectu & quiete, de manu obedientiæ divinæque providentiæ præparabit, & confirmabit. Sic confirmatam mentem prævisa jacula minùs turbabunt, quia minùs ferient.

9. Porro pro præsentî negotio, nihil consultius, nihilque ad virtutem solidandam præsentius, planâ & plenâ suû in Dei voluntatem resignatione, quo genere exercitii in spiritali vita, sicut nihil est
sub-

sublimius, ita nihil utilius, nihil ad omnes animi perturbationes evertendas efficacius, nihil ad æternam cordi pacem parandam robustius, nihil à Religioso animo concipiendum ardentius, quærendum diligentius, augendum avariùs, tuendum obstinatiùs, mendicandum à Deo humiliùs. Hanc qui affecutus est, omnia habet, nec quidquam, quod in vita spiritùs ulteriùs quærat, reperiet. Perfecta enim resignatio, omnis virtus est, & ea quidem perfecta. Hujus dignitatem, si quis ignorat, (ignorat autem, quia expertus non est) frustra laudo; si quis novit, etiam frustra laudo, nam nec ille capit quod dicitur, & iste meliorem laudatorem, experientiam scilicet suam, habet.

Quod autem dixi hætenus in hac Consideratione de difficultate in expectatione & exceptione dispositionis ad officia atque ministeria: Id ipsum dico de exceptione dispositionis ad studia harum vel illarum scientiarum, illo vel illo loco, tanto vel tanto tempore. Item id ipsum dico, de exceptione dispositionis seu promotionis ad Sacros Ordines, post tot vel tot, studiorum talium vel talium annos. Item id ipsum dico de exceptione dispositionis, seu promotionis ad gradus Religiosos trium & quatuor votorum, solennis vel non solennis professionis, ut mos est. In qua exceptione talium dispositionum, quæ, quantæ, quales soleant aliquando esse in aliquorum animis difficultates, luctæ, pugnæ, mœrores, nihil attinet dicere, quia forsitan nemini non contingit oculis videre. In his passibus nihil suaserim aliud, præter jam dicta. Certè cum

ad Religionem perreximus, nulla studia, nullos ordines, gradus nullos, ob oculos nobis proponebamus. Unicum propositum fuit, Deo servire, animam salvare, ex mundi laqueis ac periculis evolare, pro Deo & Christo pati, humiliari, obedire, laborare, ad omnem Superiorum voluntatem paratum esse. Ut quid ergo linguam hanc tunc obliviscimur, quando illam vel maximè callere debuimus? Si tot vel tot annorum doctrinæ causâ Religionem iniisti, sacrilegus es, & mendax & impostor; insuper stultissimus es, qui tam arduâ viâ (qualis est Religiosa vita) scientias quæsiturus venisti, quas longè planiore, sæcularis vitæ tramite obtinere potuisti. Quòd si meditans Religionem, curam studiorum tuorum & scientiæ, annorumque in ea ponendorum reliquisti, cur ergo nunc illam tibi resumpstisti? cur tibi arrogas, quod pridem, quod Deo providentiæque ejus permisisti? Non vides, te meliore spiritu præditum fuisse nondum tyro-nem, quàm nunc veteranum? non pudet defecisse te, in quo profecisse debueras? Ad hæc, scisne tu expedire tibi tot annorum & ista studia? Si nōsti: aut stultus, aut injurius est Deus in te, qui tibi proficua ad salutem & profectum invidet: tu verò & justior, & sapientior es Deo. Si non nōsti: ut quid ergo ignota appetis, & forsitan nocitura? Cur ea quæ optimus animarum curator Deus tibi subtrahit, pabula, asserens periculo etiam non vacare, tu importunus puer, ut æger, exposcere, ut lacrymans exigere non desines? Ad Sacerdotii tempora quod attinet; unum tantum quæro ex te, qui

qui

qui turbaris: jamne ita purus & Sanctus es, sacerdotioque idoneus, ut S. Franciscus Assisius fuit, quando ad Ordines sanctos recipiendos pergens, ab Angelo repulsus fuit? si ita purus es, nondum sacerdotio aptus es; si purior: audeo tibi objicere illud Iudaicum: *Tu de te ipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum.* Ioan, 8. 2. nescio autem, an tu mihi verbis Christi responsurus sis. Ad gradum in Religione quid dicam? Non aliud, quam illud: Antiquæ Societatis mos fuit, petere, & Tyronibus petendum jugiter inculcare: Domine, da mihi humilem seu infimum in Societate gradum. Quod ipsum si nos eodem illo primævo & sincero spiritu peteremus, & postulare consuesceremus, audeo dicere, nec ipsi in oblatione humilis gradûs quidquam timoris ac mœroris sentiremus, nec alios tentientes notaremus. *Vtinam Deus convertat corda Patrum in filios*, illorum inquam Patrum, quibus nunquam in mentem venit, posse se professos 4. Votorum fieri, quibus supra suum meritum, & dignitatem videbatur, ad gradum formatorum spiritualium evehi. Cujusmodi etiam nunc non existimo deesse, opto tamen omnes omnino tales esse.

Hæc quæ dicta sunt, sic considerentur, ut ad intimos animi recessus demittantur, & cum solitis animi sensibus consuetudinibusque conferantur, ac tandem ad normam eorum animus, si fortè dissimilis est, componatur & solidetur, ut in expectatione dispositionis superiorum de se, non sollicitus, non turbatus, sed securus, sed quietus permanere,

& omnia tanquam de suavissimæ prudentiæ Dei manu exspectare, acceptarèque consuescat.

CONSIDERATIO XII.

De occasionibus solidæ virtutis in executione officiorum.

Solida Virtus non solum Religiosum armare debet, ad Religiosè exspectandam acceptandamque dispositionem de se Superiorum, voluntatisque divinæ: etiam ad executionem officiorum impositorum eos comitari & adjuvare debet. Sunt enim nonnulli, qui imperata sibi officia acceptant, illi quidem utcunque Religiosi, sed eadem exequentur haud equidem religiosè, vel quia exequendi illa usum non habent, vel quia ad ea exequenda, non propriæ, sed tantum alienæ voluntatis gustum adduxerunt, vel quia molestum, invidiosum, humile, censuris obnoxium officium arbitrantur, vel quia pusillo animo sunt, & respectibus humanis laborant, vel quia non diu se in officio mansuros sperant, vel quia commodis propriis, quibus inhiant aut insueverunt, in officio præsentis carere coguntur, vel quia per hoc officium obstrui ad alia sibi gratiora & destinata aditum putant, vel quia se tantum vexari seu probari opinantur, non autem seriò applicari, vel quia in eode erroribus admonentur, quæ admonitio cum molesta sit, cupiunt carere officio potius quam moneri.

moneri.

moneri, vel quia (ut reliqua omittam) hanc sibi extricandi se ab invito officio viam deligunt, si aliud consultò negligenter, non ad mentem obedientiæ, non ad mensuram suæ sufficientiæ obtigerit, & ex hoc ad aliud obeundum inepti, atque adeo etiam amovendi iudicati fuerint.

In hoc rerum atque occasionum genere, quomodo Religiosa solida virtus, vel exerceri vel possideri possit, sequentibus ex capitibus cognosci ex parte poterit.

Primum Caput. Non est subditi Religiosi iudicare, sicut de assignatione ad officium, ita & de viribus exequendo officio paribus. Obedientia enim non aliter iudicare potest, quàm scriptum est: *Sicut audio, ita iudico.* Ioan. 5. 30. de cætero iudicare imperantium est, facere obedientium. Quàm sæpè experimur, nos superioribus opponere impotentiam virium, qui potiùs sub isto prætextu opponimus refectionem voluntatis! dicimus, repetimus: non possum, non possum, cum tamen illud nihil aliud sonet, nisi, nolo, nolo. *Mentitur iniquitas sibi* Ps: 26. 12. & quod non vult, hoc se non posse facit, enervâtque vim obedientiæ, & fidem in voto Deo obligatam frangit. Obedientia non attendit, an possit, sed attendit, ut possit; conatur etiam ea, quæ non potest, ut super aquas ire, leones capere, saxa movere. Dicentium ergo: non possum, excusatio nulla est nec audienda, sed urgendi sunt, ut experiantur, ut faciant quod possunt, & eum sequantur, qui ne perderet obedientiam, perdidit vitam. Constat experientiâ quotidianâ

dianâ in Religionibus , virtute obedientiæ , ab obedientibus ea perfici cum dignitate , ad quæ facienda videbantur humano iudicio destituti possibilitate. Sed hæc (ut sic loquar) non mirabilia miracula (eò quia quotidiana) delicata immortalitatis suæ voluntatis mancipia non vident , quia ad nihil , nisi ad id , quod sibi libet , oculos conversos habent.

In Religione , vitæ nostræ & actionum pretium ab obedientia est. Unde nullum in Religione officium humile est , nisi cui non obedientia , sed voluntas propria adjuncta est. *Melior est obedientia quam victima* , 1. Reg: 15. 22. ait scriptura : & ego victimas non hircorum aut vitulorum intelligo tantum , sed etiam victimas spirituales comprehendendo. Nec mirabitur me quisquam , opinor , qui apud S. Thomam legerit & crediderit , ipsius etiam IESU Christi sacrificium cruentum obedientiâ commendari debuisse , ut gratius fieret æterno Patri. Quis hîc , quæso , sensus nobis , obedientiæ contemptoribus re , laudatoribus ore , voto professoribus ? Si quid ergo tibi ô Religiose obedientia præcipit , humile jam , & famæ tuæ scilicet noxium , derogatoriumque ne dixeris , satis illud tibi obedientia speciosum effecit. & si tibi superbia tua dixerit : ne facias quia vile est , eris apud homines ex hoc contemptibilis. responde illi : Mentiris : non est vile , quod est gratum obedientiæ ; quis me contemnet , si obedientem sciet ?

3. Invidiosum officium , redde , exequendi modo , ordine , dexteritate , suavitate , diligentia usitatâ ,

usitatâ, & cum praxi, non invidiosum. quòd si id facis, & nihil tamen proficis, junge obedientiæ patientiam, junge constantiam, junge in obloquentes caritatem & beneficentiam. Vincit sapientia malitiam, vincit caritas invidiam. Deum in officio quære. Deum cura, Regulas officii tene, pro disciplina zela, non errantes sed errores persequere, linguis altior sis, respectibus humanis nihil da. De invidentibus, de detrahentibus, de molestantibus, de obsistentibus tibi in officio nemini conqueraris, nisi obedias ipsi; idque coactus & modestus, excusans potiùs, non incusans; neque officium ideo deprecans, sed ex spinis rosas colligens, & mala pro bonis retribui tibi gaudens.

4. Officium vel ad horam commissum, vel post horam deponendum, ita seriò & exactè gere, ut, si longissimè gesturus sis. Etiam in ultima hora obediendum, immò in obedientia perseverandum est. Etiam in ultimo tempore ac brevissimo vult te obedientia obedientem esse; non est autem plenè obediens, qui in opere obedientiæ vel ad momentum est negligens. Immò verò sine corona opus, & superioris temporis errata aut neglecta finali diligentia compensa.

5. In officio non sunt quærenda propria, sed communia. Officium enim commune est, & aliorum causâ tibi impositum est, non tuâ. Ex magistratu oportet non ditiores sed meliores abire. Ab officio non commoda, sed molestiæ sperandæ ac metuendæ sunt. quippe labor comes officii est, cujus fructus is solum ad te pervenire debet, quòd alii

alii tui laboris fructum capiant, tu verò deterius omnibus vivas, ut dicere possis: aliis inserviendo consumor.

6. Qui obit officium, non faciat sponsonem, se nunquam in officii executione erraturum, nulli molestum futurum, nullius invidiam incursum. Nolit errare, nolit molestus esse, nolit offendere: indubitatè tamen certus sit, se nihil horum evitaturum; proinde moneri & corrigi velit, nec velit esse homo, qui peccare possit, corrigere autem se & corrigi non possit.

7. Sicut de eligendo officio, ita neque de deponendo eodem, vult te Religiosa Virtus sollicitum; tantùm tibi sollicitudinem exequendi illud obeundique relictam scito; cura deponendi ejusdem, est, cujus & præponendi fuit. Non ergo ita gere officium, ut deponi merearis, ut deponi cures, malitiâ functionis. Ex duobus malis, malo officialem, qui repugnanter quid acceptet, sed tamen obeat fideliter officium, quàm illum, qui promptè in faciem acceptat, sed re ipsâ perfunctoriè, & consultò neglectim, ut amoveatur ab eo, illud exequitur. Nam & ille, ore Dominico, Patris voluntatem fecisse legitur, qui imperanti laborem Patri dixit: *non ibo, & tamen ivit*: & ille rebellis judicatus est, qui cùm dixisset eidem Patri, *ibo, neque tamen ivit*. Denique quid hoc plus improbem? cùm legam: *Maledictus qui fecit opus Dei fraudulenter, an negligenter?* Matth. 20. 28. nihil refert, quia utrumque facit, quisquis facit inobedienter. Felix anima, quæ in Cruce cum Christo consummat obedientiam,

dientiam, etiam usque ad mortem si opus est, nec deponi urget de Cruce, sed alieno deponitur arbitrio. Cuilibet dictum credamus, quod uni alicui legimus dictum: *Esto ibi, usque dum dicam tibi.* Matth. 2. 13. Nihil æquè oderit Religiosus, quàm obediendo non obedire, nam & fraudat Deum, & frangit fidem, & se se decipit, & officium corrumpit, & multorum communitati damnosus est, & Societatem fraudat, & Superiores contristat, & semetipsum in peccato inobedientiæ [hoc est Idololatriæ] confirmat atque obstinat. Crimen est, nec leve sanè, & periculo sum non parùm in Religioso perfecto, cogitare tam de imponendo, quàm de deponendo officio quocunque. Nam perfecta virtus resignata est. Resignata verò, suū negligens, in sinu providentiæ Dei dormit, unum illud curans, ut ipsa quidem nihil curet, præterquam ut in sinu providentiæ & in manu voluntatis Dei, æquè in dextera ac in sinistra, *dormiat, & in id ipsum conquiescat.* Psal. 4. 9.

8. Tota aut præcipua administrationis officii (sicut & cujuslibet virtutis) laus, in actione, & in efficacia consistit. Ideo officium committitur, ut fiat: fiat igitur, & fiat fortiter juxtà ac suaviter. Scire, quæ & quomodo agenda sint, scire etiam bene & bona imperare, ac ordinare, multorum, nec omnino difficile est; at, quæ scias, efficere; quæ imperes, ut re ipsa fiant, curare posse, idque tam efficaciter quàm suaviter præstare, hoc singularis reor prudentiæ, & solidæ virtutis.

Hoc est solidæ virtutis, in obeundis omnis generis

ris

generis, ab obedientia impositis officiis ingenium: hæc etiam ratio, virtutis in officiis solidandæ. Inspice te ipsum, qui hæc inspicias; & vide, quàm istis proximus vel remotus sis. Illud omnibus prædictis addere non negligens, ut aliis serviendo non consumaris; ut aliis prædicando, ne ipse reprobus efficiaris; aliorum salutem & perfectionem promovendo, ipse tua perfectione & salute ne priveris. In parte non postrema officii tui, pone etiam curam spiritûs, & animi tui. Quis enim suis (præsertim tantis ac talibus) stipendiis militavit unquam? *aut quam commutationem dabit homo pro animâ suâ?* Matth: 16. 26. Carnis tuæ & famæ tuæ commoda, propter aliorum corpora, famam, animas, perdideris licet: anima tua in conspectu tuo sit semper, ut non tantùm detrimenti patiatur nihil, verùm etiam ut incrementum sumat spiritûs sui, virtutis suæ, perfectionis suæ.

D I E S V.

De instrumentis ac mediis solida atque solidanda virtutis. 1. Amore usūque Orationis. 2. Amore, curâ, usu gratia Dei. 3. Amore & imitatione Christi ac Beatissima Virginis.

CONSIDERATIO XIII.

Virtus solidatur amore, usu, frequentia Orationis.

Am occasiones virtutis solidæ consideravimus: sequitur, ut ejusdem instrumenta & media, quibus paretur, quibusve solidetur, & denique quibus utatur ipsa, consideremus.

Atque primo loco ponimus considerandam orationem, meditationem, contemplationem: sive illa sit vocalis, sive mentalis; sive illa sit longior sive brevior; sive illa sit cum affectu ex discursibus præviis nato, sive sit parca in discursibus, sed more comtemplativorum, delectabili & gustativo intuitu, Deo & Dei bonis fruatur, purificetur, similior Deo evadat. Hanc orationem dicimus esse instrumentum singulare, aptissimumque medium Virtutis solidæ, & etiam solidandæ: sed ita, si ametur famelicè, si ejus labor, (qui non levis est) vincatur & devoretur strenuè, si denique frequente-
tur, quoad hæc vita patitur, assiduè.

G

Igitur

Igitur qui virtutem solidam habet, aut habere vult, Orationem amet & frequentet. In usu enim crebro Orationis sic solidatur virtus, ut sub igne, incude, & malleo ferrum. Nesciunt vulgò homines pretium & efficaciam & necessitatem orationis; sed &, si qui illud nòrunt, speculative id magis quàm practice; cognitione, non efficacitate. Quòd si etiam reperiantur aliquantum multi, qui usum orationis ament, & re ipsà habeant; sunt tamen paucissimi, qui ejus laborem devorent, ac in eo perseverent.

Quid de Oratione sentiendum sit amatoribus solidæ virtutis, explico his Capitibus.

1. est: Oratio debet obstinatè amari & exerceri, nec ullo modo aut negligi, aut negligenter confici, aut de tempore in tempus transferri, aut ejus tempora decurtari, aut ad eam animo non famelico, sed veluti ad rem usitatam, & non planè summè necessariam accedi. Tam obstinatè debet amari oratio, quàm obstinatè illam exigit Deus & præcipit Christus, quàm obstinatè illà indiget inexhausta nostræ ad omnia insufficientiæ abyssus. Hæc qui considerabit, orationis usum etiam laboriosissimum non refugiet, immo verò hac inter alias ad orandum præparatione utetur, ut oraturus, famem desideriumque in se orandi excuset.

2. est: Quando cunque potes, ora: potes diù? diù ora: potes breviter? breviter ora: potes dormiendo? etiam dormiendo ora: (sed non orando dormi) omni tempore aut benefac aut ora, sic implebis illud:

illud:

illud: *Oportet semper orare, & nunquam deficere.*
Lucæ 18. 1.

3. Plus sunt amandæ (quia plus proficiæ) Ora-
tiones quæ Illuminant, quæ ex reflexione super
præsentem quotidianamque vitam fiunt; quæ in-
tellectu convicto, etiam voluntatem sequæ com-
pellunt, & proponere agenda vel vitanda cogunt:
quàm illæ, quæ in affectibus ut plurimum sunt po-
sitæ; & luminis, veritatisque convincentis nihil in
intellectu relinquunt, quo deinceps anima regatur.
Quare qui per orationem virtutem solidam quærit,
ita oret, ut in oratione suâ se sibi quotidie ob oculos
ponat; defectus suos, profectus suos inspiciat; occa-
siones, loca, tempora, personas, causas lapsuum
suorum intueatur; atque individua & circumstan-
tiis circumscripta proposita; tam vitandorum de-
fectuum, quàm exercendarum virtutum faciat;
facta, Deo, & gratiæ Dei auxilianti, Sanctorumque
suffragiis commendet, & efficaciam petat. Quanta
hinc ad animam bona sequantur, expertus sciet
optimè. Ea propter quodcunque vitium ex tua cu-
pies anima evulsum, illud modo prædicto oratione
quotidiana impugna; quamcunque virtutem voles
in corde tuo plantatam, & citò adultam, illam
hoc ipso modo inter orandum cordi insere, donec
radices mittat, donec ramos & folia & fructus fe-
rat, hoc est, donec tibi familiaris, facilis & suavis
evadat.

4. Oratione plerique duriciem capitis, & intra-
stabilitatem voluntatis, morumque contrahunt.
Quo ex fundamento S. Patriarcha noster dicere so-

litus fertur : ex 100. habentibus spiritum orationis, 99. esse vel solere esse illusos. Videas certè non rarè istos orationistas, quidquid inter orandum senserint vehementiùs à se apprehendi, id jam instinctum Spiritûs Sancti, jam Dei manifestatam sibi voluntatem credere, nec ab eâ persuasione etiam autoritate obedientiæ se avocari sinere. Inde obstinantur, indurantur, illuduntur; prædictiones & prophetias tentant & referunt; ac quamvis falsi fuisse convincantur, id aut non credunt, aut excusant, nihilominùsque pergunt. Hoc tamen non orationis vitium est, sed orantium, qui sine humilitate orant & non orant ut mendici apud Deum, sed ut amici & secretarii cum Deo loquuntur; non indigentia ac humilitatis affectu ad orationem procedunt, sed ex dignatione quadam, (quam illi caritatem putant) & præsumptione occulta, & quodam magnificandi sui, per orationis usum & crebritatem longitudinemque, studio. unde etiam mirantur se ob orationem; & spiritum orationis magnificant in se, seque per illum: quo fit, ut inflentur oratione; & ab oratione surgant superbi, jactabundi; de voluntate Dei, etiam quoad contingenter futura, certi; atque ita duri & obfirmati, ut verè à S. Patre dicti sint illusi, & verè ad sese detorqueere valeant illud Psalmi: *Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax.* Psal: 115. 11. Hi enim in excessu suo verè mendaces sunt, & excessu suo in mendacia præcipitantur. Quod malum non evenit ab oratione, humilibus & verâ caritate in Deum præditis, verè indigentiarum suarum infinitarumque

que

que miseriarum gnaris, & ex ea causa tam pro se, quam pro aliis Deum deprecantibus. Oratio enim est filia notitiæ suæ & notitiæ Dei, abjectionis suæ & æstimationis Dei, diffidentiae suæ, & fiducia in Deum.

§. Orationum ejaculatoriarum, seu ignitarum & vehementium in Deum aspirationum brevissimo tempore peragendarum, usus nunquam satis laudabitur à spiritualibus viris; utinam ita nunquam negligatur! Experientia docet, sæpe nos unâ alterâve ejaculatoriâ, in Deum efficacius rapi, & penitus Deum penetrare ab eoque penetrari, quam totius horæ Oratione. Hic porro unum vellem expositum & consideratum, duplices esse ejaculatorias. Quædam sunt meri tantum, affectûs nostri in Deum, indices; vel si quid aliud in sui materia continent, tamen qui eas ejaculatur, affectui tantum soli suo, non autem etiam sensui, materiæ intellectui indulget: quod genus ejaculationum summè laudo & commendo; sed illud tamen aliud genus amplius probo (quia utilius existimo, saltem incipientibus & proficientibus) quo non tantum affectus ejaculamur nudos, solùmque affectum ignescere facimus, sed etiam quo proposita nostræ voluntatis vel dictamina nostri intellectûs, detestationes individuorum vitiorum, vel actûs virtutum individuos, brevissimè, & ad infigendas cordi nostro virtutes habitûsque earum radicandos utilissimè validissimèque, in Deum jaculamur. Ut, v. g. cum dicimus: *Domine, a meri tuo condono injuriam, quam mihi iste nunc (hodie, nuper,) intulit:*

lit: illūmq̄ ex corde amo, illūque hoc beneficium
 prestare volo. Hoc actu & igneus in Deum affectus
 promitur, & caritatis actus heroicus elicitur, &
 individue occasio peccandi expugnatur, meriti
 verò usurpatur, & actualis amor inimicorum fit,
 & iterum actuale propositum benefaciendi male-
 factori elicitur. Istud ergo ejaculatoriarum genus
 urilius reor, saltem proficientibus & incipientibus,
 quàm illud: Deus meus & omnia! ô ignis qui sem-
 per ardes &c. Paratum cor meum Deus &c. O
 Domine ego servus tuus &c. In talibus namque
 vel solus affectus alitur, & is etiam solus prodest
 animæ, Deoque placet; vel certè talium latitudo
 & intellectus à paucis noscitur & rarò ab usurpan-
 tibus penetratur aut intenditur. Igitur etsi omne
 ejaculatoriarum genus ad solidam virtutem mul-
 tum facit, posterius tamen genus longè amplius
 eidem inservit; si non quàm solida, certè quatenus
 solidanda est. Addo his, quòd *Si oportet semper
 orare & nunquam deficere*, Luc. 18. 1. id certè
 orationibus ejaculatoriis convenit quàm maxime
 prestare. Unde omne tempus, omnis locus, om-
 nis actio, omnis occasio, ipsa etiam cum homi-
 nibus occupatio, talibus orationibus apta est, &
 condiri debet. Suaferim tamen, ut perfectus ac
 perfectionis amator, certis præterea temporibus
 ac vicibus, certas ejaculatorias, (2 di generis præ-
 fertim) singulos in dies exerceat, ejusque rei in
 examinibus specialem à se rationem exigat. Sic
 enim fiet, ut non solum ad se se & ad Deum redeat
 à creaturis; non solum ignescat in Deum, sed etiam
 actus

actus practicos virtutum exerceat; actibusque habitus in se perficiat, quibus perfectis virtutem solidam (quia perfectam) habeat. Quâ virtutes parandi ratione, nescio (post divinæ gratiæ auxilia) quid sit vel suavius, vel celerius, vel efficacius. Quam in re non verbis ago, sed ad experientiam remitto.

6. In vita spirituali nemo est, qui peculiaribus atque privatis non tangatur, feraturque desideriis [vel etiam prematur indigentis] sive certi vitii à se expellendi, certive peccati actus devitandi, sive certam virtutem vel gradum virtutis in animo suo radicandi, vel gratiæ alicujus, certæ à Deo obtinendæ &c. His desideriis in effectum deducendis, plerique inter alia & orationis præsidium adhibent, sæpè tamen parvo aut nimis tardo profectu. Qui hoc fiat, nihil attinet dicere in præsentia: hoc tantum propono, quod efficax puto, tum ut citò, tum ut suaviter, tum ut efficaciter desideriis potiamur prædictis; salvâ in omnibus Dei voluntate, quam supponimus, & credere debemus in prædictis desideriis nunquam nobis deesse; nec ab ejus repugnantia, sed à nostra inefficiâ illam raritatem & tarditatem provenire; neque esse culpam in oratione & aliis præsidiis, sed in nobis, qui utimur illis. Itaque si quis captus sit desiderio, v. g. plenæ Resignationis, atque cum Divina voluntate conformitatis, non solo & uno ejus sit desiderio contentus, sed laboret, ejus pretium, vim, naturam, latitudinem, efficaciam, occasiones, materias, actus cognoscere atque penetrare; laboret ejus intima æstimatione potiri; de ea le-

gat, loquatur, scribat, audiat; eam orationis suae & longioris & brevioris materiam faciat; ejusdem actus certo tempore, certo loco, certis occasionibus, certis vicibus, quae internos, quae externos eliciat; assignet huic labori non unam diem, vel orationem, seu meditationem, sed mensem, annum, plures, si opus est; singulisque diebus, inter alia Meditationis puncta & proposita, sit aliquantula factum aestimatio, & desideratio resignationis, propositumque illius actuale, individuum, circumstantiis praesentibus cinctum. Singulis item diebus eandem crebro à Deo petat proponendo, proponat petendo, v.g. Fiat Domine de me voluntas tua. Domine miserere mei, sicut scis & vis. Domine in te jactatio mea semper. Domine, quod vis, volo; quod non vis, nolo. Eadem Resignatio sit illi, in actionibus, ejus intentio. Ejusdem resignationis actus, desideria, proposita, unam eademque serie repetitis vicibus, pro spiritus & temporis sufficientia, eliciat decem, quinquaginta, centum, vel certe pro numero vulnerum Christi, gaudiorum dolorumve Beatæ Virginis, annorum Christi, annorum B. Virginis &c. neque opus est, ut ad id subtrahat occupationibus minora tempora; otiosa & vacua huic operi impendat. v.g. dum ex loco in locum vadit, dum alicubi expectat aliquid vel aliquem, tempus illud in repetitione actuum resignationis (vel eliciendo, vel proponendo, vel postulando, vel desiderando) terat. Huic vel soli industriae, examen insuper adhibeat speciale. Audeo dicere, fieri non posse, ut non brevi tempore, is qui ita oraverit

verit

verit, & laboraverit pro Resignatione, eam assequatur & ejus fructu gaudeat. In quo etiam ad toties repetitam experientiam remitto.

7. Orationis maxima est commendatio ex his tribus. Primum est Alacritas indefessa, de qua supra fati. Secundum est reverentia, sine qua nemo, nemo prorsus oret, quia nemo neque in oratione, neque ex oratione fructum faciet. Hic affectus est humilitatis filius, dux ad caritatem & familiaritatem Dei & cum Deo; qui nisi quem eò deduxerit, is non tantum frustra, sed & periculosè laborat. qui scopulus multorum, ex nobis est, qui sæpè prius audemus intimè cum Deo agere, quàm didicimus reverenter. Multum est prius operæ in affectu reverentiæ ponendum ei, qui securè cum Deo amicitiam contrahere vult. Accedit deinde, quòd idem affectus sit fervoris spiritualis mater, devotionis quoque sensibilis & spiritualium consolationum origo. Qui semper cum Deo reverenter agit, nunquam tepescit, scriptum est enim: *Qui timet Deum, nihil negligit.* Et causa est, quia reverentia ista miscetur vilificatione hominis, & exaltatione Dei, ex cognitione utriusque proveniente. Hæc autem ambo gratiam Dei & favores pelliciunt ad animam ex Deo, & eam in pace segura firmant; ex gratia & pace, fervor atque consolatio manat interior. Tertium est fiducia seu fides Dei [ut eam Christus Dominus vocat.] Quæ ideo dicitur fides Dei, quia credit Deum non tantum velle facere, quod petit aut orat Oratio, sed etiam credit, & quasi pro certo habet, quòd facturus sit omnino

Deus. Hæc fiducia inter difficiles virtutes est etiam una; orationi tamen necessaria prorsus, ut sine qua non constet Oratio. Porro fundatur hæc fiducia in resignatione & conformitate nostræ voluntatis cum divina, & quidem plenâ. Conformis enim voluntas nostra nihil potest velle, nisi quod vult Divina; & quidem etiam non ob aliud, nisi quia vult Divina: atque quod Divina vult voluntas fieri, infallibiliter fit; ideo etiam qui conformem cum Deo voluntatem habet, quando aliquid petit, tam certus est futuri quod petit, quam certus est conformare se suam voluntatem Deo, in eo quod petit, & quam certus est non posse non fieri id, quod voluntas Dei vult fieri. Ex hoc ergo fonte oritur fides ista, *montes etiam transferens, etiam solem sistens, etiam mare dividens, atque siccans, etiam mortuos suscitans quatrIduanos.* Joan. 11. 43. Tali fiducia solida virtus aliorum nititur, gaudet, grandescit, solidatur.

8. Orationis fructus & finis debet esse Actio; estque illa optima contemplatio, quæ incitat ad actionem, quæque dicit: *Egrediamur in agrum, videamus, si floruit vinea, &c.* tam privata, quam etiam aliena. Sublimitates, vehementiæ, inardescentiæ, lachrymæ, dulcedines, si veniunt, non respiciuntur, neque tamen querantur. Mensura Orationis, perque illam solidationis in spiritu & virtute, est, ut dixi, actio, magis verò passio. Vide, quantum subordineris Deo, subdaris Prælato, adæqueris proximo, humilieris spiritu, conteraris corde, oderis & vincas te, asperneris creaturas, ordines vitam, regas

regas linguam, & affectus; gulam, & reliqua, quæ carnis sunt, nescias; amore tui honoris & libertatis careas; aliis prodesse, solus esse ames; Regulas & communem vitam serves; pati pro Deo defectum, despectum, dolorem quæras & gaudeas; ipsammet denique ad Orationem adspires & anheles. Quantum de his in te invenies, tantum te solidari per orationem in spiritu & virtute, nihil dubites.

Nec plura de Oratione propono, libri pleni sunt, & in promptu: considerationi hæc sufficient, in quâ quisque suam orandi consuetudinem examinet: & ubi bene dispexerit, non dubito, quin facile causam, ob quam tot orationum suarum modicos & nullos fructus in se persentiscat, inveniatur; quam inventam si emendatione tollet, tum vel facile, quantum sit ad solidam & solidandam virtutem instrumentum mediumque oratio, experimento fructuoso cognoscat.

CONSIDERATIO XIV.

Virtus solidatur amore, curâ, usu, gratiæ Dei.

Inter instrumenta & Media solidæ virtutis atque solidandæ, ponimus 2do loco Gratia Divinæ amorem, curam, usum. Non immeritò. Nam si absque gratia Dei nihil fit boni, quantò magis absque eadem nihil fit perfecti,

cti? Si nihil sine illa inchoatur, quomodo sine illa solidatur & consummatur? Est ergo haud dubie gratia, virtutis & instrumentum & medium, immo si recte loqui & plene volumus, est etiam principium, est semen, est vita, est fundamentum, est complementum.

Gratia Dei alia est Actualis, alia Habitualis. Illa non sanctificat, sed ad sanctificationem vel vocat, vel ducit, vel adjuvat, vel accedit. Ista vero sanctificat, immo sanctificatio ipsa & sanctitas est. Sine illa ad istam non pervenitur, nec in ea perseveratur; sed tamen illa sine ista, vel nisi introducat istam, ad nihil, nisi ad cumulum poenae computatur. Utraque ergo amanda, magni aestimanda, quaerenda, conservanda, nutrienda est. Et habitualis quidem, ut perpetua sit & constans, & nunquam exulet (alioqui de vita animae actum est,) semper vero crescat in nobis. Actualis vero, ut frequens, ut congrua, opportuna, efficax, proportionata sit; illuminando intellectum, movendo & stimulando affectum, suaviter inducendo utrumque ad ipsum effectum: quia ejus officium, docere, movere, delectare, & ante opus, & in opere, & post opus. Habitualementum volumus, habemus; imo quam rationem habenda sit, infallibiliter novimus, si modo rationem illam usurpemus; Nec recedit a nobis nisi volentibus; nec aufertur nobis, nisi ejicientibus.

Actualis gratiae alia ratio est. Ima & praeviens non cadit in meritum: cum enim gratia sit, gratis & non merenti datur; alioqui si merenti daretur, non
gra-

gratìs daretur, non essetque gratia, sed debitum seu præmium. sed nec aliæ prorsus ad voluntatem nobis serviunt: *Verùm spiritus, ubi vult, spirat; vocem ejus audis, & nescis quò vadit.* Joan. 3. 8. Omne tempus illius est, omnis locus, omnis occasio & actio, nulli tamen alligatur, nulli adstringitur; it & redit. Beatus qui vigilat, & paratus vel excipere venientem, vel occurrere venienti vel apprehendere atque retinere avolantem. *Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret usque ad occidentem, sic est iste spiritualis adventus Filii hominis.* Matth. 24. 27. sive gratiæ ipsius. proinde sapièssimè gratia ista priùs avolat, quàm cognoscitur adfuisse; quantis autem cum nostris damnis, hoc nescio, an cuiquam in hac vita cognoscere concessum sit.

Una aliquando Actualis gratia (inspirationem vulgò dicimus) ingentis est Messis seminarium : quæ si capiatur, & per consensum in exercitium actumque deducatur, totam illam messem hominis facit, eique possidendam tradit; si negligatur vel etiam rejiciatur, omni illâ gratiarum securarum messe anima necessariò caret. Quantum gratiarum & bonorum homo aliquis Religiosus in tota sua Religiosa vita ad mortem usque percipit! metiatur & numeret, qui potest: at omnis hæc gratiarum immensitas ex una gratia vocationis effluxit; gratia vocationis autem quid tandem fuit? aliud nihil quàm gratia actualis, hoc est, unica cogitatio seu inspiratio menti intimata de sæculo deserendo. hæc congruè data, congruè etiam acceptata, totum
hoc

hoc gratiarum Religiosarum mare peperit. Dedit-
 set Deus inspirationem, sed homo non acceptas-
 set, abjecisset vocationem; abiectione illâ omnem
 hanc Religiosarum gratiarum farraginem à se ex-
 clusisset, & quo tandem suo damno; quo pericu-
 lo? quo & quàm certo damnationis aternæ pri-
 mordio? qui sapit, intelligit. Ego dico, tales
 actuales gratias, multarum aliarum gratiarum ma-
 ximarum post se trahentes seriem, crebrò homini-
 bus offerri, sed simul crebrò ab hominibus Religio-
 sis negligi; an sine incredibile damno, judicent ipsi;
 sed vereor non judicabunt, quia perinde hanc ve-
 ritatem, atque Divinam inspirationem, nihili fa-
 ciendam judicabunt.

Quamvis autem istiusmodi inspirationibus gra-
 tiis que actualibus nulla lex præscribi potest, ne-
 que scire potest homo, quando venturæ sint; sunt
 tamen in Religioso statu (Religiosis loquimur &
 hæc proponimus) quidam actionum & occupa-
 tionum veluti niduli, in quibus hæ gratiæ quodam-
 modo commorantur, ita, ut si eos nidulos homo
 Religiosus tractet, & verset, & excutiat, idem illas
 actiones debite exerceat, reperturus sit in eis evo-
 lantes, an avolantes, gratiarum & inspirationum
 aviculas. Ejus generis sunt Sacramenta inprimis
 omnia quidem, & præcipue Pœnitentiæ & Eucha-
 ristiæ. Hæc si Religiosus Religiosâ præparatio-
 ne, usurpatione, consideratione, prout cuiusque
 natura fert, obeat, non est possibile, ut plurimas
 actuales gratias, plurimas inspirationes, ad hoc vi-
 tandum, ad illud curandum, ad illam virtutem,
 ad

ad illam piam observationem stimulantibus non excutiat ex hisce nidulis. Quòd si neglectim Sacramenta obit, aut etiam non obit; si imparatus ad Confessionem, indevotus ad Communionem sacram accedit, quid mirum, si & gustu & devotione, & permotione cordis caret? Gratia Dei non contingit indignis: *Et qui sordescit, ei dicitur, ut sordescat adhuc.* Apoc. 22. 11. Et sanè ita fit. Nunquid enim tam crebris usibus Sacramentorum vita omnium nostrum ex æquo respondet? & cur non respondet? cur in antiquis hæremus imperfectionibus? culparum actibus? passionum pugnis? cur? nempe dicitur de nobis: sordescat adhuc. Dicitur autem ideo, quia sordidâ præparatione atque dispositione ad Sacramenta accedimus.

Quod de Sacramentis dixi, dico idem & expendendum suadeo de sacrosancto Sacrificio, quæ est actio, omnium sub sole gravissima, gratissima, efficacissima, sed non, nisi dignè eam peragentibus. Dignè autem cum dico, omnem apparatus præparationis, celebrationis, gratiarum actionis post celebrationem includo. Nec amplius moror; unum rogo Religiosum Sacerdotem, ut si qua in actione sua vult & solet sibi permittere negligentiam, ea nè sit sacrificium missæ, nè sit Communio & Confessio Sacramentalis.

Subjungo Sacramentis Orationem, Lectionem spiritualem, colloquutionem spiritualem, reflexionem & examen conscientie; collectionem mentis, horariam, diurnam; menstruam, annuam &c. de hac

hac dico & inculco totum hoc, quod suprà attuli, His occupationibus alligatæ sunt, ut sic loquar, gratiæ actuales, Divinæque motiones. id adeò experientia probat, ut me explicare non sit opus; consideratio ipsa docebit, rem ita esse. Constat, eos qui debitè obeunt Meditationes, Lectiones, colloquia, examina, collectiones mentis, nunquam aut rarò desiderare instinctus divinos ad omnem perfectionem sibi congruam. Dum enim quis meditatatur, convertit se ad se, suos mores inspicit, probatos vel improbandos cognoscit, agnitos complectitur & in eis perseverat, si boni sunt: reprehendit & corrigere proponit si mali sunt. & hæc jam illuminatio est, hæc jam permotio est. Porro qui non meditatatur, vel aliud longè agit, quàm meditatio poscit, is non se inspicit, consequenter sua errata non cognoscit, non agnita non corrigit; committere ergo pergit, insuescit; in eis roboratur, durus evadit, correctu difficilis vel impossibilis; ita & excæcatur intellectu, & induratur affectu, tandem ruit præceps in gravia, & privatur gratiâ, quandoque etiam punitur apostasiâ. Factitasset is diligentius Meditationem; evasisset omnem ruinam, & tenuisset perseverantiam.

Quod de oratione seu meditatione attuli, par est de reliquis iudicium formandum: sicut & de observatione Regularum, quibus eodem modo actuales gratiæ alligatæ sunt, ita ut si à Religioso servantur, prout debent, earum observatione, Religiosi mens vel illuminetur, vel illuminari metetur,

tur,

tur, illuminata verò proficiat. Si autem observatio negligatur, consequens est, ut etiam inspiratio divina amittatur, & ad recipiendum minùs idonea reddatur. Observatio siquidem voluntatis Dei, præcipuum est medium, ad cognoscendam voluntatem Dei. Unde Salvator ait: *Si quis voluerit, voluntatem eius (Patris) facere, cognoscat de doctrina mea, utrum ex Deo sit.* Joan. 7. 17.

Ex quo etiam deduci ulterius potest, gratiarum actualium collationem à Deo præcipue obtineri usu earum gratiarum: quod fit, quando homo mollem & tractabilem se exhibet inspirationibus divinis. quando eas observat, acceptat, fovet, in terram cordis sui boni seminat, per propositum & magis etiam per actuale exercitium in officium deducit. Hinc namque fit, ut gratia Dei, & verbum Christi non revertatur, ad authorem suum, vacuum, sed ferat fructum 30. 60. 100. & dicat servus fidelis Deo: *Domine, mna tua acquisivit 10. mnas,* Lucæ 19. 16. vicissimque audiat à Domino: *Euge serve bone & fidelis, esto potestatem habens super decem Civitates.* Inde gratia gratiam parat, imò (ut dixi) gratias catenatim post se trahit, incredibili cum fænore spiritûs, roboratione virtutis, incremento fervoris & avaritiæ spiritualis.

Quod totum quia absque reflexione mentis esse non potest, ideò spiritualis vitæ profectusq; avidis, nunquam satùs laudare possum vitam reflexivam: hæc enim est, quæ custodit vias Dñi venientis; hæc, quæ observat lucem gratiæ, & minimum quemque attactum cordis, ut aperiat pulsanti, in tempore. Hæc est, quæ præsentem adesse cordi nuntiat; hæc

H

est,

est, quæ abire parantem non finit, sed detinet piissimâ violentiâ. Hæc est, quæ implet illud Dominicum frequens satîs præceptum: *Attendite, Vigilate, Videte.* omnibus istis reflexio occupatur & satisfacit. Reflexio igitur est infatigabiliter amanda & exercenda; citra tamen actuacionem nimiam, & capitis detrimentum. Prudentia docebit modum, ut scilicet homo ad se se certis temporibus redeat, & se suâque inspiciat: eadem faciet, ut semper homo sibi prælens sit, etiam tunc, cùm aliud aliquid agit; circumspectè ager, & enim non effusè, nec absorptè, sed veluti actioni suæ supereminendo; quod reflexioni satîs est.

Quia verò reflexionem maximè impedit multitudo, festinatio, moles actionum, itémque inordinatio tam temporum quàm occupationum; ideò solidæ virtutis amator, & gratiarum sectator, importunitatem occupationum, effusionem in eas cogitationum & internarum virium, perturbationem etiam passionum (præcipuè cupiditatis & iræ) inconstantiam quoque, incertitudinem, ac inordinationem negotiorum ac temporum vitabit diligentissimè. Quo fiet, ut perturbatè effusèq; nihil, omnia maturè, sedatè, circumspectè, reflexèque agat; suus & apud se sit, occupationibus supernatet; ad observanda interioris hominis negotia & eventa aptus, consequenter advertere & excipere venientes gratias hospites potens ac facilis semper inveniatur.

Hæc de amore, cutâ, usûque gratiarum actuallium considerâsse sufficet ei, qui hoc instrumento
ad

ad solidandas suas virtutes uti volet. De gratiæ habitualis curâ, cum non pauca ex dictis de actuali, serviant etiam amori & curæ habitualis, ideo pauca afferam.

1. Certum est, Gratiæ habitualis pretio nihil ex omnibus post Deum creatis bonis conferri posse, adeo ut minimum ejus bonum præstet aliis omnibus maximis; consequenterque minimum gratiæ istius lucrum & incrementum majus sit, majorique curâ, labore, sumptu quærendum, quam maximum augmentum aliorum quorumcunque: consequenter item amorem & curam hujus solius gratiæ augendæ & fovendæ debere esse majorem quam omnium aliorum bonorum parandorum post Deum: consequenter quoque hujus gratiæ amittendæ periculum plus formidandum & repellendum, quam aliud omne: consequenter adhuc damnum hujus gratiæ etiam minimum, quod per hoc crebro incurritur, quia non curatur, magis esse deplendum, magis avertendum, majorique curâ & studio faciendum, quam damnum ullius alterius rei, & opinione hominum maximæ. Et cum gratiæ istius parandæ atque augendæ tempus sit istius solius vitæ, quæ adeo volax & brevis est, cujusque tot partes sine fructu gratiæ ab initio usque huc perdidimus, & adhuc perdemus: concludat qui sapit, *quantit tempus æstimare, quam parcè tempore uti.* Sap. 4. 13. quam, in brevi, explere multa debeat satagere vir Religiosus; ut gratiam hanc, quam maximis, in esse augeat & accumulet, per omne momentum vitæ suæ, incrementis. Et nunquid ita de

gratia sentimus? aut ita pro illa augenda laboramus? sed præstat pergere.

2. Hæc gratia acquiritur in Sacramentis, fovetur etiam Sacramentis ac augetur, & Sacrificiis, quomodo, quàm efficaciter; non est hujus loci, quàm condignam exigat & sequatur præparationem atque usurpationem, dictum jam supra de actualibus gratiis.

3. Fovetur hæc gratia fugâ peccatorû omnium, etiam minimorum; observatione mandatorum, consiliorum, voluntatum seu placitorum Dei, etiam minimorum. Fovetur fervore charitatis, cujus incrementa sunt incrementa gratiæ; fovetur afflictionibus spontaneis, tam mentis per humiliationem & omnimodam resignationem, quàm corporis per discretam, assiduam mortificationem, per hilarem patientiam injuriarum & contemptuum, per contemptum actualem creaturarum, per zelum animarum: uno verbo, fovetur & augetur gratia per assiduitatem & frequentiam virtutum, per exercitium earum crebrum in heroico quovis gradu, per fidelitatem ad Deum in omnibus, per gratitudinem, per orationem, per vivam & jugem in omnibus JESU Christi passi, contempti, stulti, pauperis, obedientis, casti, crucifixi, imitationem, & denique per constantem in his omnibus perseverantiam. Satis de his. Quæ hic dicta sunt, in se unusquisque nostrum, quomodo se habeant, attendat; & quomodo deinceps virtutem in se solidare, per amorem, curam & usum gratiæ Dei debeat, cognoscat: idque quàm firmissimè effectum dare

dare

dare proponat, neque tantam æternorum bonorum messem, inter manus suas positam, sibi elabi patiatur.

CONSIDERATIO XV.

*Virtus solidatur amore & imitatione tam
JESU Christi, quàm B. Parentis
Virginis MARIÆ.*

Quantò certius est, & apud omnes pios magis persuasum, solidæ Virtutis parandæ vel tuendæ instrumentum, atque medium omnium præsentissimum esse, amorem, imitationem JESU Christi, & ejus Matris Pretiosissimæ; tantò mihi quidem pauciora scribenda, sed consideranti tamen in animum profundius efficaciusque demittenda, & ad praxim revocanda erunt:

Imitari Christum & amare, itémque Pretiosissimam Parentem, & omnis & solida virtus est. Nam & ille author, principium, Dominusque Virtutum est, & ista mare virtutum verè censetur. Utrumque ergo amare & imitari, non est virtutes habere, sed fontes atque authores, atque capita & maria virtutum possidere. Sed amandus atque imitandus est Christus, nec non Mater ejus MARIA; nec propter Virtutes, verùm propter ea, quia & MARIA digna est, & JESUS dignus, ut

ametur, ut imitatione mores utriusque exprimantur, & quia est hæc voluntas tam MARIE, quàm Christi, imprimis autem Sanctissimæ Trinitatis.

Amor Christi (item B. Virginis) si tener sit, bonus est; si rationalis, melior: si sublimis, longè melioribus optimus. Tenerum voco, qui, nescio quid, de sensu & mollitudine sensibili habet, amatque secundum carnem. Qui amor initio bonus est, neque etiam unquam prorsus evacuandus, attamen seponendus tandem ut plurimum est, & in spiritualement purè evehendus, ut dicere possimus: Cognovimus Christum Dominum carne, nunc autem jam non novimus, consequenter & non amamus. Et hunc rationalem voco, qui non tam ad exteriorem sensualémque Christi gratiam attendit, (quod proprium est illius teneri) quàm interiorem: quòd sit Homo - Deus, persona divina, Sanctus, plenus gratiâ Redemptor, Doctor Veritatis, Exemplar vitæ, Fons meritorum, Caput Ecclesiæ, Pater futuri sæculi &c. Quæ omnia, quia tantum rationali fide, & fideli ratione capiuntur, ideo amorem ex eis natum vocavi rationalem, qui haud dubiè perfectior est illo tenero amore. Sublimem voco eundem quidem ipsum rationalè, sed delectum, distinctè Christi intima noscentem; lumine, normâ, exemplo ejus viventem, non contentum enim & præceptis, sed consilia sectantem; & ea ipsa non quolibet & plebejo modo, sed perfecto, cui unica cura Christus, cogitatio vita Christi, studium gloria Christi, delectatio Contemptus Christi, divitiæ pau-

paupertas Christi, lucrum mors Christi, & pro Christo; cui labor prædicare Christum, & hunc Crucifixum, adimplere ea, quæ desunt Passioni Christi, & circumferre mortificationem ejus in corpore suo, eidem configi, & ejusdem Cruci, vivere jam non in se, sed in Christo & viventem in se habere Christum, idque totam ob unicam & solam gloriam & voluntatem Patris, vel SS. Trinitatis. Id ipsum proportionabiliter sentiendum est de amore B. Virginis, cujus quoque iisdem gradibus amor in nobis discerni & crescere noscitur, ita ut in quibusdam & aliquando fit paulò maturior, & reverentiâ admistus, similis illi, qui in adolescentulis filiis est erga Matres. Denique in quibusdam est planè maturus & excoctus, omnes in se complectens æstimationis & pietatis filialis in Matrem affectus & effectus: similis ei, quo adulti & maturi filii Matres amant. Sic enim & illi Dei Matrem honorant, ei obsequuntur; candore, simplicitate, fiducia, communicatione, plenitudine integerrimâ Matri Divinæ convivunt, atque cum ea tractant & conversantur, eamque diligunt tenerè sed defecatè; filialiter sed appreciativè; graviter & circumspectè, sed intimè & plenè fiducialiter, & liberè ac planè possessivè. Ad hunc amorem seu Christi, seu B. Virginis solidis virtutum sectatoribus aspirandum est, in eoque congruis exercitationibus, & pietatis affectibus atque actibus cor exercendum, & medium ponendum tamdiu, donec istiusmodi amor radices in mentibus eorum egerit, & veluti in naturalem (licèt sit summè supernaturalis) consuetudine

dine transferit ; quos quidem affectus & actus , tum ex dictis considerans colligere , tum ex proprio usu , aliorumque tractationibus petere poterit.

De imitatione Christi brevius erit negotium explicare ; licet considerare , & re ipsâ imitationem hanc exercere , debeat esse longissimum , immò quotidianum atque perpetuum. Solidæ virtutis amator imitabitur Christum in duobus : in spiritu , quo venit , vixit , mortuus est ; & in modo , quo hæc ipsa præstitit. Spiritus Christi nullus alius fuit , quo in mundum venit , in mundo vixit , de mundo denique transiit , & quem in mundo reliquit , nisi facere voluntatem Dei , & evertere omnem voluntatem atque sapientiam mundi. Hoc quàm tota ejus vita , doctrina , mors clamet , luculentum satis est. Modus , quo prædicta omnia præstitit Christus , est ille , quem Apostolus expressit unico verbo. Exinanivit semetipsum. Quidquid Christus fecit , cum exinanitione suâ fecit , adeò , ut teste ipsomet , neque locum capitis reclinandi habuerit : adeò , ut etiam inter creaturas esse , moriendo morte turpissimâ , desierit ; & hæc omnia ideo , quia voluntas Patris ista fuit. Nihil opus pluribus tibi Religiose , qui solidus Virtutis esse sectator appetis. Vade , & tu fac similiter. Adjunge tibi triplicem illam JESU Societatem : paupertatem , contemptum , dolorem propter Dei voluntatem , quatum nullam Christus ad mortem usque demisit à se , sed ea perpetim in omni vitæ puncto comitatus incessit. Exinani temetipsum usque ad Exinanitionem illam ,
quâ

quâ & Christus Dominus se se exinanivit : ubi hoc effeceris , sufficit tibi : his amplius fili mi ne requiras. Hæc est scientia , & imitatio Christi : Mundo per omnia contraire , Dei voluntati per omnia conformari ; Christum ad vivum & unguem , ut ajunt , sequi , per omnem ejus paupertatis , contemptuum , dolorum , exinanitionis plenitudinem. Decet enim capiti conforme esse membrum.

Virginis MARIÆ imitationem , mores ejus te docebunt ; si Christum fueris secutus , MARIAM imitaberis. MARIÆ namque spiritus & vivendi modus , fuit Christum sequi & illi ministrare. Itaque Christum sequi , Mariam imitari est , & vicissim Mariam imitari , sectari Christum est. Talis enim fuit MARIÆ vita , ut in ea velut in speculo reluceret omnis species & forma vitæ , atque mores IESU Christi ; quapropter unius imitatio , alterius est expressio.

Solidis in virtute , prædicta sufficient , sive illi jam sunt , sive adhuc esse volunt. Interim intueatur quisque nostrum , quantum absit , vel ab amoris , vel ab Imitationis Christi , ejusque Matris soliditate. Et certè si Christi Mariæque vita , vita quodammodo virtutis ipsius est ; itaque quantum à summitate vitæ Christi & MARIÆ abesse nos conspexerimus , tantum nos à summitate virtutis abesse ne dubitemus. Attamen ad summa conantibus , gloriosum erit in secundis consistere , dummodo faciat unusquisque , quod est in se. Quod an faciat , quare non faciat , quam nugatoriis nugis impediatur , ne faciat , viderit ipse : & cogitet , quomodo ex-

excusabilis erit apud Deum , qui excusabilis non est apud se.

D I E S VI.

De speciebus Virtutum Solidarum. 1. De tribus Votis Religiosorum. 2. De Fide, Spe, Charitate, Humilitate, Patientia. 3. De resignatione, fervore, Efficacitate, Perseverantia.

CONSIDERATIO XVI.

De Virtutis soliditate in tribus Religionis Votis.

Actenus generale tantum virtutis solidæ nomen perpetuò usurpavimus ; illius solidandæ, in soliditate conservandæ, locum, tempus, occasiones, media & instrumenta & exempla ad considerandum proposuimus. Jam sequitur, ut ipsas etiam particulares virtutum solidarum considerandas proferamus. Atque 1. loco in medium prodeunt, paupertas, Obedientia, castitas, non quia eæ sint omnium primæ, sed quia hæ sunt Religiosi statûs constitutrices. Constat enim, substantiam Religionis in Votis tribus, scilicet paupertatis, castitatis, & obedientiæ consistere. Prima itaque solidæ Virtutis species est paupertas. Paupertas, inquam, spiritu, item re & veritate, quæ perinde nihil habeat, atque nihil amet seu cupiat,

nullo egere velit, is secularium divitum paupertatis statum & paupertatem in nullo excedit, immò ab illis exceditur non tantùm in indigentia, sed etiam in egestatis suæ tolerantia, quorum neutrum delicatus Christi pauper experiri dignatur, perpetive potest. Mentitur ergo talis, dum se pauperem Christi dicit; cùm omnis seculi hujus dives, illo & pauperior, & paupertatis suæ amantior, aut saltem tolerantior est.

Altera species solidæ virtutis castitas est. Cujus neque amorem, neque media, neque perfectionem explico. Utor Sancti Patris nostri in hac re modamine. Angelicam ille requirit & mihi satis est. Custos Castitatis & zelator solidus laboret, vigilet, esuriat, oret, cor seu mentem seriis semper occupet. Tentationes vel importunissimas, contemnendo, & cor occupando, elidat, cum iisque, nec per speciem resistendi, nec per speciem corpus afflictiandi, cominus depugnet, sed alia omnia agendo dissimulet, conspectumque & congressum fugiat. Pericula non intret, nec sibi fidat. Humilitatem sectetur. IESUM Christum & ejus Matrem viscerosè amet. Sacramentis bene utatur. Nullam creaturam viscerosè, (esto spiritualementer, esto spiritualiter,) amet. Tentationes suas in semine adhuc, vitæ suæ Duci manifestet. Sensus & corpus molestia & afflictatione atterat, omni genere & modo, quo discretè potest, sed imprimis inedia, & siti, & vigilia, & orationis assiduitate, ita ut murmuret corpus de spiritu dicens: Vivere non licet, & lascivire liceat?
præstat

præstat vivere aut saltem valere non posse, quàm lascivire posse. Religiosus, non quod caro polcit, sed quod spiritus velit, attendat. Sic tamen persequatur hostem, ut civem non interficiat.

Tertia species Virtutis solidæ, Obedientia est, de quâ in superioribus sæpiùs, & multa solida sunt proposita. Hic pauca addo. Obedientia, est tota Religiosi felicitas, vita, fortitudo, substantia. Hæc debet esse aliquando inobediens ex parte, idque in duplici casu. 1. Si quid honorificum, si quid secundum sensum & propensionem obedientis jubeatur, ægrè ad hoc obediens inclinari debet & non nisi adactus cedere, sincerèque cum imperante procedere, ac periculum inclinationis suæ manifestare. 2. Si quid vile, molestum, sensui, voluntati, judicio, rationi repugnans jubeatur, ad id propria voluntas (alioqui obedienti prohibita) sponte inclinari, evolare & festinare debet. Obedientia mors est tentationum omnium. Nihil facere debet Religiosus, quantumvis gravis & veteranus, quod nolit superior, quod nesciat, quod non approbaturus credatur. Obediens verus & perfectus non vult, non sinit, non exspectat, non gaudet moram injici obedientiæ seu imperio suo, non desiderat retractari imperium, intercessores & interpositores apud Superiorem non tantùm non curat, sed neque curatos admittit, neque interponentes se æquanimiter fert, sed potiùs denunciatur, impedit, prævenit; & hoc ipso ad exequendum festinat, quòd aliquos ad se ab obediendo eximendum

dum

dum paratos novit. Alioqui collusor erit hostibus obedientiæ, & inobedientium frater. Obediens promptius minutis obedit Superioribus & Officialibus; quàm majoribus. Tantùm enim majoribus superioribus velle obedire vel libenter ac promptè obedire, superbia est, & personarum aucupatio, & non divinæ sed humanæ personæ in Superioribus consideratio, alioqui enim Deus ubique idem est, & ubique æquè dignus, æquè magnæ autoritatis. Obediens quantò major & dignior, majorisque autoritatis ac meriti persona est, tantò levior esse superioribus suis debet, neque illorum autoritatem premere, neque obedientiam gravare, (alioqui inter filios Sarviæ computabitur) sed potius debet se superiori primus subdere, facillimum & tractabilissimum præstare, ceterisque subjectionis exemplum dare, neque omninò supra vel extra obedientiam esse. Nam si quis extra obedientiam est, est etiam extra disciplinam, ergo non filius, sed spurium & adulterinum vitulamen. Sic enim argumentatur Apostolus ad Hebræos. Obediens, etiam cùm nemo testis est ejus obedientiæ, obedit. Obediens plenam & punctualem obedientiam exercet, ut nec jota, nec momentum, nec passum, nec pilum in obedientiæ sacrificio non expressum, non expletumque sinat. Obediens grandia & mira & quæ raris & non nisi insignibus imperantur, sibi imperari non cupit, non gaudet; communia & vilissima, & quæ nemo miratur imperari, hæc gaudet sibi imperari & his occupari. Obediens obedit, ut obediat; estque ejus præmijum

mijum

mium obedisse ; vult post obedientiam peractam redargui , gratitudinem non spectat ; tacitus ac si nihil esset actum , incedit. Obediens diem , quo non obedivit alicui vel in aliquo , illum perdidit , & Religiosus non fuit. Obediens , in lectulo obedientiæ , & ultimum spiritum suum in obedientia & ex obedientia emittere debet. Obediens vult non videri obediens. Obediens personam hominis in eo , cui obedit , non videt , neque , timet , neque amat , sed Christum intuetur. Estque hoc obedienti (sicut debet esse omnibus) perfecto persuasum ; quod in Superiore , respectu obedientiæ & obedientium , persona hominis non sit , sed Dei ; ut proinde nec imperet homo sed Deus , aut certè homo-Deus , seu indutus hominem Deus ; nec etiam obediens obediatur homini Deo , seu hominem induto Deo. ad instar ejus , quod in Mysterio Incarnationis credimus , in quo antequam Pater æternus diceret nobis de Christo. *Hic est filius meus dilectus , ipsum audite.* Matth : 17. 5. Antequam visum promulgaret Magistrum nostrum , illique obediendum præciperet , abstulit ab illius humanitate personam hominis , & dedit illi personam Dei filii sui , ut sic , & qui doceret nos , esset Deus seu Homo-Deus , indutusque hominem Deus , & nos audiremus , obediremusque Christo non homini , sed homini-Deo , indutoque hominem Deo : atque ita sicut obedisse Christo , obedisse fuit Deo , ita obedisse Prælato , obedisse est Deo ; & sicut non audire , contemnere , obmurmurare Christo , est & erat non audire , contemnere , obmurmurare Deo , sic & modò non

non

non audire Prælatum, obmurmurare majoribus, contemnere imperantes, est obmurmurare Deo, non audire Deum, contemnere Deum. Itaque videamus, an justè dictum sit: *Qui vos spernit, me spernit: qui vos audit, me audit*, Lucæ 10, 16. Videamus, an justè dictum sit: Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos. videamus, an justè dictum sit, esse quasi peccatum ariolandi non obedire, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Dico vobis, quicumque obedientiam profitemini hominibus propter Deum, Sacramentum hoc magnum est, & nescit homo pretium ejus.

Sed sufficiant ista quæ dicta sunt. Inspiciamus vota nostra, probemus soliditatem virtutum nostrarum, & virtutum quidem harum nunc prædictarum eò diligentius, quòd ad earum supremam perfectionem, Votorum sanctissima devotione amplius obligamur.

CONSIDERATIO XVII.

*De Fidei, Spei, Charitatis, humilitatis,
patientiae, soliditate.*

IN homine perfectionis ac solidæ virtutis cupido, uti nulla Virtus deesse, ita nulla solida non esse debet; eæ tamen, ut sic loquar, solidiùs debent inesse, sine quibus nihil solidum potest in homine esse. Cujus quidem generis

Prima Virtus est Fides, cujus est credere ea omnia, quæ credenda à Deo per Ecclesiam Catholicam Romanam proponuntur. porro perfectæ fidei, non est tantùm credere, aut firmiter credere, sed etiam practicè atque efficaciter credere, vitamque fidei conformem vivere. Et neque hoc omninò ad perfectionem Fidei sufficit, sed insuper perfectionem in praxi & efficacitate ista requirit: ut fidelis non tantùm agat quæ credit, nec tantùm sic vivat, quomodo credit, sed etiam, ut quidquid perfectionis, sublimitatis, atque Heroici gradûs: in dictaminibus, in dogmatibus, in præceptis, in Consiliis fidei, denique in placitis Dei reperitur, hoc rotum & credat, & quoad fieri potest, effectui det. Fides est illuminata, immò lumen perfectum, hominem perfectiùs de mysteriorum fidei cognitione illuminans, & penitiùs atque gustabiliùs penetrare faciens, assensumque confirmans, & volunta-

luntatem contentam faciens, dubitationes vel abigens, vel momento dispellens. Fides perfecta non indiget miraculis; sufficit illi, dixisse Deum, proposuisse Ecclesiam. Fides perfecta veneratur Ecclesiam, & minutos etiam ritus ejus tenerè observat. Fides perfecta zelat fidem, ejus profunda scrutatur, enucleat, libenter prædicat, & omnibus innotescere facit, & pro uno fidei jota, parata est fundere vèl vitam. Fides perfecta totam hominis perfecti fermentat vitam, & omnem actum ejus facit proficisci ex fide, & sublimari fide, supraque naturæ limites evehi. Et hoc est unum ex operibus tum fidei, tum hominis, perfectionis in fide cupidi, ut quidquid agit, ex intentione fidei, seu fideli, seu per fidem notâ agat; agat autem ex intentione insuper non humili, sed sublimi atque Heroicâ. Quod genus vivendi rarum est in hominibus, rarum etiam in perfectis, quia & isti plurima vitæ quotidianæ opera, non ex fide facta, nec in finem fide notum perfecta atque directa, amittunt potius quàm faciunt. Nullum enim opus, esto ab homine in gratia posito profectum sit, si fide, hoc est, supernaturali fine animatum non sit, ad meritum æternæ vitæ conducit. Et quanta, quàmque multa talia quotidie, etiam à perfectis, fiunt! Ipsi videant, quanto gloriæ æternæ, & gratiæ internæ damno fiant.

2. Virtus Spes est. Hæc sperat à Deo æternam vitam propter Christi merita, propter rectè actam in Christo vitam, propter Dei liberalitatem atque gratiam. Hæc sperat in Deo tantùm, quantùm non
fidit

fidit in se & in ulla creaturâ. itaque nulla est perniciosior pestis spei, quàm fiducia suâ. Præsumere juxtâ ac desperare spes non novit. Nam & non sperat gloriam sinè bona .vita, neque desperat eandem cum bonâ vitâ; neque tantùm sperat eandem cum bonâ vitâ, neque tantùm sperat eandem ex bonâ vitâ; sed ex Dei gratiâ cum bonâ vitâ per Christi merita. Spes hominem facit omnipotentem: tantùm enim potest homo, quantum sperat de Deo; & quidquid non potest homo, ideo non potest, quia non sperat de Deo; non sperat, inquam, eâ spe quâ debet, quæ spes est perfecta submissio & resignatio, & sepultura totius hominis in Deo, in Dei placito, in Dei providentia, in Dei auxilio. Nam nisi quis totum sese conformet Deo, & nisi semper faciat, velitque facere hoc solum & totum quod vult Deus, quâ fronte potest homo spem suam obtinere, ut omne id quod vult homo, indubitatè faciat Deus? Quantum ergo homo conformatur, & obedit Deo, tantùm Deus conformatur & obedit homini; quantum autem homini obedit Deus, tantùm per spem præsumat homo de Deo. Quare per omnia homo conformetur Deo, & in minutis etiam ad momentum (quoad fragilitas humana finit) consentiat Deo, exequaturque quod novit placere Deo; & tunc nihil volet homo, quod non etiam velit faciâtque Deus. Tunc nihil poterit non sperare homo de Deo, tantùmque poterit homo, quantum sperabit de Deo, & fiet per spem Dei omnipotens homo. Spes non sperat in se, nec sperans sperat in spe suâ, sed in

Deo per spem suam. Solidatur tamen spe sua, immò solidat spe spem suam: ita ut etiam in spem contra spem speret, & ex spe agat, & de Deo non hæsitet; sed tunc ubi nulla humana præsidia sunt, tunc quando Deus ipse quasi indormire negotio suo videtur, tunc quando collapsa omnia videntur, tunc quando jam adversarii causæ triumphos parant vel canunt, quando omnia impedimenta in flore sunt, quando nulla spei & sperandi ratio suppetit, tunc inquam speret; & vel maximè speret, quia evidentissimum auxilii Divini affuturi indicium habet, quia Deum (omnia humana & creata auxilia, omnes industrias & vires conatúsque humanos, ut deficiant) expectare videt, ut cum defecerint omnia alia, constétque palàm defecisse, tunc exurgat, tunc manum admoveat, tunc dexteram suam in virtute magnificet, tunc Deo soli ab omnibus gloria sit, hominis autem faciem confusio, mentem confessio & suí humiliatio impleat & occupet.

Hi duo proximè explicati excessus spei rari admodum sunt, etiam inter perfectionem professos. Nam & rari sunt admodum, qui plenè conformes esse curent Dei voluntati, eámque in minimis, in obviis, in quotidianis ad unguem exequantur, solámque in exequendo intueantur. Quotus enim quisque est, qui in minimis maximus esse velit, & in ordinariis observationibus non ordinarius? quotus quisque est, cui (ut de S. Bern: legimus) in ipsis communibus sit singularis puritas & devotio non communis, qui nihil negligens & minima quæque
cum

cum

cum studio & intentione tractet ? quotusquisque est, qui voluntatem Dei amet faciaturque non propter aliud, quam propter ipsammet illam voluntatem, ejusque dignitatem, & non propter suam aliquam (spiritualem etiam) utilitatem ? quotusquisque est, qui placitum Dei metiatur non ex objecto sed ex ipso Dei placito ? qui habet id, quod vult Deus, non ideo magnum putet, quia magnum in se est, sed quia, esto illud minimum & vilissimum sit in se, magna tamen est Dei voluntas, & placitum quo illud vult Deus. Quia ergo tales rari sunt, rari etiam sunt apti ad fiduciam & spem perfectam in Deum. pari ratione rari etiam sunt, qui ingenium auxiliantis Dei norint; rari, qui quantum zelet ille in omnibus factis suis gloriam suam, sciunt. Rari sunt, qui opera Dei fideliter propter Dei gloriam tractent, & sibi vel post factum saltem, de facto & de gloria Dei aucta non complacent. Rari sunt, qui opera Dei a Sanctis in gloriam Dei parata, Deo, prout par est, & non hominibus ipsis tribuant, Deumque defraudent; ideo etiam rari sunt, qui illam Dei cunctationem in adjuvando, vel in eo quod petitur, concedendo, convertant in spei contra spem materiam, & non potius in desperationis occasionem. Accedit, quod plerique hujus spei contra spem occasiones nullas alias esse, quam miraculosas quasdam & extraordinarias sibi imaginentur, inter manus autem & in quotidiana vita eas reperiri solere non credant vel non sciant. Quasi Deus miraculorum sit tantum, quasi in minimis etiam non sit providentia. Atqui experti scimus,

Deum, in minutissimis occasiunculis, voluntatem suorum servorum in suam providentiam abjectorum & voluntati suæ divinæ consecratorum adimplere solere. Voluntatem dico, non solùm eam quam ipsi habent, sed illam etiam quam non habent, sed tantùm haberent, si occasionem ejus habendæ scirent. Ex quo apparere debet perfectis viris; etiam in minutis, in obviis occasionibus, actionibus, negotiosis orationum ad Deum causis, providentiam adesse, Deum glorificari velle, spei exercitium esse posse, etiam illius quæ est contra spem, dummodo adsint oculi. Dic mihi ô homo Religiose, nunquàmne petiisti à Deo, tibi vel alteri aliquid, quod tamen non impetrâsti, etsi illud quod petebas, licitum, sanctum, ad perfectionem, ad gloriam Dei conferebat, consequenterque conforme Dei voluntati erat? Dic iterum mihi, ubi petitam rem non impetrâsti, nunquid in orando perseverâsti, & non potiùs tanquam Deo non placeret postulatum, à postulando abstinuisti? ita est sanè. Neque te reprehendo. dico tamen tibi, illam non impetrationem, illam Dei in te exaudiendo furditatem, vel potiùs tarditatem, occasionem fuisse spei contra spem: pergendum fuisse in oratione, conformandam fuisse Dei voluntati tuam voluntatem: adhibenda tamen media ad expugnandum Deum; & ejus tarditatem in dando, non in desperationis ac cessationis, sed in spei atque expectationis & perseverantiæ vertendam fuisse occasionem. Et quoties in hoc cæcutimus nosmet ipsi, qui ista aliis tam scilicet diligenter commendamus

damus

damus & exponimus ! *Tu nôsti Domine Deus, Tu adjuva incredulitatem nostram.* Mar : 9. 23. *Et adauge nobis fidem fidelem, & doce nos orare.* Lucæ 17. 5. quia quid oremus, verè nos nescimus; quia fragiles sumus & cæci nati: sed ideo, ut manifestentur opera tua in nobis, & tu magnus glorificeris in nobis pusillis, *Nos autem confortemur per te, & omnia possimus in te.* Phil : 4. 13.

3. Virtus Caritas est, quæ amicitia Dei, affectio per omnia sancta; cuius solius laus est in scriptura, labor in Ecclesia, virtus in anima, pretium in opere, præmium in cælo. *Hæc est charissima potissimum, hæc nunquam excidit, hæc major omnibus virtutibus, hæc plenitudo legis.* Hæc est dilectum Christi testamentum: atque præceptum. Hæc dos Ecclesiæ, hæc denique (quid enim multa congeram ?) ipse Deus est. Non discerno caritatem Dei à caritate proximi, & à caritate sive amore cæterarum rerum : quia ejusdem est ac unus caritatis, amare Deum super omnia ; & propter Deum, [atque ideo infra Deum] reliqua omnia.

Hæc virtus, soliditas est aliarum omnium, ipsa tamen, etiam quandoque tenera & mollis, quandoque robustior & grandescens, quandoque solida, grandis, & perfecta, *quæ foras mittit omnem.* 1. Ioan : 4. (non tamen castum, quia hic ipsa caritas est) *sed omnem timorem qui alius est à casto.*

Hæc diligit Deum, sed neque causam, neque modum, neque præmium diligendi habet, verum

est illi causa diligendi Deum, Deus: modus, sine modo diligere. Amat, quia amat, amat ut amet: petitem amoris amor, primum amor, finis amor; quocumque fertur, amore fertur; pondus ejus, amor ejus. Nescit reverentiam, quia amor non veretur, licet à reverentia amare didicit, & in amore profecit.

Hæc Charitas & amor, si est & ubi est, magna operatur; si operari renuit, amor non est: otium enim in caritate non est, quia caritas & amor negotium negotiosissimum est; & quia semper operatur, semper crescit; semper ergo sibi parvus videtur, & ideo semper major esse cupit; & hic est labor ejus, ex amando agere, ex agendo crescere.

Perfectio caritatis est nullâ cupiditas illa, quæ est amor sui, quæ est appetitio sui, quæ se propter se quærit, quæ ad se omnia trahit, quæ etiam Deum præ se contemnit, quæ qualiacumque bona & commoda ad se se non minus avarè, quàm superbè, quàm injustè, quàm ingratè rapit, & eis vel sibi vel irrationali rationi vel sensui indulget, quæ etiam in quærendo Deum se quærit, (alioqui non quæritura nisi sibi bonus esset) & non nisi tunc quærit Deum, quando sibi bonum putat: quando autem sibi sine Deo meliùs esse apprehendit, omnia potius alia quàm Deum quærit & per hoc se finem Dei, majorem Deo, Deum Dei, abominationemque idoli facit. hæc inquam, cupiditas, si nulla est, & quando nulla est, tunc est perfecta caritas.

Quan-

Quantum ergo vel servimus, vel adhuc obnoxii sumus cupiditati, tantum adhuc deficimus, & caremus perfectâ caritate; quantum cupiditas nostra fervet in nobis, tantum adhuc caritas tepet; quantum adhuc jactamur cupiditate, tantum adhuc non quiescimus in caritate. Vis caritatem perfectam? tolle omnem cupiditatem, quæ quidem, dum hic vivimus, planè tolli non potest: attamen quantum possumus, de ea in nobis mortificemus & tantundem in nobis caritatem, & nos caritate vivificemus. quod faciet passionum mortificatio, sensuum afflictio, naturæ se ubique quærentis persecutio, honoris abnegatio, humilitatis consecratio, patientiæ lucta, intentio pura, resignatio plena, de quibus omnibus sermo in sequentibus recurret aliquantus.

4. Virtus Humilitas est, de qua, quod dixi conf. 5. & alibi supra sparsim, etiam pro hoc loco satis est. Unum tamen pro hoc dicere necessarium est. Humilitas & humilis verus atque perfectus fugit omnem admirationem, fugit & declinat ab omni eo, quod illum potest facere apud alios mirabilem. Confusionem non fugere, est perfectio, sed [nisi ego fallor] imperfecti: mihi videtur, plus esse & majus, fugere admirationem; cum sæpè humilis, qui ex humilitate non fugit confusionem, idem ex elatione aut miretur ipse se, aut in admiratione se putet esse ob id, quòd eam non fugerit. Unde dico, quòd nunquam quisquam erit verè humilis, si humilitatem tanquam virtutem quæret, & non magis tanquam justitiam, ex quâ illi contemptus

abjectiōque ab omnibus ac in omnibus propter suā vilitatem malitiāque debeatur, & ipse humiliatiōnem acceptet. Semper enim, cui humilitas inerit ut virtus, velerit, vel esse faciliè poterit de humilitate atque humiliatiōne superbus, mirabitur se, æstimabit, complacebit, superbiēt. Ex quo fonte superiùs, tam humilitatem, quàm omnem aliam virtutem, ut esset solida, volui esse humilem. Sua deo ergo, ut qui humilis esse vult, nolit esse humilis, sed contemptus & contemptus ex debito sibi contemptu. Nolit videri humilis, sed vilis; nec se cupiat humiliari, sed sibi deberi sciat, & debitum quærat contemptum. Hinc fiet, ut non se humilem miretur, sed se contemptum gaudeat; tanquam is, qui debitam sibi mercedem accepit, aut is, qui postquam luit pœnas culpæ, se evasisse metum contentus est. Sic persuasus fugiet admirationem, qui quis sectabitur humilitatem. Quam admirationis fugam egregiè docuit nos S. Petrus Apostolus, & Joannes, in illo miraculo claudi ad portam speciosam sanati; cùm enim hoc mirum esset populo, & ob id ad Apostolos stupens concurreret, videns id Petrus, dixit ad populum: *Viri Israelita, quid miramini in hoc, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare?* Act. 3. Simile exemplum est observatum vel ab ipso Christo in Joanne Baptista, qui, cùm esset planè admirabilis, non tamen apud se fuit in admiratione, nec se pro Christo venditavit, licet occasio illi daretur. Unde & à Christo inter alias laudes meruit audire: quòd non esset arundo vento agitata, agitantur enim

enim

enim, qui se mirantur, qui se mirabiles aliis videri gaudent & mirantur &c. Hanc quoque admirationis fugam summè, & meritò quidem, laudant in S. Bernardo, Scriptores vitæ ejus. Summum erat huic famulo Dei studium, fugere admirationem, & tanquam unum se se gerere cæterorum. Proverbium illud, in ore ei frequenter, semper in corde: qui hoc facit, quod nemo, mirantur omnes. Quo nimirum intuitu, vitam Regulamque communem, ampliùs æmulabatur; nihil in suis actibus præferens observantiæ singularis. Ob hoc denique cilicium, quod pluribus annis occultè gestaverat, ponere maluit, quàm ut ferre sciretur; minùs illum latere velle contestans, qui cum cæteris ejusdem professionis, sibi communia non sectatur. In ipsis tamen communibus erat illi singularis puritas (perfectionis) & devotio non communis. Ex cujus ejusdem Sancti vita referre, quod ad propositum præsens facit, non gravabor. Nam cum Deus Sanctum illum, mirabilem facere cœpisset miraculis: non prætereundum, (ait scriptor vitæ ejus) quidnam ipse inter hæc animi gereret, qui à Christo humilitatem cordis & mansuetudinem didicisset. Disputans enim secum in cogitationibus suis, & ex ipsâ demum locutus abundantiam cordis sui, domesticis quibusdam sibi fratribus Religiosis agebat: Plurimum miror, quidnam sibi hæc miracula velint, aut quid visum sit Deo talia actitare per talem. Nihil mihi videor in sacris paginis super hoc genere legisse signorum. Siquidem facta sunt aliquando signa, per Sanctos homines & perfectos
facta

facta sunt, vel per fictos. Ego mihi nec perfectionis conscius sum nec fictionis. Scio enim Sanctorum mihi non suppetere merita, quæ miraculis illustrentur; confido autem, nec ad eorum sortem me pertinere, qui virtutes multas in nomine Domini operantur. Hæc & huiusmodi crebrius secretiusque cum viris spiritualibus conferebat. Novissimè verò opportunum sibi exitum visus reperisse: Scio [inquit] huiusmodi signa non ad sanctitatem unius, sed ad multorum spectare salutem; & Deum in homine, per quem talia operatur, non tam perfectionem considerare, quàm opinionem, ut in eo commendet hominibus, quæ illi creditur inesse, virtutem. Neque enim pro eis fiunt hæc, per quos fiunt; sed pro eis, qui illa vident vel sciunt. Nec eo fine per eos ista Dominus operatur, ut ipsos probet cæteris sanctiores; sed ut cæteros magis amatores, & æmulatores faciat sanctitatis. Nihil ergo mihi & signis istis, quandoquidem meæ illa famæ magis, quàm vitæ noverim exhiberi, nec ad meam fieri commendationem, sed ad commotionem potiùs aliorum. Satis, nî fallimur, huius viri mirabitur animum, quisquis hoc diligenti consideratione pensaverit; nec præstantiùs reputabit æstimator quisque fidelis, signa aut prodigia mirabiliter operari, quàm perpetrata taliter interpretari. Qui ad effugandam, ab animo proprio, admirationis vanæque gloriæ pestem, à S. Bernardo usurpatus, non tantum ad miraculorum, sed ad quorumlibet mirabilium operum laudabiliùmq; gloriam retundendam modus, humili perfectoque

VIRO

viro est usurpandus. Nam sive subtilitas affluat ingenii, atque claritas in scientiis, *sive quis sit potens verbo, & loquatur tanquam potestatem habens*, Lucæ 24. 19. faciâtque multos converti ad Dominum Deum suum, sive in Confessionibus audiendis sint verba ejus ignita, & malleo similia contudenti petras; hæc similiaque admirationem patientia, consimili poterunt S. Bernardi humiliari veritate. Quo fiet, ut quis magnus sit, & tamen magnum se esse nesciat; & humilitas honorata ab omnibus, ignoret semetipsam, atque contemnat, & vincat sublimitatem nominis humilitas cordis; nec tam possit universus mundus hominem erigere, quàm ipse se dejicere solus. Summus licet reputabitur ab omnibus, infimum tamen ipse se reputabit & quem sibi omnes, ipse se nemini præfert. Imò inter honores, laudes & favores hominum, in amicitiiis sublimium quarumvis personarum, alterum sibi mutuatus videbitur hominem, se se autem qui est, reputabit velut absentem, velutque quoddam somnium aut comicum spectaculum reputabit. Ubi autem revertetur ad suos, ubi secreti sui cubicula, ab hominum tumultu subibit, ibi se ipse invenisse gaudebit & veluti ad propriam rediisse personam. Non oberit etiam, illud ex eodem S. Bernardo decerpere, & humilitatem solidam amantibus proponere, quod & aliis usitatum Sanctis novimus. Opera, sive miraculosè sive insigniter & laudabiliter facta, joco potiùs eludenda esse, & miratores laudatorésque eorum expediendos, quàm humilitate deprimenda. Quod factum

Etum à Sancto cùm ejus vitæ autor retulisset, hæc deinde subdit. Noverat siquidem verus & verax non ostentator, sed æmulator humilitatis, efficaciùs dissuaderi posse hominibus quod stupebant, obliquâ quadam & artificiosa objectione, quàm apertâ excusatione, quæ humilitatem magis prædicabilem præferendo, existimationem non minueret hominum, sed augetet. Hoc est ingenium solidæ humilitatis: hæc ratio admirationem declinandi: hanc imiterur & teneat solidus amator: & à Deo simpliciter ac veraciter petat, ut eum faciat Sanctum, sed non mirabilem tuum servum.

5. Virtus est Patientia. Ex adversis compositi aut oppositi potiùs sumus; in eo mundo vivimus, in quo omnia ex contrariis, ex pugnantis, ex victis ac vincentibus, ex agentibus ac patientibus constant. Quomodo igitur aut evadere possumus quod patiamur, aut sperare ne patiamur? Tam est necesse hominem pati, quàm & hominem & in hoc mundo esse. Extra mundum eat, qui non pati desiderat. Nam dum hîc est, in universitate & mundo patientiæ est; ac proinde & ipsi cum tota, imò & à rota universitate mundi patiendum est. O quantâ ergo homini, & quàm solidâ ralarique patientiæ virtuosæ rogâ opus est, cui tantum patiendi mare perpetuò natandum est! cui, quòcunque sese tandem verterit, inter incudem & malleum passionis hærendum est. Et tamen nondum hoc homini ad solidam patientiam sufficit, ut patiatur ab omnibus; requiritur, ut etiam patiatur à se ipso,

ut

ut ipse sibi incus, ipse malleus, ipse agens, ipse passum sit, & hoc quidem per totam vitam.

Volo dicere: Tam necesse est hinc hominem pati, quàm vivere: sed pati potest homo aut ægrè & nolens & hæc impatientia, sive impatiens patientia est; aut modestè & volens, & hæc demum virtus patientia est. Impatiens illa patientia, duplicata vel potius multipliciter aucta molestia est. Patiens & modesta patientia, simplex & ea quidem multum diminuta molestia, ac quandoque nec molestia sed lætitia est. Pati homo potest & debet, tam à se quàm ab altero. A se patitur carnis & spiritus rebellionem, carnis per spiritum mortificationem, inferioris partis per Superiorem, Superioris etiam per fidem & humilitatem, carnis infirmitatem, &c. Ab alio patitur triplex patientiæ genus sive molestiæ, videlicet vel verborum injurias, vel damna rerum, vel corporis læsionem, & hæc quidem ab homine, à cæteris rebus consimilia: à Dæmone insuper tentationem: à Deo & Angelo, nostræ voluntati contrariam Dei voluntatem. In his omnibus verus patiens servare debet patientiam, silentium, modestiam, humilitatem, indifferentiam, resignationem, caritatem, constantiam, lætitiã, desiderium, perseverantiam, innocentiam, aut certè confessionem seu veritatem. Quot ex his conditionibus caret patientia, totidem abest gradibus à soliditate suã. Post quæ omnia adhuc noverit patientiæ suæ aliquid defuturum, illud nempe, ut semper aliquid, si non ab aliis, saltem à semetipso

pa-

patiatur. Sicut animal semper indiget aëre quem
 spiret, ita homo semper indiget, quod patiatur; si
 non patiatur, corrumpitur: sicut caro sine sale pu-
 trefcit. Semper ergo patere ô Religiose, si non vis
 putrescere; nec deerit tibi vel materia, vel modus
 patiendi, modò non desit voluntas & diligentia in-
 quirendi, aut potiùs temet affligendi. Quòd si
 quispiam ita delicatus sit, ut non pati cupiat, &
 quomodo necessitatem materiàmque patiendi eva-
 dat, nôsse appetat, huic ne planè spem præscin-
 dam, unicum superesse nihil patiendi modum sug-
 gero, qui est, cum Dei voluntate conformem per
 omnia esse. Conformitas hæc faciet, ut non tan-
 tùm nihil patiatur, sed ut nec possit etiã pati
 quidquam. Quod ita paucis expono. Patientia est
 adversorum, hæc enim patimur, quæ sunt adver-
 sùm nos. Illa porrò adversantur nobis, quæ vo-
 luntati sunt adversa nostræ qualicunque. Quidquid
 ergo accidit adversum voluntati nostræ, seu quod
 nollet voluntas nostra, illud dicimur pati. Nam si
 quid accidit nobis, quod accidere volumus, hoc
 sanè pati nec possumus, nec dici debemus. Ex quo
 patet, omnem patiendi originem atque necessita-
 tem in nobis esse à voluntate nostra. Jam si quis
 voluntatem suam ableget à se, ita ut nihil velit, nihil
 non velit, sed esse totum Dei voluntati permittat &
 hoc solum, quod illa vult, velit, quod illa non vult
 nolit, consequens est, ut nihil unquam pati possit:
 quippe illi nihil accidit unquam, quod accidere
 nolit; & nihil non accidet, quod accidere velit.
 Cui autem nihil accidit, quod non vult, & nihil
 non

non

non accidit, quod vult, is quod patiatur, non habet : quia omnia quæ vult, habet, & omnia quæ non vult, non habet; omnia, quæ habet, vult, & omnia, quæ non habet, non vult. Talis autem est omnis, qui voluntatem suam cum Dei voluntate conformavit : hâc enim voluntate conformatâ, nihil vult, nisi quod vult Deus; nihil non vult, nisi quod non vult Deus; & nihil sibi vult, nihilque non vult, nisi quod etiam illi vult aut non vult Deus; itaque quidquid homini accidit, hoc accidere sibi tam vult homo, quàm vult Deus; & quidquid homini non accidit, hoc non accidere sibi tam vult homo quàm vult Deus. Nihil igitur potest pati unquam adversi homo, quisquis ita voluntatem suam unit divinæ, ut nihil unquam velit ac nolit, nisi quod vult ac non vult Deus.

Hæc qui legit, intelligat : & fructum perfectæ resignationis vel ex his cognoscens, ad impatibilitatem impatientiamque istam, omni patientiâ perfectiorem, aspiret; beatitudinemque cœlestem, in hac adhuc vita, possidere adlaboret. Neque nos hæc deterreant : quia nec incognita SS. Patribus perfectionisque magistris, suademus, nec impossibilia sunt, quæ proponimus, sed ut aliàs etiam diximus, sapientiam loquimur inter perfectos; & quia de solida virtute tractamus, solida etiam loquimur, spiritualibus spiritualia comparantes, & adhuc perfectiorem viam cum Apostolo demonstrantes :

*ut amulemur charismata
meliora.*

CONSIDERATIO XVIII,

*De resignationis, fervoris, efficacitatis,
perseverantia soliditate.*

Quatuor, quæ in hac Consideratione veniunt considerata, non solum virtutes sunt, sed etiam aliarum reliquarum virtutum solidationes. Quare etsi fortè in earum descriptione erimus adstrictiores, in earum tamen praxi, viri spirituales atque perfecti, debent esse quàm prolixissimi.

Et de Resignatione quidem neque uno loco, neque levia, neque pauca prædicta sunt, ut vix aliquid addere necesse sit in præsentibus; maximè cum hac de re alibi, non semel etiam tractatum sit. Nonnulla tamen hinc expendisse, operæ pretium erit.

Resignatio, & conformitas cum Dei voluntate, & indifferentia idem sunt, & idem diversis nominibus significant. Hæc virtus tam necessaria est, quàm nulla super illam. Quippe etiam caritas non est aliud quàm conformitas hæc. Amare enim Deum, est Deo bene velle. Bene velle Deo, est hoc velle Deo, quod Deus vult; qui quidquid vult, sibi & propter se ipsum vult. Velle quod vult Deus, est habere voluntatem cum Divina conformem. Conformitas igitur caritas est. Hæc Virtus est in omni
vir-

virtute, immò in omni actione, necessaria, ut bona sit. Hæc virtus etiam in laude & caritate & servitio Dei necessaria est, ut nec plùs, nec aliter, nec aliis viis occasionibusque velimus Deum laudare, amare, colere, quàm quibus vult Deus. Hæc virtus etiam ad seipsam necessaria est, ideo enim debemus conformare nos voluntati Dei, quia vult Deus; nec servire debemus Deo, voluntatìve Dei, nisi ad voluntatem Dei.

Hæc conformitas cum voluntate Dei, tam arcta & firma esse debet, ut faciat hominem non posse aliud velle vel nolle, quàm quod vult vel non vult Deus; & quidem ideo, quia vult & non vult Deus. Hæc conformitas ita absorbet voluntatem nostram in divinam, ut quodammodo transeat in ipsam, non substantialiter quidem [quia hoc est impossibile] sed tamen unitivè. Quomodo aërem istum ita penetrat lux solis, ut aër lux esse videatur; quomodo ignis penetrat ferrum, ut ferrum ignis esse videatur; quomodo ingens vas vini absorbet guttam aquæ, ut aqua in vinum transisse videatur: sic etiam voluntas hominis, conformitate & conformandi assiduitate, sic transit in divinam, ut penè ipsa divina esse videatur, (quò fit, ut in ea spes & fiducia illa, de qua suprà egimus, fundetur.) Unde etiam sic eandem nostram voluntatem exaltat, ut sicut illa in divinam, sic vicissim divina in illam commutetur: adeò ut Dei voluntas in potestatem & regimen, arbitriúmque se tradat voluntati humanæ, sibi conformatæ, serviátque illi, ut jam non seipsam, sed voluntatem timentium se facere dicatur. Nempe

per hanc conformitatem, usque adeò purificatur & dignificatur voluntas humana (& quidnî dignificetur; cùm sit conformata divinæ, quâ nihil est dignius?) ut non dedecet Deum, hoc velle, quod voluntas humana vult. Et sanè non potest dedecere, siquidem voluntas humana nec scit, nec vult, nec potest aliud velle, quàm quod voluntas divina vult. Ita ergo miro modo & voluntas divina humanam facit suam, & humana divinam. Quæ quidem res tanta est, ut ad hanc solam [quod aliàs dixi] omnis vitæ spiritualis labor collimet: tanta est, ut nisi quis ad eam sive in hac, sive in alterâ vitâ pervenerit, ad Deum facie ad faciem non sit admittendus videndum. neque quidquam in nobis, seu dum vivimus, seu dum morimur, seu dum in purgatorii pœnis detinemur, Deus expurgat, quàm irrefignationem, seu non plenam cum sua Sanctissima voluntate conformitatem, aut hujus conformitatis impedimentum; à quibus, dum expurgamur, rectâ in cœlum convolamus, quoniam mundo corde esse invenimur. Mundum autem cor Deum videt: quid autem illo corde mundius, quod est cum ipsius Dei corde unum, & cui cordi divinum cor non dedecet conformari & uniri?

Denique tanta res hæc est, ut cœlestis gloria Beatitudóque aliud non sit, quàm hæc voluntatum nostrarum in Deum absorptio & transfusio æterna: quæ hîc ex parte inchoatur & degustatur, ibi autem consummatur, & æternitatē ipsâ terminatur.

Et quis nolit hanc Beatitudinis participationem in hac vita præcipere? nullus certè qui sapit.

Sed

Sed quis sapiens & intelliget hæc? Gens absque consilio est, nec in sæculo tantum, sed etiam in Religionibus ipsis; etiam inter eos, qui perfecti esse, sibi & aliis videntur. Abscondita hæc sunt ab oculis eorum, & nec capere, nec experiri dignantur; peregrinum, nescio, quid metuunt in hoc genere scientiæ atque exercitii: quia perfecta sectari, & perfectionem possidere periculosum sit, & non magis hære in propriæ voluntatis dumetis, servire propriis designationibus, humanis rationibus regi, abundare in suo sensu sit periculosum, quia tepidorum proprium.

Hujus conformitatis jugum nemo potest excutere, sed sive velit, sive nolit, debet divinæ voluntati subesse. Dei enim voluntas, absoluta Domina & Regina omnium est; in cujus ditione cuncta sunt posita, & nemo ejus potest resistere potestati ac ordinationi. Quidquid illa vult, fit: quidquid non vult, non fit: adeò ut nullum sit verius signum, quòd aliquid voluerit fieri Deus, quàm hoc, quia factum est: invito enim, inscio, nolente Deo, factum non est. Quare etiam ii, qui resistunt voluntati Dei, non resistunt revera, sed potiùs obsequuntur; resistunt tamen in suâ improbâ voluntate, ob quam etiam puniuntur. Item etiam ii, qui impediunt Dei voluntatem ne fiat, non impediunt, nisi volentem impediri, & non fieri: immò non impediunt sed promovent, atque adeò perficiunt. Illa enim ipsa, quæ hoc vel illud voluit fieri, voluit etiam (ne fieret) in eo ipso ab his impediri; quod & factum est, sed ad facientium, hoc est, impediendum pœ-

nam, quia impediverunt, non ut per hoc servirent Dei voluntati, sed potiùs ut obsisterent ejus potestati. Miro itaque modo (ait Bern. ep. 11. in medio) æterna lex fugitivum suum & posuit sibi contrarium, & retinuit subjectum, dum videlicet nec justitiæ pro meritis legem evasit, nec tamen cum Deo in sua luce, in sua requie, in sua gloria remansit: subjectus potestati, submotus felicitati. Suspiciabantur fratres Josephi; quòd ipsis esset fururus Joseph Dominus; id à Deo per somnia præsignari audiebant, metuebant, impedire laborabant, sed quomodo? ipso impediendi conatu promoverunt consilium Dei, nam ex suo vendiderunt fratrem, ne dominaretur; ex divino autem vendiderunt, ut dominaretur. Ita ergo malitia fratrum servivit Dei voluntati per hoc ipsum, per quod conabatur contraire Dei voluntati; propter quod & illi se non subduxit, & ut mala punitaque fuit. Atque non aliter contingit in omni peccatore: qui dum non vult facere unam Dei voluntatem, sibi ad salutem; facit peccando, alteram, ad damnationem. Insaniunt ergo, quicumque jugum divinæ voluntatis excutere conantur: nam per ipsum excutiendi conatum illi eidem subjugantur, sed subjugantur inviti, propterea que perversi ad pœnam; qui nolunt volentes, propterea que recti, subjugari ad vitam. Vita namque in voluntate ejus, sicut mors in contemptu voluntatis ejus. Ex quibus omnibus concludat perfectus, conformationem cum Dei voluntate, talem esse virtutem, ut nulla sit ei similis. Nemo potest illâ carere: tam bonus quàm
mà-

malus habet illam necessariò, quia necessariò subditur quisque eorum Dei voluntatis arbitrio: sed qui eam habet volens, hic bonus est, & ei virtus est; qui eam habet nolens, hic malus est, & ei peccatum est. Eliget ergo qui sapit, conformari Dei voluntati, per omnia & semper, volendo, ne cogatur conformari nolendo. Voluntaria enim conformitas, erit omnis & consummata sanctitas. Voluntaria verò difformitas, & coacta conformitas, erit omnis & consummata impietas. Et hinc etiam advertant illi, qui hujus conformitatis studium suspectum habent, quòd illud non suspectum habere, sed suspicere debeant; non contemnere sed commendare, non negligere, sed affectare & exercere teneantur: ne & ipsi, dum ei conformationi studere sponte ad salutem negligunt, per hanc ipsam negligentiam in eo studio, ignari & coacti exercentur, non dico ad damnationem, dico tamen, ad tardam salutem & perfectionem.

Fervor spiritûs, est jugis proficiendi in virtute conatus, cui semper modicum videtur id, quod habet, id, quod facit; & ideo semper aliud (quàm est habet & facit) appetit, ad ulterioraque se se extendit, quod nisi faciat, continuò deficere, id est, fervor non esse incipit. Sicut enim ignis nunquam contentus est hoc comburere quod comburit, sed perpetuò vicinam in materiam transit, & eam in se se rapit; quàm primùm non habet, quò transeat aut in quod agat, & quod in se transmutet, statim etiam deficere incipit: sic & fervor spi-

ritus nostri, aut semper proficit, aut certe quam
 primùm non proficere, statim deficere incipit;
 adeò, ut ipsum non proficere, sit illi deficere. Sic
 naviganti contra impetum fluvii, hoc ipsum est
 descendere cum fluvio, quod est non ascendere
 contra flumen: ubi enim desinit contra flumen per-
 gere conari, ibi statim rapitur deorsum cum flumi-
 ne, etiamsi ille nihil ad descensum suum collabo-
 ret. Sed satis hoc ipso collaborat ire deorsum,
 quia non conatur ire sursum. Sic ergo etiam sa-
 tis hic facit ad deficientium in spiritu, qui
 ne deficiat, non impedit proficiendi conatu.
 Per hoc enim ipsum, quòd non proficit, aliquid
 utique in quo proficere potuit, perdit: quòd si per-
 dit aliquid, igitur deficit, in hoc saltem quod per-
 didit. Quis verò potest asserere, se modicum quid
 perdidisse tunc, quando licet potuit, non profe-
 cit? quis mensus est gratiam illam, quam neglexit,
 sed Divina voluntas providerat secururam, si non
 neglexisset profecisse? Et quia res hæc maximi est
 in vita spirituali momenti, operæ pretium est, eam
 adhuc paulisper perpendere. Igitur si in viâ Dei,
 non progredi est regredi, (uti & vidimus, & vulgò
 Sanctorum sensus est) igitur non progredi uno die
 in viâ Dei, est regredi uno die, & non progredi
 duobus diebus est regredi duobus diebus, & non
 progredi uno anno, est regredi uno anno, & non
 progredi multis annis, est retrogredi multis annis.
 Et quid mirum nobis esse solet, multos ad seculum
 regredi, qui bene in Tyrocinio versati fuerant?
 Biennio Tyrocinii progressi sunt, postea per bien-
 nium

nium

nium sunt non progressi, & fortè per aliud, igitur per illa omnia biennia sunt retrogressi, igitur usque ad portam, qua ingressi fuerant, sunt regressi, tandemque & egressi: quare? quia non progredi, est regredi. Atque etiam hinc est illud quod videmus crebrò, antiquos Religiosos esse deteriores Tyronibus, etiam seipsis dum Tyrones erant. Homo dum carnaliter nascitur, nascitur minutus; sensim tamen crescit in virum. Homo spiritualis contrà, nascitur magnus dum nascitur, postea sensim decrescit, ita ut ex magno fiat minutulus, & 100. annorum licèt, puer tamen moriatur. Cur ita? quia non est progressus, ideo regressus, ex magno factus est parvus. Quia ergo rarò fit, ut veterani Religiosi progrediantur, necesse est regrediantur, & pejores Tyronibus, pejores suo ipsorum tyrocinio inveniantur. Ex quo fit, ut optandum sit Religiosis, tanto cum spiritu saltem mori, cum quanto Religioni sunt nati. Fit etiam, ut oporteat, Religiosum & solidum in virtute hominem semper progredi, semper ad ulteriora conari. Quam ob causam verè solidus Religiosus, semper vult fervere, semper vult in fervore crescere, nescit minutos profectus vocare, nescit nôsse, quia omnes maximi tenetur aestimare, & ideo nullus ei parvus, nullus negligendus occurrit: alioqui nec solidus ille Religiosus, neque spiritus ejus fervens erit. Superbi spiritus est, non ferventis, magna lucra expectando, modica negligere; ferventis est, modica lucrando, ad majora se idoneum & capacem facere: *qui enim in modico fidelis est, super multa me-*

retur constitui. Matth: 25. 23. &c. Fervens spiritus modica lucra fervore adæquat maximis ; & ideo non exspectat maxima : tepidus verò spiritus , magna scilicet lucra exspectat , ne cogatur multum laborare , seu fervere ; unde etiam tepiditate sua , quæ poterant esse per fervorem maxima , facit vix minimis comparanda. Sicut enim unus actus fervens , pro multis remissis facit ; ita contrà multi actus tepidi , unum ferventem non adæquant. Sed neque tepiditatis mala , neque ferventis spiritûs bona enumerandi , finis hîc. Fervoris Spiritûs soliditas non est alia quàm semper fervere ; Sicut fluvii hæc est natura , fluere semper & currere ; ignis hæc est natura , semper agere ; motûs natura , semper moveri aut movere. Fervor enim spiritûs , fluvius est. hæc imiterur , ut sit id quod est.

Efficacia suo ipsius nomine declarat , quid sit : ab efficiendo dicta est : facere enim facit , in quo est. Hæc est virtutis vita , quia virtuti , in actione omnis est vita. Nec quisquam virtutem quærit aut habet ob aliud , nisi ut agat ; cùm virtus non agens , non sit virtus , sed optimum in virtute sit operatio sive opus , perinde ut in nuce optimum est nucleus. Actio ergo , operatio , efficacia , virtutis est nucleus , vita , finis , optimum. Proinde si desit efficacia , deest in virtute , quod est optimum ; cortex est , nucleus non est. Religiosis præsertim perfectioribus nihil est æquè vitandum ac inefficacia , quâ rarus non laborat. Quis est enim perfectorum , qui omnia quæ scit , facit , qui omnia , ea perfectione , qua scit aut potest , facit ? qui eo conatu , quo
scit

scit vel potest, omnia facit? qui tam perfectè omnia facit quæ facit, quàm facienda scit? qui intellectum affectu, affectum effectum assequatur? qui pro mensura gratiæ ipsi communicatæ, devotioni quærendæ & meritis parandis, & virtutibus perficiendis insistat? qui, uno verbo, nihil negligat, sed pro mensura gratiæ, pro mensura habitûs operetur? Et tamen habitibus perfectiores actus ut sint, si mereri debent, nonnulli requirunt: quod si falsum est, autoribus relinquimus, zelum tamen commendamus: & ut hoc non requiratur quod dicunt, possibile tamen est, perfectiores ac intensiores habitibus actus esse, & quotus est ex perfectis, qui curat esse? Ergo rarus est etiam perfectorum, qui inefficiæ morbo non laboret; qui morbus partim est innatus defectuositati humanæ, partim negligentia ac tepori familiaris. Vir fervens ac solidus, semper ea, quæ facienda sunt cogitat: cogitata autem efficere curat, & à Deo frequenter juxtà ac instanter postulare non cessat, ut sciat, velit, possit, faciat voluntatem Dei. Religiosi enim rari sunt, præsertim in Societate, qui peccent inscientiâ vel impotentia facendorum: at frequentissimi qui defectu voluntatis efficaciis peccent. Rari sunt item, qui ab hoc genere peccati se extricare sciant, rariores qui curent. De die in diem differunt, & per hoc nesciunt, quòd quotidie sibi difficiliorem efficaciam reddunt. differendo namque insuefaciunt se negligentia, cujus consuetudo tantò difficiliùs expugnatur, quantò longiori dilatione roborabatur. Finem faciam de hac efficaciâ, si dixerò, efficaciæ ipsi

ipsi necessariam esse efficaciam. hoc est : actiones nostræ non tantum actiones sint qualescunque sed sint activæ, sint vivæ, sint efficaces, & intensiorem vehementiamque habentes, quam fervor spiritûs facit : quia fervor ignis est, ignis autem est omnium elementorum activissimum, ita & fervor omnium virtutum activissimus. Sicut flos ignis maxime agit, ita fervor, qui est flos caritatis, maxime & strenuissime operatur. Fervor ergo efficaciam, efficaciam fervorem nutriat & solidet.

Perseverantia, virtutum summa, portus, corona, finis, præmium. Utinam esset etiam earum meritum ! sed non cadit in meritum, adeo pretiosum est istud Deo donum. Et quod est perseverantiæ obtinendæ medium, quando ad eam neque omnes virtutes sufficiunt ? Gratia est Dei, medium perseverandi. huic blandiantur qui perseverare in omni bono meditantur ; illam exaltent, qui istam ambiunt, in manu gratiæ perseverantia est : gratiam apprehende, ut te coronet. Facilius habemus, quid nobis auferat perseverantiam, quam quid conferat. Nam superbia (illa præsertim quæ ex conscientia boni nascitur, quam David timuit Ps : 55. 3. Ab altitudine diei timebo :) & securitas & tepiditas, ad non perseverandum viam sternunt. Quam firmus stetit Angelus in cælo, David in solario, Petrus in Pontificis atrio ! illum tamen superbia, hunc securitas, istum dejecit tepiditas, *quia sequebatur à longe & frigebat.* Elationem, securitatem, & illi sororem, tepiditatem, fuge, qui non perseverare times, Quod si hæc faciunt non persevera-

severare, ergo opposita his facient nostra ex parte aliquomodo nos perseverare. Humilitas cordis, timor Dei, fervor caritatis operantis & nunquam cessantis, faciunt perseverare. Quis enim corruet, si jam in humilitatis fundo jacet? Quis securus aut otiosus erit, qui Deum timet, & timendo nihil negligit? Quis non perseverabit in bono, qui ex fervore caritatis operatur bonum, & nunquam cessat instanter operari? Utique diligentem se Deus non abjiciet, alioqui quem retinebit? & qui otiosos vocat ad laborem, ut habeat, unde illis solvat mercedem; quomodo, qui sustinent pondus diei & astus, sine mercede divinâ expediet? denique qui humilibus dat gratiam, quomodo ab iis auferet perseverantiam? humiles spiritu salvabit Deus, & beatus est qui semper pavidus. Beati quoque servi illi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes: Beate ille Virgines, quas cum venit sponsus, invenit paratas cum lampadibus ornatis, & copioso oleo instructis atque succensis: has enim secum deducet ad nuptias. His ergo omnibus insistat, qui perseverare cupit: super omnia autem, gratiæ Dei aduletur, adhæreat, innitatur, fidat, cooperetur. adhæreat ut teneatur; aduletur, ut placeat; innitatur, ut teneatur; fidat, ut juvetur; cooperetur, ut operetur, & in operando conseruetur; gratias agat, ut in eo gratia multiplicetur & confirmetur.

D I E S VII.

De his quæ in nobis emolliunt virtutis soliditatem. Horum est. 1. Cura carnis & ad externa effusio mentis. 2. Contemptus minorum. 3. Tentationes, & neglectus utendi virtute.

CONSIDERATIO XIX.

Quòd solida virtus enervetur curâ carnis & effusione ad externa,

Non est satis ad solidam de solida virtute cognitionem habendam, nôsse quid sit, quæ sint ejus species, quibus paretur instrumentis ac mediis; nisi etiam advertatur, quibus eandem emolliri, enervari, ac etiam deperdi contingat. De hoc ergo in sequentibus considerabimus.

Loquendo itaque universaliter, his omnibus enervatur soliditas virtutis, quibus confirmatur obstinatio vitii: cùm enim contrariorum contraria sint ingenia, contraria remedia, contraria disciplina, virtusque vitio sit contraria; opus est, ut quod vitio conducit confirmando, hoc faciat ad virtutem evertendam; & quod conducit ad virtutem solidandam, per hoc, vitium infirmetur. Et quia vitia confirmantur variis modis,

dis,

dis , ideo etiam virtutes variis rationibus enervantur.

Enervatur virtus primò curâ carnis , curâ commodorum sensualium , molli delicatâque vestitione , molli lecto , longo somno , largo & delicato selectoque cibo & potu ; declinatione æstûs , frigidioris , venti , pluviarum ; fuga laboris & fatigationis ; oblectatione sensuum externorum , visûs , tactûs , odoratûs ; auditûs , gustûs , colloquiis lepidis , festivis , ludicris ; risu & cachinnis , conversatione facetâ , recreationibus , otio. Et ratio est : quia cùm hæc omnia carnem nutriant foveântque , consequenter vitiis suffragentur , ideo impossibile est , ut spiritum , ut virtutem , ut perfectionem ista non enervent , non pervertant , non pessudent. Horum ergo omnium hostis erit , qui solidæ virtutis cupidus erit. Neque solùm istorum hostis & fugitans atque parcus , & nisi strictam ad necessitatem in eis sibi indulgens , sed etiam omnia his contraria (discretionis moderamine regulata) carni suæ sensuque inferet , & inferet non interdum , sed assiduò sed jugiter , ita ut quòad fieri poterit , nullo momento temporis permittat carnem & sensus suos vacare à sensu alicujus molestiæ vel doloris. Dolor enim sensûs , est consolatio rationis : infirmitas carnis , est sanitas animæ : mors sensualitatis , est vita spiritûs. Qui Sanctorum vel doctrinas vel vitas legerit , hanc in eis doctrinam nec aliam videbit : audiet illos clamantes. *Spiritus est qui vivificat , caro non prodest quidquam : mortificate membra vestra que sunt super terram : propter Te*
morti-

mortificamur totà die , estimati sumus sicut oves occisionis. Virum spiritualement oportet mori in diebus 24. vicibus , & alia infinita magis factis quàm verbis à Sanctis exspecta. Amator ergo virtutis, hostis erit commodorum carnis , & neque sub prætextu necessitatis permittat carni gustum voluptatis. Hunc enim, inter alia, scopulum nôsse & vitare debet perfectus , quòd sæpè, mortificata caro , deficere se mentiatur , & compassionem hominis super se moveat , ut non affligatur: in quo solidus qui est, erit & discretus , atque ita vigilanter attendet , an caro sua veram exigat necessitatem , veràmque patiatur infirmitatem , an verò sub pallio infirmitatis ambiat voluptatem , aut non necessariam quietem. Sciant autem perfecti, se potissimùm hoc genere compassionis super carnem suam solere tentari , quia cùm ordinariè ætate provecti & laboribus fracti sint , facillimè in eis caro sua sicut veram infirmitatem ac necessitatem habere , ita sub hujus prætextu ac occasione non necessariam indulgentiam potest & solet prætere. Quibus viris , ut ab hoc scopulo , & qua ratione sibi caveant , non dicimus , quia cùm eos perfectos & purgatum habentes mentis sensum præsumamus, doctrina nostra longiore , aut cohortatione minùs indigere credimus.

Enervatur spiritus effusione ad externa , non jam dico commoda , sed negotia : furantur enim hæc sibi hominem & ab illo ipso abducunt , atque prout ipsa inter sese , unum ex alio surgunt invicemque nectuntur & trahuntur , sic animum ho-

minis

minis ita distinent; ut ab uno ad aliud impellant. spe illum finis & exitus in uno negotio jam apparentis lactant, & interim ex insidiis nova plura erumpentia eum invadunt, atque post se abducunt, & apud se illaqueatum tenent. Quod si contingit etiam illis, qui ad negotia parci, circumspecti, nec toti accedunt, quid putamus evenire iis, qui se totos in eadem effundunt iisdemque demergunt, ac insuper demergi oblectantur, & demersionem illam suam infelicem, etiam zeli animarum specie honestare, sibi que & aliis venditare non erubescunt.

Nolo perfectum virum sibi soli vivere (nisi hoc ejus sit instituti) nolo ab aliorum commodis spiritualibus curandis abstinere : sed tamen nolo etiam sic ab eodem ista curari, ut eum contingat animæ suæ detrimentum pati; & cum aliis prædicaverit, ipsum velut *æs sonans & tympanum tinniens & reprobum à Deo fieri*. Concham se exhibeat, non canalem; & de eo aliis fundat, quod ipsi de plenitudine sua superfluit. Non eum ita zelus domus Divinæ comedat, ut etiam perdat : an non enim & ipse pars est domus ejus ? *Sic ergo zelet Dei domum, ut zelet omnino totam.* si zelaverit totam, non negliget, neque perdet, sed curabit & servabit etiam animam suam. Primò ergo ad zelum accessurus homo, ad animas tantum zelandas accedat, non autem negotia etiam secularia ; *quia nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.* Non placent mihi illi zelatores animarum, qui eo ipso quòd dirigant animas, jam & pascere corpo-

ra, & ornare membra, & regere familias, & litibus assistere & patronos agere, & factores esse, de bonis temporalibus disponere, & liberis prospicere non erubescunt. Quid enim zelo, & curis istis? quid negotiis animæ cum difficultatibus istis? *Posuerunt te custodem in vineis, nescio qui, respectus, vineam verò tuam non custodisti.* Nam tales, raro perfectos faciunt penitentes suos, sed solùm ipsi eorum servi fiunt, quia ab eis oblectamenta carnis suæ interdum accipiunt. Deinde ad zelum accessurus, nolo ut accedas, nisi vocatus à Deo tanquam Aaron aut Samuel. *Nam quomodo predicabunt nisi mittantur?* Sunt enim non rarò, sunt qui zelum Dei habent, qui zelant quodammodo pro Deo, sed non ex Deo. Zelant priùs quàm ad zelum exponantur; zelant, quando aliis, quæ cum zelo non stant, ab obedientia distinentur: & primò quidem parcè in zelum intrant, nec se occupationi suæ impositæ sibi subducunt: deinde largiùs zelant, & occupationi suæ à se satisfieri: cum zelo, commodè posse ostentant; tandem toti in zelum præposterum rapiuntur, occupationem vel magis obedientiam negligunt, aut perfunctoriè cum damno suo, cum damno multorum, cum fraude & dolore Religionis obeunt, nec moniti aut instructi cessant, sed monitionem aut ab invidia, aut à zeli inopia proficisci murmurant: zelum suum, laborésque suos, quos nec Deus, nec obedientia ab eorum manibus requisivit, propriæ suæ voluntatis idolo immolant; & inter alios fructus, fractas vires corporis, inutilem ad labores Religionis valetudinem,

com.

commoditatum carnis indigentiam & exigentiam, fastidium zeli etiam ordinati ac imperati, reportant.

Præterea ad zelum accessurus, vel zelo jam traditus, non plùs, non plures zela, quàm occupatio tua & vita disciplinæque patitur Religiosa. Zelum, qui disciplinam te frangere, aut extra illam te esse jubet, non laudo, non suadeo. Contingere potest necessitas, quæ legem non recipit: fateor, sed ut necessitas in consuetudinem vergat, hoc permittendum non puto. Non laudo zelum, toto die à mane ad noctem zelantem, garrientem, concursantem, negotia tractantem, domos obeuntem, non cum aliis surgentem, non cum aliis orantem, non cum aliis ordine suo sacrum dicentem, non cum aliis ad somnum se se conferentem, non congruis horis Canonicas horas dicentem, concionésve parantem, nunquam legentem pia & profutura propriæ animæ, nunquam legentem docta & profutura scientiæ, nunquam legentem dogmatica & profutura aliorum redargutioni aut doctrinæ. Non laudo zelum qui ita obrutus est, ut vix apud se sit, ut non sciat, quid primùm, quid deinde agat aut egerit: non laudo zelum, qui negotia alia ex aliis rapit, & omnia imperfecta, omnia inchoata, nunquam finienda relinquit. Uno verbo, non laudo zelum, qui totus alienus est, nunquam suus; totus foris, nunquam domi; totus dispersus, nunquam collectus; totus laborans, quiescens nunquam. Talis enim zelus, tandem desinet esse zelus: infinitus enim non fuit nec est, effluet ergo aliquando

aliquando totus; & nihil ejus erit, quod amplius effluat, quando hoc erit? tunc quando zelus ille vertetur in sensum & carnē, tunc quando zelus impinget semeliterumque in suam & Religionis famam, tunc quando zelus ille, iudicio superiorum, securè & absque salutis detrimento zelare non poterit, sed latere, sed sese colligere jubendus erit, quia alioqui de perfectione, de spiritu, de virtute, de fama, de vocatione & perseverantia zeli actum erit. Cujus rei tota ratio & causa hæc erit, quia talis zelus, sic scilicet effusus & profusus, rarò se aut nunquam inspiciet, inspiciendive tempus, otium, modum, vires habebit: rarò igitur in suū notitiam veniet, rarò suum statum, suas necessitates animæ & spiritûs excutiet: tandem ergo eas nesciet, nescitas negliget, neglectæ illæ crescent, virtutes cessante usu evanescent, vitia non advertenter succrescent, invalescent, radicabuntur: negligetur virtus, spiritus, & anima; regnabit vitium, sensus, & caro. Quid sequitur? illud: cùm spiritu caperint, carne consummabuntur. Hæc qui legit atque considerat, non zelum, sed zelantem reprehendi sciat; reprehenditur, ut corrigatur: scopulus ei ostenditur, ut cautè naviget; tentationis laqueus dissolvitur, ut securus incedat.

Zelator ergo nec injussus zelabit; nec plùs quàm jubetur, zelabit; nec aliud quàm animas zelabit; & cum animabus aliorum, suam etiam animam, suæ etiam domûs disciplinam zelabit; Zelum denique ipsum suum, ut sit secundùm scientiam, ut patiatur mensuram, ut servet ordinem, ut capter aliquando

aliquando quietem, ut instauret suam diminutionem, ut confirmet suam fatigationem, ut solidet suam vivacitatem, ut circumspiciat suam zelando rationem, & utilitatem, ut habere possit perseverantiam.

CONSIDERATIO XX.

Quòd solida virtus enervetur minimorum contemptu, & sui reputatione sive amore.

Nervatur adhuc solida virtus, minimorum contemptu. Minimorum contemptus includit

1. Observationis Regularum, quæ parvæ & ad substantiam perfectionis non videntur pertinere, neque culpam gravem involvere, neglectum.

2. Includit neglectum consuetudinum receptarum, esto non præceptorum in Religione, ut sunt consuetudines in sumendo cibo, in petendo lecto, in serviendo sacro &c. quæ recepta sunt ut laudabilia; & ea olim in Tyrocinio nobis proposita sunt, ut servanda, tamen de eis observandis nulla exstant imperia, & super ea non admodum excubat Majorum vigilantia.

3. Includit neglectum consuetudinum bonarum piarum privatarum, & unicuique olim aut placitarum & delectarum, aut etiam servatarum in multis & quotidianis actionibus suis. Quas con-

suetudines in actionibus servari nemo jubet, nemo prohibet; si tamen servantur, non absque lucro spiritus, non absque profectu virtutis fiunt: si non servantur, & spiritus & virtutis lucra non habentur, & à bene operando desuescitur. Tales sunt v.g. observationes illæ, quas quis surgens è lecto, quas orationem inchoans, quas examen ingrediens, quas studia ingrediens, quas sacrum, horasve dicturus, quas confessiones auditurus, quas domo egressurus &c. facere vel solebat, cum fervebat; vel facere posset, si fervere vellet. Hæ reculæ modicæ videntur, si singulatim spectantur; sed si in cumulum omnes colligantur, & quotidie à devota mente observentur, dici aliter non potest, quàm quòd messem facerent magnam observanti, damnum ingens negligenti.

4. Includit neglectum circumstantiarum & perfectiuncularum minutarum, in operibus quotidianis: quando scilicet tantum fiunt, ut fiant, ut usui satisfiat, quia fieri mos vel imperium est, serviliter ob pænæ metum, vel politicè, honestatis naturalis imperio, non ex spiritu & caritate & disciplinæ atque perfectionis amore.

5. Includit neglectum à Deo immissarum inspirationum & instinctuum ad observantias & exercitationem virtutum, fugamve vitiorum. quâ de re alibi actum est, hinc nihil opus est repetere.

6. Includit neglectum minimarum culparum, nec culparum solum, sed etiam imperfectionum tantum, quas ideo committimus, quia parvas putamus, & nihili facimus, neque earum evitatio-

nem

nem multum perfectioni obesse consideramus: ut est, ad pulsum campanæ literâ imperfectâ non obedire, non compositis manibus incedere, &c, res compositas in cubiculo non habere & mundas &c.

7. Includit contemptum minimarum occasionum proficiendi in virtute, se v. g. humiliandi, aliquid patiendi, alicui caritatem exhibendi, pro aliquo officium supplendi, obediendi, se affligendi atque confundendi; curiositatem sensuum, iudicium, voluntatem, amorem proprium vincendi, alios non censurandi, sine causa non loquendi vel aliquid non cognoscendi; quarum rerum assiduæ occasiones sunt in vita communi, sed non perinde sunt assiduæ observationes & aucupationes; vix enim quis ea sentit, quis observat. Ah utinam non sit, qui etiam ea & ipse observare contemnat, & alium observantem rideat ridendumve propinet!

8. Includit contemptum minimarum rerum & personarum; non contemptum illum gravem, qui gravis culpa sit, sed leviolem, & magis neglectum vocandum: ut quando rebus, esto non pretiosis, non tamen parcimus, non eas servamus, malè jacentes non meliùs componimus, & paupertati in minutis non prospicimus, in reliquiis candelarum, pannum, vestium &c. Item quando personarum delectum habemus, nec parem honorem humanitatemve aut obsequium præstamus, parem licet fortè merentibus: sed quia ille notus, hic ignotus; ille prodesse posse putatur, ab hoc nihil speratur; ille ve-

teranus, hic novus; ille dignitate quadam externa præditus, hic contemptibilis formæ, staturæ, vestis; ille sacerdos, hic coadjutor &c. Hoc delectu non laborat perfectus: quia scit minimos curæ esse Deo, & fratres Christi vocari à Christo, & eis præstita sibi imputari à Christo: &c. Immò perfectus ad tales, qui specie abjecta sunt, festinat; illos, ad quos accurrunt omnes, omnibus relinquit; ad hos quos nemo curat, ipse accurrit, *& cum simplicibus sermocinatio ejus.*

Horum minorum cura, non est, in vita spirituali, minima; immò hæc cura, non est nisi cum virtute solida connexa. Habet enim difficultatem maximam, nec nisi magnâ virtute superabilem. Difficultas hujus curæ hæc est, quia difficillimè ista curantur, quæ difficillimè sciuntur, & adhuc difficilius, scita, magni æstimantur, quia ob suâ exiguitatem contemptibilia cum appareant, magni æstimari non nisi ab illuminato corde possunt; curari autem, & non negligi, non nisi à fervente voluntate, & efficaci ac lata atque solida virtute valent.

Horum ergo minimorum cura, est virtus & perfectio maxima; ut non immeritò Sanctus Chrysostomus pronuntiaverit, quòd in minimis sit perfectio; quia revera sine minimis non est perfectio. In hac curâ quales sumus nos, quàm multa quotidie, defectu hujus curæ, lucra perdamus, in quantis quotidie defectibus inveniamur, acriter quisque nostrum dispiciat, & omni, quâ meliori ratione poterit, emendationem, hoc est, minimorum curam proponat.

Ener-

Enervatur præterea Virtutis soliditas superbiâ, & suû quâdam reputatione aut amore, atque appreciatione & complacentiâ. Quæ res plus quàm nota est, nec indiget longâ non dico tractatione, sed etiam consideratione. Perfectus enim longissimè abesse debet à superbia & suû amore. Neque tamen ullus status est, cui plus, cui pertinaciùs, cui doliùs insidietur, perniciosiorâque minetur amor suû & superbia, quàm est status perfectorum: adeò, ut nulla sit eis pugna magis gravis, nulla magis timenda, nulla magis scienda, & in usu habenda, atque cum superbiâ. Et perfectorum quidem esse proprium, ita perfectos esse, ut superbiæ vitium possint non timere, immò ita, ut nullum vitium minùs, quàm superbiæ deberent timere; tamen secùs evenire certum est, & maximum periculum maximè perfectis, ab altitudine diei & à Dæmonio meridiano, hoc est, à superbia creari notorium est. Quo in passu nihil post Dei gratiam homini suffragari potest meliùs quàm suûmet germana cognitio, & ex cognitione necessariò consequens vera atque justa suû æstimatio, hujùsque æstimationis perpetua ob oculos suos propositio, & practica ubique ejusdem applicatio, & ad omnes superbiæ, complacentiæ, vanæque gloriæ motus & assultus objectatio. Quisquis in sui nihili abyssis bene versatus, bene vagatus, bene peritus est; quisquis novit suum esse, esse non esse, suum posse esse non posse, suum valere esse non valere, suum habere esse non habere, suum sufficere esse deficere, suum mereri esse non mereri, suum bonum esse malum, suum verum esse

esse falsum, suam feracitatem esse sterilitatem, suum fructum esse peccatum, suam vitam esse mortem, suam beatitudinem esse miseriam, suam lucem esse tenebras, suam sapientiam esse stultitiam, suam prudentiam esse errorem, suam sanctitatem esse malitiam, suum honorem esse contemptum, suum meritum esse supplicium, suam laudem esse confusionem, suam possessionem esse nihil de suo, omnia de alieno esse & habere, omnia alteri debere, totum alienum esse, suam existentiam esse non existere, & ad non existendum continuò tendere atque ruere, & pondus in præceps ruinamque suam esse: hæc, inquam, quisquis novit, & in veritate novit, is superbire, is se amare & reputare, & appetiari non novit. Similiter quisquis novit Deum esse fontem sui esse, ex Deo se habere quod habet, posse quod potest, agere quod agit, mereri quod meretur, manere quod manet, cogitare quod cogitat, moveri quod movetur, velle quod vult, durare quod durat; quisquis novit, non solùm gratiam & supernaturalia bona gratiæ esse sibi à Deo, sed etiam naturam ipsam suam, omniâque naturalia bona sibi non debita esse, sed gratis donata, & proinde ipsam quoque naturam suam sibi esse gratuitam atque gratiam; quisquis novit, se magis Dei esse quàm suum, magis Deo esse quàm sibi, imò totaliter Deo, nullatenus sibi, nec propter se; magis Deo subesse quàm sibi, magis, imò totum ex Deo posse & agere, ex se autem nihil posse nihilque facere; quisquis novit, etiam libertatem suam esse Dei servam; etiam cùm liberè aliquid vult, illud

illud liberè magis Dei, pluribusque nominibus Dei esse, quàm suum suæque libertatis; ipsum consensum suum in bonum aliquid, Dei magis quàm suum esse, Deoque deberi, non ipsi, etsi non sine ipso; quisquis novit, id, quòd bonum aliquid & rectum novit, appetit, eligit, facit, perficit, persequitur, perseverat, quòd occasionem, quòd potestatem, quòd actum ipsum habet, hoc totum ex Deo esse, Dei esse, & magis hominem per Deum, quàm hominem per se habere; quisquis novit, quòd bona ei sint dona Dei, & quòd merita ejus sint gratiæ Dei, & quòd, dum merita homini præmiis rependit, dona sua coronet Deus; quisquis novit, quòd ad omne bonum suum, nihil ampliùs afferat homo de suo, quàm quòd aut impediatur Deum, ne illud per ipsum faciat Deus, aut si non impedit, ex se tamen aptus sit impedire, nisi gratiã suã pondus illud ejus ad impediendum sublevet & superet, impediaturque Deus; quisquis novit, quòd ad omne bonum suum, nihil de suo afferat homo, nisi quòd ille sit, aut per quem omne bonum ejus faciat Deus, aut qui cum Deo faciat bonum, quod tamen non sit ex homine ipso, sed ex Deo, quòdque det illi Deus, ut ille cooperetur Deo, det, inquam, non tantùm esse hominis cooperantis, non tantùm virtutem cooperandi, sed etiam actum ipsum cooperationis, quia omnium istorum est autor primus Deus; Hæc, inquam, quisquis novit, & in veritate novit, & experimentaliter atque practicè & applicativè novit, is superbire, is se amare, is se reputare & appretiare, non novit. *Quid enim habes*

habes ô homo quod non accepisti, qui & te ipsum, & omne tuum posse accepisti, & insuper ipsam etiam acceptionem accepisti? Quid ergo gloriaris quasi non acceperis? Quid superbis, non dico, terra & cinis, sed nihil & abyssus nihili? Quid tam tuum ô homo, quàm tu? sed rursus quid tam non tuum, quàm tu, si alicujus est totum id, quod es? An autem totum alicujus sit, quidquid es, nega, & ignora si potes, certè saxa docebunt te confessionem istam, & retundent superbiam tuam, & dicent tibi: Ipse fecit nos, & non ipsi nos, in ipso vivimus, movemur, & sumus: in ipso omnia constant, sine ipso factum est nihil.

O duo niduli, è quibus nunquam contemplatio humana evolare debeat: Nihilum meum, & Deus meus. Ex me nihil sum quod sum; ex Deo sum, quidquid sum. O quis det in his nidulis mori! ô quis det in hisce abyssis duabus immergi, ætatem perdere, immori! Miseri nos, qui alia omnia discimus, & hæc negligimus; miseri nos, qui dum alia cognoscimus, hæc cognoscere desinimus; & dum in aliis subtiliter speculativi sumus, in his stupidissimè cæcutimus, immò quod majus ac mitius miseriusque est, etiam dum hæc ipsa subtiliter atque argutè & solidè de humana insufficientia, de gratiæ necessitate, de Deo Prima causa primòque efficiente indagamus, disputamus, enucleamus, concludimus, penetrativè scimus, ex horum ipsorum cognitione, de horum ipsorum cognitione cæcutimus, hoc est, superbumus ex cognitione vilitatis nostræ; ad reputationem nostræ ex cognitione illa
sustol-

sustollimur, fitque nobis lux nostra tenebræ, & dies nostra nox nobis efficitur. At non ita magisterium tuum currit ô Deus, neque in tenebras cognitio tua desinit, cum illam donas, illuminat illa, sed simul & humiliat: humiliat; sed simul in se sustollit, ut homo cognoscens se, contemnat se & desperet de se, desperando autem de se, convertatur ad sperandum de te, & invocandum te. contemnendo se, totus convertitur ad exaltandum in omnibus te: odiendo se, convertitur totus ad amandum te toto se; accusando se convertitur ad confitendum tibi & laudandum te: nihil tribuendo sibi, omnia attribuit, & pro omnibus gratias reddit tibi & sic ad liberalitatem in se provocat te, nihilque inveniendo apud se, omnia quærit & invenit apud te, & fit dives in omni gratiâ, non de suo sed de tuo, gloriaturque securus & præsumit, non in se sed in te. Hoc est magisterium tuum Deus, quod nos humiles non facis, quia sumus; sed esse nos ostendis nobis, ut sciamus & fateamur, & in confusione faciei, in confessione nostri nihili ambulantes, usque ad te sufficientiam & plenitudinem nostram ascendamus, *Et de plenitudine tua accipiamus.* Joan. 1. 16. atque te solum ex omnibus, præ omnibus, per omnia magnificemus, superbiam ignoremus, tibi fideles simus.

Ab hoc Magisterio qui scientiam perfectionis inchoat, ab hoc fundamento qui domum virtutis ædificat, is securè potest erigere quantamlibet fabricam celsitudinis, quia inchoavit à fundamento humilitatis. Qui secus ædificat, ruinam ædificat.

Baby-

Babylonem ædificat, infernum ædificat, nec miretur; superbiam enim ædificat, superbia autem cæcitas & ignoratio est; tribuit sibi quod non deberet sibi tribuere, sed Deo; magnificat se in eo, in quo magnificandus erat Deus; complacet sibi, in quo complacendum erat Deo; proprium suum facit, quod est proprium Deo, aut saltem commune illi cum Deo, minùs autem illi quàm Deo. Inde superbia statim mendax est, statim & furax, rapax, & injusta: rapit enim sibi quod est Dei; mentitur suum quod est Dei: in super blasphema est, quia negat Dei esse quod est Dei: negat autem, quia sibi appropriat. Denique in Idololatriæ malitiam degenerat, quia complacet sibi in se, quod facere debuit in Deo; facit se fontem suū esse, quod est proprium Deo; immolat sibi laudem & gloriam, quæ est propria victima soli Deo. Hæc est malitia superbiæ, ob quam non immeritò nihil illi potest esse commercii cum Deo, & cum omni Dei servo.

Hæc meditare serve Dei, in his esto, quia hîc sapientia est, quam qui ignorat, superbus est: si superbus est, jam quò ultrà pereat, non habet; quia perditione ipsâ pejor superbia est, mater namque perditionis est.

CONSIDERATIO XXI.

Quòd virtus solida enervetur tentationibus & neglectu utendi virtute.

Uⁱ perfectus est, necesse est, ut eum tentatio probet, *Virtus enim in infirmitate perficitur*: dum enim tentatur, quodammodo ad infirmitatem deducitur, cui dum resistit, exercetur: exercendo habituatur, atque ita roboratur, & sic perficitur; sicut ferrum, dum igni injicitur, mollius efficitur, sed tamen ab igne exemptum & malleo percussum induratur & rubigine privatur. Quo ex capite Venerab. Beda pronuntiavit, quòd *Catholica Ecclesia magis magisque roborata est, non resistendo sed perferendo*, tentationes nimirum & furores hostium tam invisibilium quàm visibilium. Sed quid ad hoc dicimus, quòd tentatio non tam videatur perfectionem virtutis quærere, quàm everfionem? quis enim tentat, ut ei profit quem tentat, non potiùs ut noceat? Nihilominùs verum est, quòd tentatio virtutem solidet. Vexat discipulum Magister, & scientiam ejus ventilat, non ut discipulus nesciat, sed ut meliùs sciat, quia *vexatio dat intellectum auditui*. Tentat militem imperator & periculis exponit, ac laboribus fatigat, non ut eum perdat, sed ut robustum ac fortem efficiat. Sic etiam Deus permittendo, à Diabolo nos tentari, non quærìt, ut cadamus, sed ut pugne-

pugnemus, pugnando vincamus, vincendo coronemur & triumphemus. Evertit quidem aliquando tentatio virtutem, quia sicut idem ignis liquat ceram, durat lutum, purgat aurum, comburit paleam; ita tentatio quosdam exurit, quosdam puriores reddit; quosdam solvit, qui amittunt sustentiam; quosdam durat, qui fructum afferunt in patientia; evertit, inquam, aliquando virtutem tentatio, sed non propterea, ut non fuisse vera solidave virtus probaretur, vel ut si fuit vera & collapsa, de novo & quidem firmitus restauraretur. *Vir enim fugiens iterum pugnabit, & semel lapsus cautius incedet, semelque deceptus prudentius credet.* Cytharam, ajunt, confractam in minuta licet frustra, iterum autem instauratam, solidiorem reddi & magis sonoram: sic anima tentatione esto prostrata, sed aliquando tamen restaurata, fortior redditur, in humilitate solidatur, in caritate augetur, *cui enim plus dimittitur, plus diligit.* Quantus surrexit post lapsum David! quanta Magdalena! quantus Petrus aut Paulus! nonne testudines restauratae, dulcius sonuerunt? Neque tamen ideò tantum succumbendum est, ut dulcius aut fortius sones (non enim facienda sunt mala, ut eveniant bona) sed si succubuiisti, da operam ut fortior surgas, cautius vivas, robustior pugnes, & fias quasi David post offensam.

Habent tamen aliud adhuc periculum tentationes, quia etsi non evertant, retardant tamen & infrigidant virtutem: ita *ut non faciat cum tentatione proventum, quem ut faceret, à Deo erant permiffa*
vel

vel solent permitti. Sicut enim frigida aqua, calidæ superinfusa, eam infrigidat, ita tentatio animæ virtutisque ferventi adveniens eam refrigerat. Quanti enim modò ferventes, tentatione adveniente, fervoris obliviscuntur & languent! quid ferventius Petro in hortum pergente cum Christo? quid illo frigidius, cui dicitur: *Simon dormis? non potuisti unâ horâ vigilare mecum?* quid ferventius illo, qui dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum?* Quid eodem frigidius, qui mox dixit: *Avertisti manum tuam, & factus sum conturbatus?* Ob quod oportet semper esse paratum ad pugnandum & servandum illud Sapientis: *Sta in timore & prepara animam tuam ad tentationem.* Impossibile enim est non tentari in hoc mundo, & impossibile est aut non vinci tentatione, aut eâ superiorem non fieri. Tentaberis: pugnabis: igitur aut succumbes, aut pervinces; non succumbes nisi ipse volens, nisi negligens, nisi te negligens, nisi te tentationi tradens; non vinces etiam, nisi gratiâ Dei adjutus, & voluntate bonâ præditus. Gratia tibi nunquam deerit, modò tu illi nunquam desis; & fidelis est Deus, qui non permittet, te unquam tentari supra id quod potes.

Sciendum verò est, variè infringi fervorem virtutis tentatione. 1. Metu tentationis, quem metum metuens Deus Israël ex Ægypto egresso, noluit illum rectâ paucorum dierum viâ ducere in Palæstinam, ne Israël videns adversum se plurimarum tortissimarum gentium bella consurgere, metu illorum rediret in Ægyptum. Ob quod per desertum, illum circumduxit 40. annis, ut sensim eum

M

& cul-

& cultui suo assuefaceret, & paulatim atque per partes gentes illas deleret. Ita Deus providè non finit nos in servitio suo graviter tentari, sed dispensat tentationes secundùm tempora, secundùm vires, secundùm quod nobis magis expedire noverit, & sibi placere voluerit. 2do modo, tentatio fervorem reprimit virtutis, non jam metu sed experientiâ suâ: expertus enim quis tentationes & earum vires, lentior & segnior efficitur in operibus virtutis. Irrisus semel, vexatus, contemptus, confusus, vel aliter probatus, fugit deinde esse observans disciplinæ, ob quam ab aliis irrisum se meminit & vexatum. Quid huic factum est? Tentatio fervorem virtutis intregit. atque hoc contingit etiam victoribus tentationum, qui vincunt quidem tentationem semel vel quoties se offert, nolunt tamen illam sibi offerri, nolunt ejus offerendæ occasionem dare, nolunt crabrones irritare, eligunt magis sinè pugna pacatè vivere, quàm pugnando vincere & triumphare. Sed hi in professionem suam peccant, quia milites se profitentur & pugnam detrectant. Deinde isti, dum tentationem vitant eaque carere volunt, jam hoc ipso tentantur: pax enim illa, quam amant, periculosior est bello quod horrent. Illam enim pacem volunt, ut securi sint; quod in hac vita non licet, quod in hac vita periculosissimum est. non est enim hìc tempus securitatis sed cautelæ, quia non est locus pacis, sed pugnæ. Isti ergo aquam in igne quærunt, pacem in tentationum regno. Præstat, inter hostes viventem, semper arma & pugnas meditari, quàm pacem somniare; quia etsi tu pacem fortè desideras, sed hostis
tuus

tuus in tuam perniciem vigilat ; faciliùs autem te perdet, pacis consilia meditantem & securè agentem, quàm omnia suspecta habentem, semper excubantem, semper gladio accinctum, galeâ munitum, scuto tectum, hostem exspectantem. 3tio modo, infringit tentatio fervorem virtutis, molestiâ certaminis, aut potiùs inscitiâ pugnantis. Sciendum namque est, tentatorem nostrum sæpè nos tentare, non ut speret & ad peccatum inducat, quia hoc in perfectis plerumque desperat, sed ut oppugnet, oppugnando inquietet & melioribus studiis, quibus nos deditos vel dedendos novit, tentationis abigendæ curâ divertat. Utroque igitur modo virtutem retundit, inquietando nempe & occupando mentem. Et assequitur utrumque hoc improbus tentator, si non sit cautus virtutis suæ propugnator. Nam si voluerit tentationi ita resistere, ut cum eâ velit cominùs congredi, ejus omnia initia, occasiones, vices, gradus, momenta observare, ad singula scrupulosè objecta scrupulosiùs respondere, omnia distinctiùs nôsse, semper expressè, distinctè, explicitè consensum negare, neglectis aliis rebus ad obsistendum, tentationi toto virium suarum & vigiliarum exercitu occurrere : talem, qui sic pugnat & tentationi resistit, necesse est & inquietissimum reddi, & à melioribus studiis occupationibùsque avelli, & insuper umbris, suspicionibus, perplexitatibus, dubiis, formidini- bus, scrupulis, scopulisque innumeris, ac quotidie pluribus involvi : vires prætereà corporis frangi, sanguinem aduri & corrumpi, spiritus exhauriri, cor emarcescere, imaginativam & judicativam

vim lædi, totum denique hominem tentatum, phanaticum, carnalibus, infidelibus, blasphemis cogitationibus agitari ac impleri, propè insanum, penè illusum, vix non obsessum, planè & plenè ad omnia inutilem, exosum, ridiculum, gravem effici. Ad quos scopulos, etsi non omnes devenire certum est, devenire tamen non paucos, etiam certum est. omnes autem, qui illâ prædictâ ratione cum tentationibus depugnant, eamque plùs minùs sectantur, certum quoque est, his duobus se primùm quidem damnis prioribus involvere, inquietudinis nempe & à melioribus avocationis, deinde illis sequentibus periculis plùs minùsve non procul abesse. Et tamen in spiritali vita, inter spirituales homines, vix reperire est aliam tentationibus resistendi rationem ab ista: quam ut ob utentium frequentiam atque authoritatem non damno, ita ob suprâ dicta incommoda non laudo. E quâ illud etiam eminet incommodi, quòd cum sit illa via resistendi adeò tum difficilis, tum inquietuosa, tum bonorum meliorum impeditiva, tum etiam ad illa alia mala viam veluti insternens; non pauci id videntes in aliis, & metuentes in se experiri, eligunt potiùs laxè vivere, de tentationibus parvam curam agere, neglectim spiritalia tractare: ne si velint id diligenter facere, cogantur à tentationibus omnia illa incommoda subire, vel illa subeundi periculo se se exponere. Quòd incommodum sanè grande est, & vitandum, Deoque odibile, quia detrahuntur per illud homines sacrificio Domini, & multi qui possent, & alioqui vellent, non curant esse perfecti.

Quid

Quid igitur cum tentationibus faciendum est, ne aut molestæ sint, aut nos ab optimis studiis actionibusque longè magis in Deum animum transferentibus atque corda unientibus avellant? Obsistendum illis est, & quidem si fieri potest, in ipso earum primo initio, obsistendum, non illâ prædictâ ignorantî diligentiâ, sed aliâ quadam diligenter vigilantî negligentî; dissimulatione, contemptu, ignoratione, & ad res quæ bonæ in manibus sunt, & à mente tractantur, attentione, mentisque applicatione; ita ut his velut immergi, tentamenta diaboli vel non advertamus, vel certè ac si non adverteremus, ea prætereamus, nostras res agere pergamus, linguam tentationum tanquam nobis peregrinam non intelligamus, ipsum denique sensum & motum inferioris nostræ portionis, perinde ac si alibi & non in nobis esset, dissimulemus & hanc dissimulationem tam diu tamque obstinatè teneamus, donec ad alia animo distracti, tentationis apprehensionem & memoriam non habeamus, aut certè diabolus tædio victus tentationi supersedeat, nosque quietos interea vel ad tempus relinquat. Idque servandum est, etiam tunc, immò maximè tunc, quando tentatio maximè fervet, furit, se se objectat, viscera etiam ipsa, & imaginationem oberrat, memoriæ se se obtrudit, & quodammodo nunc hinc, nunc illinc assistit & affilit, tunc, inquam, ad tentationem maximè clamantem, maximè surdescamus, maximè linguam ejus (licet cognoscamus) advertere nos dissimulemus; nullo, quantum fieri potest, signo molestiam & advertentiam ostendamus, sed ac si extra nos es-

set negotium, ita contemptum hostem eludamus. Neque tamen hoc periculum aut non resistendi aut consentiendi, aut tardè resistendi metuamus : quia nemo meliùs resistit diabolo, quàm qui neque ad congressum illum admittit, eive respondere dignatur; nemo minùs consentit, quàm qui neque colloqui cum diabolo, nec quid sibi velit, nôsse advertere dignatur; nemo citiùs resistit, quàm is, qui primos etiam hostis assultus frangit : quod facit, qui illos contemptu expedit, & neque animadversione dignatur : is enim neque ad suggestionem plenè faciendam diabolum admittit, primum autem tentationis opus est : suggestio, secundum : delectatio, tertium : consensus, ex quibus duo postrema in anima sunt, quando sunt : & consensus quidem peccatum est; delectatio peccatum non semper est, nisi quando morosa, vel cum consensu est. at suggestio tota extra animam est, licèt ad animam fiat. quàm citò ergo putandus sit is tentationi resistere, qui etiam suggestionem non admittit, facile quisque cognoscit. Atque ita omni tentationis generi securissimè & fortissimè resistitur, quando contemptu suprà explicato resistitur. Sic quando resistitur, nec anima molestiam patitur, ab importunitate & assiduitate tentationis, quia illam non curat; neque à melioribus studiis tentatione avertitur, quia ab illis non tantùm avocatur, sed etiam ad illa, occasione tentationis, magis advertitur & applicatur, immò per ipsam illam applicationem, diaboli vis, & tentationum omnis violentia statim in ipsa prima suggestionem frangitur ; ut veluti ex glacie factus gladius objecto contemptùs clypeo diffilit

diffilit

diffilit & eliditur, immò eluditur. Sic quando resistitur, omnis tentationum instantia, omnis passionum vehementia, nullo labore, nullo periculo sustinetur & vincitur. Neque aliam quisquam inveniet rationem resistendi (post divinam gratiam, cœlestéque auxilium, quod hîc semper supponimus) meliorem, id est, securiorem ac faciliorem, quàm istam jam modò explicatam. Quæ in omnibus quidem tentationibus locum habet, sed præcipuè in tentationibus molestis (ût sunt vindictæ ac recenter ferventis libidinis, contra fidem, blasphemæ, suspiciosæ, contra vocationem, tepidæ, scrupulosæ &c.) ea si adhibita non fuerit, nulla humana industria proderit.

Hujus doctrinæ, de resistendo tentationibus, jam prædictæ, illa causa est atque fundamentum, ex natura intellectûs nostri virtutisque animæ advertentis, seu reflexivæ, ad objecta proposita sibi, desumpta. Est enim intellectûs nostri ea ratio, ut ad duas res nullo modo plenè advertere possit, seseque convertere, & eis inhærere atque occupari. Potest quidem intellectus uni rei se applicare, & interim dum uni est applicatus, aliam objectam sibi percipere, sed si se ad illam insuper objectâ voluerit etiam convertere, à priori illâ advertendâ necessariò se debet avellere. Quando igitur tentationem diabolus objicere vult, tum vel otiosam mentem quærit, & ei inventæ tentationis objectum proponit; à quo objecto si mens statim se ad aliud quidpiam contuendum non avertit, necessariò ad tentationem advertit, & jam suggestionem excipit, delectationisque opus succedit, cui si non resistit, con-

sensus in foribus & peccatum est. Si autem sese mens à tentatione tentata statim ad aliud quidpiam disparatum à tentatione converterit, & ei se adverterit otiumque excusserit, necessariò tentationi renuntiabit, & ad eam non tantum non advertet, sed nec advertere poterit: consequenter neque eam delectari, aut in eam consentire. Vel certe occupatam aliis rebus ac studiis invadit, & suam ei tentationem pro eis substituit; & tunc si se mens non custodit, sed primis suis occupationibus desertis, ad tentationem se convertit, jam suggestionem habet & tenet, quia tentationem jam cernit & advertit: quam nisi ruperit, delectationi locum dabit, cum delectatione autem periculosa pugna est, & facilis consensus; ut ergo non facile consentiat, delectationi fores claudat; ut claudat, aversionem impediatur; ut impediatur, se se ad prima illa objecta, in quibus deprehensa est, vel ad alia similia, à tentatione diversa, convertat, & ad tentationem nec quidem advertat, sed eam contemptu & neglectu auctori suo relinquat. Quod si mens cauta diabolum spernit, & suis intenta est; labor nullus, victoria plena est.

Ex quo patet, quanti referat, hanc advertentiam mentis nostræ illico à tentatione ad aliud diversum objectum transferre, atque tentationi illam subducere. Patet etiam, quàm periculosum sit, mentem otiosam habere, ut non sine causa dictum sit: Otium pulvinar diaboli; & otia, dant vitia, & in desideriis est omnis anima otiosa &c. Patet insuper, quàm efficax sit iste modus resistendi tentationibus, & quàm in ipsâ naturâ intellectus nostri fundatus.

datus.

datus. Quod adhuc validius confirmari potest ex eo: Omnis tentatio peragitur suggestione, delectatione, consensu, hoc quidem ordine: primum suggestio menti objicit aliquid peccaminosum seu malum: mens illud objectum habens propositum, cognoscit, cognitum advertit esse tale vel tale, bonum, malum, delectabile &c. Sive autem hæc advertentia non statim, sive statim peragitur ab illâ cognitione, ita ut nihil sit ab ea divisa, advertentia tamen illa provocat delectationem sive concupiscentiam, ut vocat S. Iacobus. Delectatio expenditur adversione aliâ, & quodammodo deliberatione circa objectum, sitne scilicet acceptandum cum sit delectabile? an rejiciendum, cum sit illicitum & turpe? post deliberationem acceptatur à voluntate delectatio & fit consensus, & quia fit contra rationem (illicitum enim & turpe ratio reprobatur) consensus ille est peccatum. Hæc in objectione tentationis non est peccatum; in cognitione ejusdem primâ, simplicique non est peccatum; in advertentia ejusdem, quod sit talis, nondum est peccatum; in delectatione concupiscentiâque motâ ex objecto seu tentatione delectabili & concupiscibili, adhuc non est peccatum, (nisi jam sit collusio voluntatis) In advertentia, quod objectum sit delectabile ex una, illicitum ex alia parte (uti & in deliberatione, sitne acceptandum, quæ antecedit consensum) nondum etiam est peccatum. At si voluntas pro licito magis est contra delectabile, & negat consensum: vincit: Si verò pro delectabili magis est contra licitum (quod idem est ac contra rationem, legem &c.) consentit, & peccavit, captâque

est. Hic videmus, quàm longè sit advertentia illa cognitióque tentationis ab objecto propositæ à consensu : quia etiam ipsam delectationem & delectationis advertentiam antecedit. Videmus igitur etiam necessariò, quàm sit iste, [de quo loquimur] tentationibus resistendi modus securus, & à peccato remotus, qui illam ipsam advertentiam, tam à consensu remotam, non dico non admittit, sed admissam statim impedit, statim deserit, & alià ad aliud objectum aversione excludit.

Quærat aliquis, cur tandem velim tentationibus resisti, negando aversionem illam etiam quæ præcedit delectationem, cum tam sit à peccato, hoc est, à consensu remota? Respondeo in primis, diabolum iisdem esse petendum artibus, quibus petit. Tentat ille, hominis mentem avocando à bonis ad mala, hoc est, curando, ut non attendat bonis, advertat verò se ad mala; ideo repellendus est etiam sic, ut hominis mens attendendo ad bona, non attendat ad mala. Deinde respondeo causam esse hanc, quia *qui amat periculum, peribit in illo*. Anima nostra est veluti stuppa sicca, fomitem peccati insuper in visceribus habens, minima delectatione succendendum, si se offerat. Tentatio ignis est, suggestio scintilla, cognitio tentationis est stuppæ quædam incensio, an illuminatio? qui vult, iudicet. Si post cognitionem & aversionem tentationis (quòd sit tentatio) succedat delectatio, quid aliud speretur, nisi stuppæ accensio & conflagratio, hoc est, voluntatis & animæ ad peccatum per delectationem inclinatio sive consensus? Ne igitur delectatio consensum provocet, delectatio impedienda est,

ne in mente nascatur; non nascetur, si advertentia præpediatur: præpeditur, quando mens ad alia convertitur, & illa contempta atque dissimulata, flaccescere atque languescere finit.

Quærat aliquis adhuc, ad quæ tandem & qualia objecta sit mens convertenda, cum tentari se suggestionē sentit? Respondeo: Primùm quidem ad invocationem auxilii Divini & Sanctorum tacitam & devotam. Deinde vel ad id, quod habet homo in manibus tunc cum tentatur, vel ad timorem Dei, timorem pœnæ æternæ, timorem iudicii divini, vel ad amorem & vulnera Christi, ad amorem Beatæ Virginis, ad amorem virtutis, ad suum statum, & ad similia, in quibus homo liber est sui que juris, modò bona sint, quæ tunc cogitet, aut saltem non mala: tunc enim etiam ad indifferentia advertere indifferens non est, quia id fit, ut tentatio explodatur; dummodò hæc cogitatio talis sit, ut attentionem ad tentationem impedire possit.

Hæc opinor non otiosè, neque infructuosè, etsi præter intentionem meam hujusque tractationis finem & naturam, dicta sunt; & ut minimum ad hoc proderunt, ut solidis viris solidi securique modi (cum tentationibus suis pugnandi) proponantur. Placebit alicui non uti? libertate fruatur, hac in re, suâ, ego neminem sententiis meis in servitutum redigo. Quanquam hæc quæ attuli, mea dicere non possum, cum & in probatis scriptoribus reperiri sciam, & experientia Magistra id commendatum in multis habeam, & hinc nihil de meo, præter verba & explicandi conatum, exhibeam. Redeo tandem ad propositum.

Ener-

Enervari virtutem, etiam neglectu atque non usu virtutis, certum est, nec probandum multis. Aqua immota putrescit. Instrumenta etiam ferrea, si in usu non sint, rubiginem contrahunt. Otiosa virtus mortua est. Agere oportet, qui vult virtutem sive habere, sive solidare. Est autem otiosa virtus non solum, quando prorsus nihil & nunquam agit, sed etiam quando vel agere differt, vel agit perfuntorie. Virtutis verbum est *hodie*, *cras* non novit dicere. Virtutis verbum est, *nunc capi*. Virtuti dicitur: *festina, accelera*. Si non festinat, tardat: si tardat, negligit: & quomodo non etiam otiosa est? immo verò est etiam maledicta, *maledictus enim qui facit opus Dei negligenter*. Sed de hoc puncto plura etiam dicta sunt superius. Quando de usu virtutum agimus non negligendo, non est opus verbis, sed ipso usu. Utamur ergo virtutibus, hoc est enim opus nostrum & opus virtutis nostræ.

D I E S VIII.

De rationibus & causis solidandæ virtutis. recensentur sexdecem causæ seu stimuli.

CONSIDERATIO XXII.

Stimuli solidæ & solidandæ virtutis.

Aufas etiam suadentes nobis & excitantes nos ad solidandam virtutem adducere atque expendere, operæ pretium est. Etsi enim ea res cuique obvia est & superius a liâ occasione nonnulla dicta sunt, quæ ad hoc propositum faciunt: complementi tamen causâ nihil oberit,

oberit, hoc loco etiam aliquid saltem attingere, exaggerare enim facilitas materiae non sinet.

1. Urget nos ad solidandam virtutem in primis exiguitas, teneritudo. & parvitas paucitasque virtutum quas habemus, quam quidem nobis conscientia nostra facile ob oculos ponet, si quotidianas imperfectiones proponet. Has igitur inspiciamus, paucas & parvas virtutes inesse nobis credamus, de iisdem augendis & augmentandis concludamus.

2. Urget nos etiam ad ipsum fragilitas & inconstantia virtutis. Maximæ quæque columnæ cœli ceciderunt & contractæ sunt, quidni nos timeamus nostro vitro, ne frangatur? solidetur, ne frangatur. quàm diù hîc vivimus, peccare possumus; & parum est causæ, ut nos quotidie solidemus?

3. Urget nos ad istud ipsum virtutum solidandarum studium, temporis ad hoc studium apti brevitatis. Tempus breve est totum; sed bene, sed perfecte vivendo brevissimum; nisi cauti simus, nisi scilicet semper perfecte vivere, perfecte omnia facere conabimur. Redime tempus, quisquis es amator virtutis.

4. Urget nos ad id ipsum, multitudo meliorum solidius Deo servientium. quanti sunt, qui nobis in Religione posteriores (non ita instructi præsiidiis naturæ, doctrinæ, gratiæ, non in tam disciplinata familia, carentes tot præsiidiis, tot stimulis, curis, occasionibus, exemplis) perfectiores tamen sunt! Ii ipsi, quorum in spiritu Duces sumus, quàm multi prævolant nos! festinemus vel sequi, si prævenire tardavimus.

5. Urget nos ad id ipsum paucitas meritorum

rum

rum, quæ comparavimus pro vitâ ordinatâ, & quidem non nisi per nostram locordiam, quam tandem excutere, tempus, ætas, ratio, Deus, conscientia, vocatio, monent, jubent.

6. Urget nos ad id ipsum, mors instans, & fortè ex insidiis sed propinquus nos captans. Quod in morte facere velles, id jam facito, quia fortè jam in morte es. O quantum solatium morienti fervens vita! Hoc solatium qui tibi optas, cur fervorem non procuras?

7. Urget nos ad id ipsum tanta spiritûs scientia, tantumque lumen in divinis: quod quid prodest, si non lucet? & si lucet, quid prodest, si non etiam ardet? Prò! quanti indocti surgunt & rapiunt perfectionem, nos autem in lumine nostro & cæci sumus, & testudine tardiùs pergimus, assámque ut columbam ore hiante, sic cælum captamus! Et quid respondebimus Christo? vel quàm durum erit audire ab ipso: Et tu non potuisti pervenire, quò iste? tantum meâ divinitate frui nunc, quantum iste? O quàm durum erit audire, quando dicetur alteri: *Amice ascende superiùs. mihi autem: descende, da huic locum. quàm durum erit videre, cum ecce multi venient ab oriente pueritia, & occidente tarda in senecta conversionis, (qui tamen expleverint tempora multa) & recumbent cum Abraham, & parem mercedem accipient his, qui portaverunt pondus diei & æstus!*

8. Urget nos ad id ipsum ætas. Juvenis & robustus es? ergo fervere debes, quando quidem fervet ætas, & serviunt anni: nam in senio fractæ vires, magis de corpore quàm de animo sollicitabuntur.

Senu-

Senuisti ? igitur quantò propiorem finem vides , tantò te urge ampliùs. Non senescit virtus , fides non computatur annis. Fervor semper juvenis est & ideo in fine ne corrumpas : In fine motus velocior.

9. Urget nos ad id ipsum tanta stimulorum gratiæ efficacia atque perpetuitas. Hic se quisque inspiciat ex perfectis. Durum certè cor esse debet illud , quod ad stimulos tantos tam assiduos , tam potentes , tam congruos , nihil velociùs currit : an fortè occalluit , & jam sentire desuevit ? ô absit ! *Videte ergo, ne in vacuum gratiam Dei accipiatis , sed curate, ut possitis dicere: Gratia Dei nulla in me vacua fuit.*

10. Urget nos ad id ipsum ratio reddenda, non dico jam peccatorum , non dico vitiorum (careamus his , licet per me) sed virtutum non perfectarum , sed gratiarum non admissarum , sed inspirationum & invitationum non auditarum , sed occasionum neglectarum , & otiosè dimissarum , sed exemplorum propositorum & non expressorum.

11. Urget nos ad id ipsum illa nostra tanta propositorum , & designationum & resolutionum multitudo , quæ omnis penè omnis in cassum cecidit. in chartis tantùm nostra scripta perfectio fuit ; in operibus, in cordibus ulla vix fuit. Et quis dicet ? quis sine pudore cogitabit, quantis nugis impediti, quantis ineptiis leviculisque rebus ac rationibus deterriti fuerimus dejectique à propositorum constantia ! Revoca, quisquis es , hæc tibi in mentem , quæ dico ; & in nullo mihi erredet , si in hoc fallo. Propter ictum oculi alieni , propter motum labii

alieni

alieni, facti sumus quàm sæpè desertores fermè omnis nostri propositi!

12. Urget nos ad id ipsum pudor ille dolorque æternus, quem tepidi, si non habent, habere certè digni sunt, & haberent, si possent, in cælo. Et quid ni haberent, quando videbunt, quantum boni cœlestis in æternum lucrati fuissent, si tantillo conatu teporem vivendi & agendi excussissent? quo interim bono carebunt in æternum, aliis innumeris suis sodalibus eo fruentibus ob fervorem strenuum.

13. Urget nos ad id ipsum, periculum amittendarum gratiarum tam copiosarum, & forsitan etiam univèrsarum: neque enim hoc novum, tepidis evenite & non ferventibus apud Deum. An non Apostolus ille erat, cui Christus dixit: *Si non laveris te, non habebis partem mecum in æternum?* Ioan. 13. 8. Et tamen ipsemet Christo teste, non indigebat ille nisi pedes lavari. Ergo ob nolle sibi pedes lavari, merebatur parte cum Christo in æternum privari. Quis crederet, si veritati non crederet? Et tu ergo time, ne audias, immò ne sentias similiter. Excute torporem, excita fervorem, lava etiam pedes, etiam digitos, etiam ungues extremos, ut nihil sit in te, quod sponso displiceat in te: nam non est parvum, quod ad sponsi non admittit complexum, immò & conspectum.

14. Urget nos ad ipsum, suppletio præteritorum damnorum, per vitæ superioris negligentias contractorum (taceo, per peccata gravia) quantas nos actiones sine fructu egimus hactenus! quantas actiones in se sanctas, nos imperfectè fecimus, & nostris imperfectionibus inquinavimus,
si non

si non inutiles reddidimus ! Quot meditationes diurnas (E. G. dictum sit) nos indebitâ diligentia perfectioneque fecimus ? quoties imperfectè præparati ad Sacram Communionem, Missamve accessimus ! mitto alia. & quanta hîc damna spiritûs ac meritorum & gratiæ ! & nunquid non competens esset, supplendi rationem inire & sarcientiâ suppleri posset fervore, si non pigeret nos ipsius fervoris damna prius fervore supplere.

15. Urget nos ad id ipsum ipsamet Virtus solida. Si non solida est, hoc certè exigit, ut impigra sit, ut nihil negligat, ut suo ingenio indulgeat, ut suis alimentis pascatur. Adolevit enim fervore, nutriatur fervore, saginetur fervore, impugnetur fervore, quia etiam coronanda est caritatis consummatae fervore. Ne ergo naturæ suæ obliviscatur, ferveat ; ne marcescat & languescat : ut facilè ad coronam Justitiæ perveniat, & parum illi ex hac vita, vel nihil desit ad coronidem suam, ferveat ; tota ejus cùm sit cogitatio, tota occupatio, ut ferveat.

16. Urget nos ad id ipsum natura cordis seu mentis nostræ, quæ talis est, ut te pore & cessatione à bono jugiter magis magisque angustetur & ad recipiendas Divinas gratias [sine quibus nihil potest nostra infirmitas] assiduò magis arcta incapaxque reddatur. Potest ergo evenire cordis nostri vasi, ut ita arctetur & angustetur, ut neque guttam, neque micam, neque atomum gratiæ, aptum sit recipere, radiolumve inspirationis divinæ persentiscere valeat. Et quæ potest esse major cordis miseria,

N

quàm

quàm si illud subingredi non possit Dei gratia? Væ animæ, in qua Christus non potest ullas virtutes operari! *Operemur ergo, dum lucem habemus, ne nos tenebra comprehendant*, ne veniat tempus, in quo & cor nostrum non possit operari, & Deus in corde non possit virtutem ullam facere. *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, ad Deum, ad proximum, ad nos, ad omnem creaturam; ut crescamus in viros perfectos, in vasa auri solida, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.*

D I E S IX.

De signis solidæ virtutis.

CONSIDERATIO XXIII.

Quenam signa solidæ virtutis sint.

AD coronidem tandem deduximus solidam virtutem. Signa ejus exponimus; ut qui signa viderit ejus in se, gratuletur illam sibi inesse, meminerit tamen, *ut in Domino gloriatur*, ne sit ad insipientiam sibi: qui verò minùs ea in se deprehenderit, curet omni meliori modo, & ea tandem in castello animæ suæ collocet, ut ipse de eorum præsentia apud se non minùs gaudere quàm securus *in idipsum dormire sub alis Domini Virtutum possit*. Et est quidem Virtus solida, ipsa sibi signum satis evidens; neque enim se occultare potest sibi. Sed tamen habet & alia signa, per quæ cognosci possit, etiam ab aliis, alioqui ipsi de sese testimonium perhibenti non credituris.

1. signum est difficultas, pravè & imperfectè agendi; facilitas autem, & veluti naturalis [per virtutis exercitium atque usum patra] rectè, sanctè, sublimiter agendi vivendique facultas. Ita ut homo sit sibi obsequens, & facilis ad omnia; neque in se gravem aut periculosam sentiat carnem, sed spiritui obsequentem consentientem, & quodammodo collaborantè: ad hoc enim adjutorium istud terrenum spiritui nostro datum est ab initio, ut esset instrumentum virtutis; sed, ex peccato, factum est impedimentum. Jam ergo si reformetur, & iterum instrumenti officium obire amet, in suum statum pristinum reductum esse nemo dubitet. Atque in hoc signo, continetur etiam passionum quies & subjectio, ut non nisi sint ad rationem, non verò contra illam; in hoc signo continetur etiam propensionum instabilitas, ut non proripiant neque præcipitent se, mentemve secum, sed ejus imperium atque consilium expectent. Multò autem magis hic continetur etiam gulæ, [& quæ gulam consequuntur, additamentorum Leviathan] consopitio, & quasi intractio, ut non necesse sit homini bestias illas ut efferatas horrere, sed ut mitigatas cohibere.

2. Signum est puritas cordis (atque etiam consequenter corporis) quâ niteat cor in conspectu Dei, tanquam vas auri mundum solidumque & artificis manu diligenter elaboratum. Non sordeat peccatis gravibus, non venialibus, non voluntariis, non per negligentiam subrepentibus, vix diligentiam effugientibus & vigilias animæ excubantis vincentibus. Non horreat vitiis nec vitiosis seu

habitibus pravis, non propendeat in malum gravius, non agitetur passionibus, non fuligine aut caligine obscuretur concupiscentiæ & phantasmatum, sed sedata & defecata mens, velut sudo cælo sol, sic resplendeat in rationali suo cælo, resplendeat intentione sublimatâ, Divinæ præsentiaæ jugi conspectu, inviolatâ (cum Dei voluntate) in omnibus conformatione, denique humilitate & caritate, cogitationibus non solum puris & sanctis, sed etiam sublimibus & altis, rationibusque æternis. In hac puritate cordis includo etiam simplicitatem mentis atque bonitatem, quâ homo spiritualis omnia intruetur & recipit, prout sunt, sine doli suspitione: quâ item nec timet decipi, nec decipit: quâ loquitur, ut res sunt: est, est: non, non. Includo etiam illæfibilitatem quandam. Homo perfectus nec lædere novit, etiam læsus. Sentit, sed læsionem suâ, ac si omnia ad mentem essent dicta factâve sibi, accipit, malum pro malo non reddit; immò malum sibi factum aut non agnoscit, aut non in se detortum putat, aut elevat, aut excusat. Amat odientem, in bono malum vincit, & magis dolore vel peccato adversarii uritur, quàm adversitate suâ. Inter malos bonus est; ex malis bona eruit; malè agentes, nisi notoriè agant, non judicat. Tales mores non nisi in ampla virtute, lata mente, puro & à felle libero corde, inveniri solent, unde & ejus signum sunt.

3. Signum est perpetua pax cordis & conscientiaæ tranquillitas atque serenitas, quæ potest stare cum inferioris partis extraneis afflictionibus, sive illæ sint corporeæ, ut dolores, sive à spiritu maligno advenientes

nientes, ut tentationes, sive à Deo immissæ, ut ariditates atque desolationes: modò ratio sedeat immota, neque turbetur eventibus insperatis, neque dejiciatur, cum non ad mentem quid accidit, neque distrahatur ingruentibus multis, neque torqueatur ambiguis, neque impotens suû sit in subitis & magnis prosperis, nec obsistentibus contraeat, turbatiùs, nec instantibus irruentibusve cedat meticulosiùs, nec inordinatè gaudeat suis bonis successibus, laudibus, plausibus, honoribus, aliorum de se opinionibus: neque vicissim tristetur aut zelet contra eos, qui eum non mirantur, ejus consilia & sensa non probant, eum non consulunt, qui ab eo ad alios recedunt; nec voluntati suæ tenax inhæreat, sed perinde illi omnia sint, esse atque non esse, sic vel aliter esse, quemadmodum Deo placuerit, velle illa esse.

4. Signum est, amoris erga justitiam, veritatem, atque rectitudinem libertas, ut justitiam omnem liberè sequatur, exerceat, fateatur, nullis rationibus humanis à recto deflectat, Rationi semper cedat, veritati locum det, & eam tam libenter agnoscat à quocunque auditam, quàm libenter proferat cuicunque indigenti necessariam: Esto ob id linguas, scommata, irrisiones, censuras, condemnationes, pœnas, mulctas, exilia, notas, damna, verbera, tormenta, mortem sustinere debeat. Hæc libertas, etiam in minutis observantiis Regularibus exhibita, signum est solidæ virtutis: hæc libertas idola non adorat oculorum humanorum, & sermonum, & favorum. Hæc libertas, mansuetudini conjuncta, reprimit etiam procaces audacias, ut in

suū conspectu atque præsencia peccare formident vel erubescant : manuefacit verò & conciliat, etiam feroces inimicos, ut vel nolentes ament, quos alioqui graves suæ malitiæ nôrunt. Sed ad hoc, ut prædixi, libertas mansuetudini conjungi debet. Nam sola libertatis puritas rigida est & timetur : sola mansuetudinis facilitas mollis est & contemnitur : utraque conjuncta & mutuò concatenata, facit temperiem admirabilem ; & stupendam, ad hominum animos flectendos, Deoque lucrandos, confert gratiam, & insuper ipsi homini adfert securitatem atque soliditatem.

§. Signum est, Stabilitas mentis in Deo, quâ in re intelligo assiduam hominis coram Deo præsentiam cumque Deo ambulationem. Intelligo vicissim jugem (hominis) Dei memoriam, reverentiam, fruitionem, & omnium quæ agit acturusve est, ex Deo desumptionem, in eumque relationem. Intelligo præterea securitatem hominis de Deo, quâ sic est conformatus sua voluntate cum Divina, in omnibus objectis & objectorum circumstantiis, ut nihil formidet adversi, ac præter suam mentem evenire à Deo : sed perinde ut infans inter ubera & ulnas nutricis securus ludit, moratur, dormit, sic homo inter voluntatem Dei conquiescat; aut sicut Dominus aliquis, cum habet servum fidelem ac prudentem, qualis fuit Ioseph apud Ægyptium, illi omnia permittit curanda, ipse securus & oblitus & ignarus omnium cum amicis quietos agit dies ; sic homo Deo permittit & se, & sua, & totius mundi negotia

goria

gotia, causas, cursus, circumstantiasque curandas, ille autem veluti Magdalena ad pedes Christi sedet, & audit verbum Dei, de soloque Deo cogitat, certus, Deum de se longè sollicitiùs fideiùsque cogitare. Intellego præterea sub hac mentis stabilitate in Deo, confidentiam seu fiduciam de Deo, liberamque ab eo petitionem, & quasi omnia Dei sua essent, sibi que licerent, usurpationem, quomodo sponsi inter se, aut amici intimi atque familiares, res suas mutuò ita usurpant, ac si indiscriminatim unius omnia essent: quæ est quædam sancta de Deo præsumptio, gratissima Deo in suis servis; modò illi in fide non hæsitent, & sic omnia à Deo, quæ cupiunt fieri, futura confidant, ut tamen Deo suam libertatem, definiendi de modo, loco, tempore, difficultatibus futuris, relinquunt, sed finem quidem & exitum, certum veluti habeant, modum autem Deo permittant. Deus enim, qui in fine consequendo suos servos exaudit, in modo libertatem suam servat: quia in modo multa soli Deo nota esse solent, quæ cæteros latent; & in unius negotii exitu, multorum Deus bonorum semen, multorum hominum salutem, multam gloriæ suæ messem reperire solet: quo fit, ut etiam ea, quæ felici fine concludi negotia decrevit, multis difficultatibus & longis trahi sinat; ut dum eæ complanantur, interea salus multorum vel unius alicujus (qui fit instar multorum) vel alia similia bona Deo soli cognita, mira suavitate, coordinentur. In hac ergo moratum injectione & per difficultatum objectionem finis optati extractione Deus liber esse vult; & servi

Ejus libertatem hanc Ei permitttere debent, ac agenda quidem à se agere, sinere tamen, ut ita omnia fiant, prout fieri ipse vult. Hac cautelâ servatâ, erit & præsumptio seu confidentia de Deo plena & sancta; & conformitas voluntatis, cum Dei voluntate, integra.

6. Signum est, Fervor quotidie major, quotidianusque ex fervore profectus. Omnis omnium nostrum vita, motu & cursu, immò volatu constat, quin etiam, ut melius dicam, motus, cursus, & volatus est. Quies in ea nulla fingi potest nisi mors: quid est enim vitam nostram quiescere nisi mori? Ita omninò etiam in spiritali vita est, nec aliter fingendum ac illudendum nobis à nobis est. Vita Spirituallis, etiam vita est. Actio igitur & Actus & motus est. Quietem itaque in hac vitâ velle, est velle mortem, & quis non horret mori spiritu? moritur, quisquis quiescit; quiescit autem qui non progreditur, qui non conatur, qui non fervet, qui non urget. Quis nollet vitam suam corporalem esse quàm vivacissimam, actuosissimam, & quod idem est, ferventissimam? Nempe vivacitas vitæ, signum est sanitatis nostræ, signum absentis longè mortis, & dissolutionis à corpore. Cur ergo in vitâ spiritus non idem sapimus? Cur corpori vitam optamus vivacem & ferventem, animæ autem sinimus vitam esse languidam & torpentem? Spiritus est vita animæ. Vita motus est & actus. Si vita languida est, si spiritus languidus est, quomodo anima mortua non est? rursum autem si spiritus seu vita animæ vivax est, nonne tunc quando fervet? Igitur
quando

quando spiritus fervet, vita animæ & sanitas viget. Ferveat ergo semper spiritus, & ferveat semper amplius & amplius, tunc anima semper vivet vivacius, semper sanius, semper securius, semper à morte remotius, semper solidius. Solidat ergo animæ vitam, qui ferventiorum quotidie curat habere spiritum; ac denique ferventior semper spiritus, & ex ferventiore spiritu ulterior semper progressus, signum est solidæ virtutis, securæ animæ, solidique spiritus.

7. Signum est Sanctitas practica, quo nomine intelligo aliud nihil, quàm quod sæpius hoc in toto tractatu repetii, virtutem, ut sit virtus, esse activam debere & operativam: neque hoc loco aut nomine aliud quidquam designare describere volo. Utor tantum hoc nomine, ut rationem istam, quæ est agere & vivere secundum virtutem, quàm commodissimè proponam atque explicem; si quo modo quàm me ipsum, quàm alios ad operosam virtutem exsuscitem. Omnia enim alia nihil profunt, si opus virtutis desit. Deus noster actus est, actibus etiam delectatur, actibus præmia promittit: denique ait: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur, opera enim illorum sequuntur illos.* Ex quibus verbis patet, nos dum hinc vivimus, operari debere; patet, opera nostra nos post mortem sequi; patet, opera nostra Deo præ omnibus cordi esse, ut quæ sola hinc cum animabus ad cælum admittat, quæque sola hinc remanere in terra non sinat; patet, ex operibus nostris beatitudinem pendere. ideo namque mortui beati dicuntur, quia illos eorum opera se-

quantur; si ergo non sequerentur mortuos opera sua, mortui beati non essent; sed quia sequuntur, beati sunt. Et quomodo faciunt opera beatos mortuos? quia propter opera afficiuntur præmio, præmium autem est beatitudo. Si opera non essent, non sequerentur; si non sequerentur, præmium mortuis non daretur; si non daretur præmium, beati non essent; ergo quòd mortui beati sunt, operibus suis debent. At unde opera nisi ab operatione? oportet itaque, dum in hac vita sumus, exerceri nos & occupari omnino operatione; operatione, inquam, sub nomine operationis tam actionem, quàm passionem includendo, ut in hac vita tam agere quàm pati practicè & re ipsa, & quidem quàm plurima & quàm solidissima contendamus. Multi multa sciunt, multi subtiliter de virtutibus disputant; de gradibus perfectionis, de modis proficiendi subtiliter, solidè, affectuosè, efficaciter loquuntur: sed scientiam suam & disputationes, & sermones suos ipsi operibus non exequuntur. Si speculativè tantùm Sancti & perfecti erimus, & hoc satìs esse putabimus, quòd omnia vitæ spiritualis puncta sciamus, & nihil novi ab aliis discere (quod non sciamus) possimus; si hoc, inquam, satìs esse putabimus, neque scientiam nostram ex speculativa practicam, in nostro proprio subjecto, in nobis, inquam, ipsis fecerimus; quid aliud restat, nisi ut etiam præmium cœleste, gloriàmque æternam perfectioni promissam speculativè à nobis haberi, satìs esse dicamus & putemus? Nam speculativæ perfectioni, speculativa ut respondeat

Spondeat beatitudo, necesse est. quòd si speculativâ beatitudine contenti non sumus, cur ergo sanctitatem perfectionemque speculativam Deo aut potius nobis obtrudimus, & illam satis esse putamus? Neque negare possumus, quòd non putemus, quia ut hoc sermo neget, opera tamen, quæ nulla speculationem sequuntur, probant. Si enim nihil eorum, quæ de perfectione novimus, re ipsa facimus, ergo tantum speculativam, & non practicam perfectionem habemus; relinquatur ergo etiam, ut non practicam, sed speculativam beatitudinem expectemus. Dicimus nos vulgò & crebrò: Non est opus nos doceri perfectionem, scimus jam ista, hic liber nihil novi habet; ab isto Patre, in Colloquio, in Exhortatione, nihil audimus quod nesciamus; scimus in quo sit perfectio, scimus quid sit institutum. Sanè bene est totum hoc, bene ista dicuntur & verè, sed nunquid satis est solum hoc? si satis est, igitur etiam satis erit post mortem, ut Deus dicat, se scire bene omnia, quæ cui virtuti, cui gradui virtutis debeantur in cælo præmia, quibus præmiis quæ merita sint à se afficienda &c. satis, inquam, erit hoc dici etiam à Deo, & certè dicentur ista omnia verè & bene à Deo, sed nunquid sufficienter ad nostram beatitudinem? nihil minùs. Igitur etiam illi nostri sermones, non sufficient ad perfectionem, ut mereamur per illam, cælestem beatitudinem. Quare si speculativum præmium speculativè nobis à Deo dari nolumus; speculativè etiam Sancti esse, speculatione beatitudinem mereri, speculativam sanctitatem & nobis prodesse,

desse, & Deo obtrudere nolimus. Practicam sanctitatem quæramus, curemus, sectemur, exerceamus, in illa dies noctesque consumamus. Si scimus speculativè, opus esse homini humilitate, & propter humilitatem humiliatione, practicè id etiam sciamus, hoc est, re ipsa faciamus, re ipsa humiliationes subeamus. Si scimus speculativè, Societatis hominem zelotum esse debere, & animas quærere multorum assiduò, in eoque vitam consumere, sciamus id etiam practicè, & zelum, quem scimus, habendum, habeamus, hoc est, exerceamus & exeramur ita, ut conscientiam nostram effectum & praxi adæquemus vel etiam superemus. Si scimus speculativè, quàm perfectam obedientiam Regulæ nostræ requirunt; Sciamus id etiam practicè, & re ipsa nullum apicem Regularum, quæ sunt de obedientia, prætereamus, quem in obedientia nostra Deus reperire & recompensare non possit. Similes inductiones exemplorum de orationis, reflexionis, puræ intentionis, mortificationis usu &c. quæ optimè speculativè scimus, faciamus, & eas practicè re ipsa in effectum deducamus.

Atque etiam huic ipsi tractatui, hisque de solida virtute considerationibus finem faciamus, ut quod hinc vel docuimus, vel didicimus, practicum reddamus, re ipsa exequamur; & in ipsâ ad praxim seu nostrî seu aliorum cohortatione practici esse laboremus; & in omnibus, praxi, non scientiâ, opere, non cognitione, reales, non verbales sanctissimi.

TU

TU DOMINE VIRTUTUM

Qui non tam virtus, quàm actus es, & qui ideò Dominus Virtutum vocaris, quia omnium actibus & ipse constas, & nos constare delectaris: da mihi seruo tuo non solùm vocem, non solùm scientiam virtutis, sed etiam opus virtutis. Da mihi Domine, ut quæ tibi placita sunt, sciam, sciendo faciam, faciendo alios doceam, & facere faciam. Da Domine, ut omnis nostra sanctitas in operatione consistat, & in passione propter te, potiùs quàm in scientia & sermociatione de te. Da Domine, ut cognoscendo, voluntatem tuam faciamus; faciendo, ampliùs in ejus cognitione atque amore crescamus; & crescentes, ad faciendam illam, solidiùs assurgamus ac roboreremur. Da nobis Domine quod jubes, & jube quod vis: miserere nostrî sicut scis & vis. Da nobis Domine, ut quidquid vis, sciamus; quidquid scimus, faciamus; quidquid facimus, in eo crescamus, proficiamus, & perseveremus, per te Deum nostrum, & per gratiam tuam, fontem & virtutem omnis virtutis nostræ, ad gloriam tuam & ad gustum voluntatis tuæ, & ad exaltationem dignitatis tuæ!

SERIES

SERIES CONSIDERATIONUM.

DIES I.

Considerationes præambulæ.

- Consid. 1. Expenduntur verba & sensus Regulæ
summarii 16ta. fol. 1.*
- Consid. 2. Quid sit virtus solida & perfecta? fol. 6.*
- Consid. 3. Cur virtutum solidarum studium S.
Pater Ignatius & Societas à nobis exi-
gat? fol. 10.*

DIES II.

De requisitis Virtutis solidæ.

- Consid. 4. Ad solidam virtutem requiritur inten-
tionis seu caritatis in Deum puritas.
fol. 15.*
- Consid. 5. Ad soliditatem virtutis requiritur ha-
militas virtutis. fol. 22.*
- Consid. 6. Ad solidam virtutem requiritur uni-
versalitas. fol. 27.*

DIES III.

Ubi solida virtus paranda, exercenda,
possidenda?

- Consid. 7. Ubi solida virtus sit querenda & paran-
da? fol. 32.*
Consid.

- Consid.* 8. *Ubi solida virtus exercitanda & perficienda?* fol. 46.
- Consid.* 9. *Ubi virtus possidenda, & tanquam robusta atque solidè perfectà, securè tenenda & in usum revocanda?* fol. 59.

D I E S I V.

De occasionibus solidæ Virtutis.

- Consid.* 10. *De occasionibus solida virtutis in vita Religiosa privata.* fol. 72.
- Consid.* 11. *De occasionibus solida virtutis in dispositione Superiorum de nobis expectanda & acceptanda.* fol. 79.
- Consid.* 12. *De occasionibus solida virtutis in executione officiorum.* fol. 88.

D I E S V.

De instrumentis ac mediis solidæ virtutis.

- Consid.* 13. *Virtus solidatur amore, usu, frequentia orationis.* fol. 95.
- Consid.* 14. *Virtus solidatur amore, cura, usu gratia Dei.* fol. 105.
- Consid.* 15. *Virtus solidatur amore & imitatione, tam JESU Christi, quam Pretiosissima Parentis MARIE Virg. f. 115.*

D I E S VI.

De speciebus solidæ virtutis.

- Consid.* 16. *De Virtutis soliditate in tribus Religionis Votis.* fol. 120.
Consid.

- Confid.* 17. *De fidei, spei, charitatis, humilitatis, patientiæ soliditate.* fol. 127.
Confid. 18. *De Resignationis, fervoris, efficacitatis, perseverantiæ soliditate.* fol. 144.

D I E S VII.

De enervantibus solidam virtutem.

- Confid.* 19. *Quòd virtus solida enervetur curâ carnis, & ad externa effusione mentis.* fol. 156.
Confid. 20. *Quòd solida virtus enervetur minorum contemptu, & sui reputatione seu amore.* fol. 163.
Confid. 21. *Quòd solida virtus enervetur tentationibus, & neglectu utendi virtute.* fol. 173.

D I E S VIII.

De stimulis ad solidam Virtutem.

- Confid.* 22. *Stimuli solida & solidanda virtutis.* fol. 186.

D I E S IX.

De signis solidæ virtutis.

- Confid.* 23. *Quenam signa solida virtutis sint.* fol. 192.

F I N I S.

8.

7.

6.

4.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

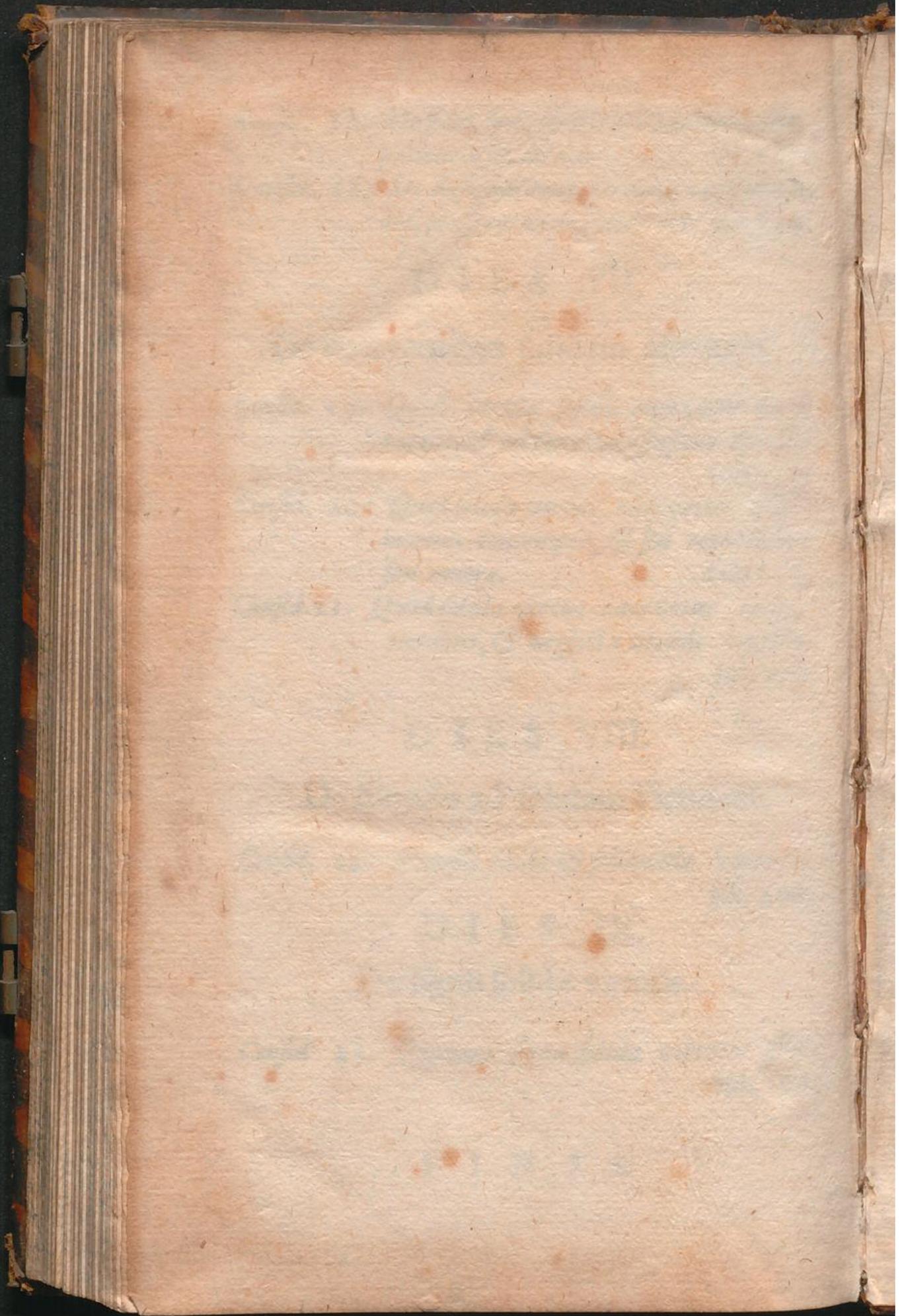
12.

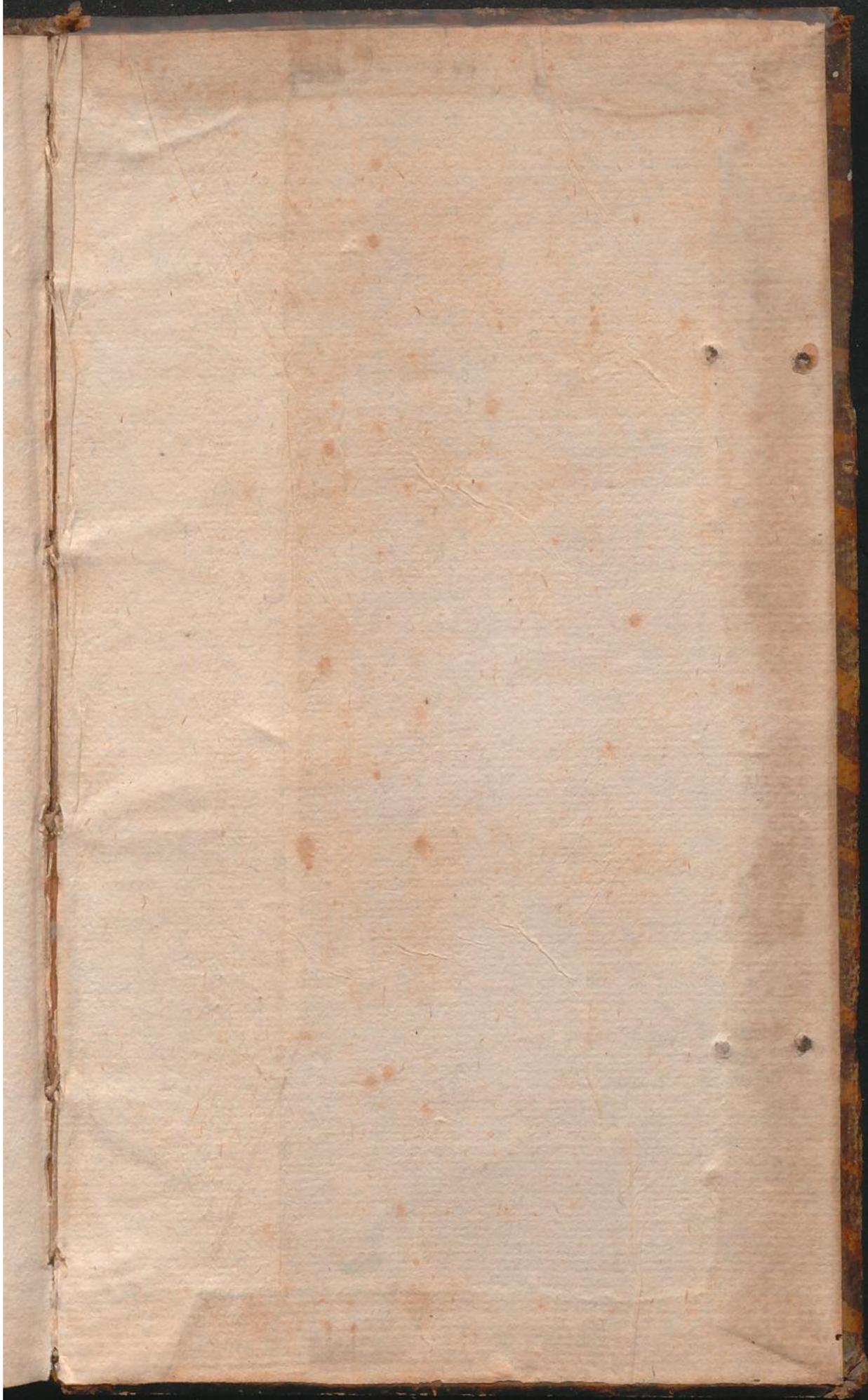
13.

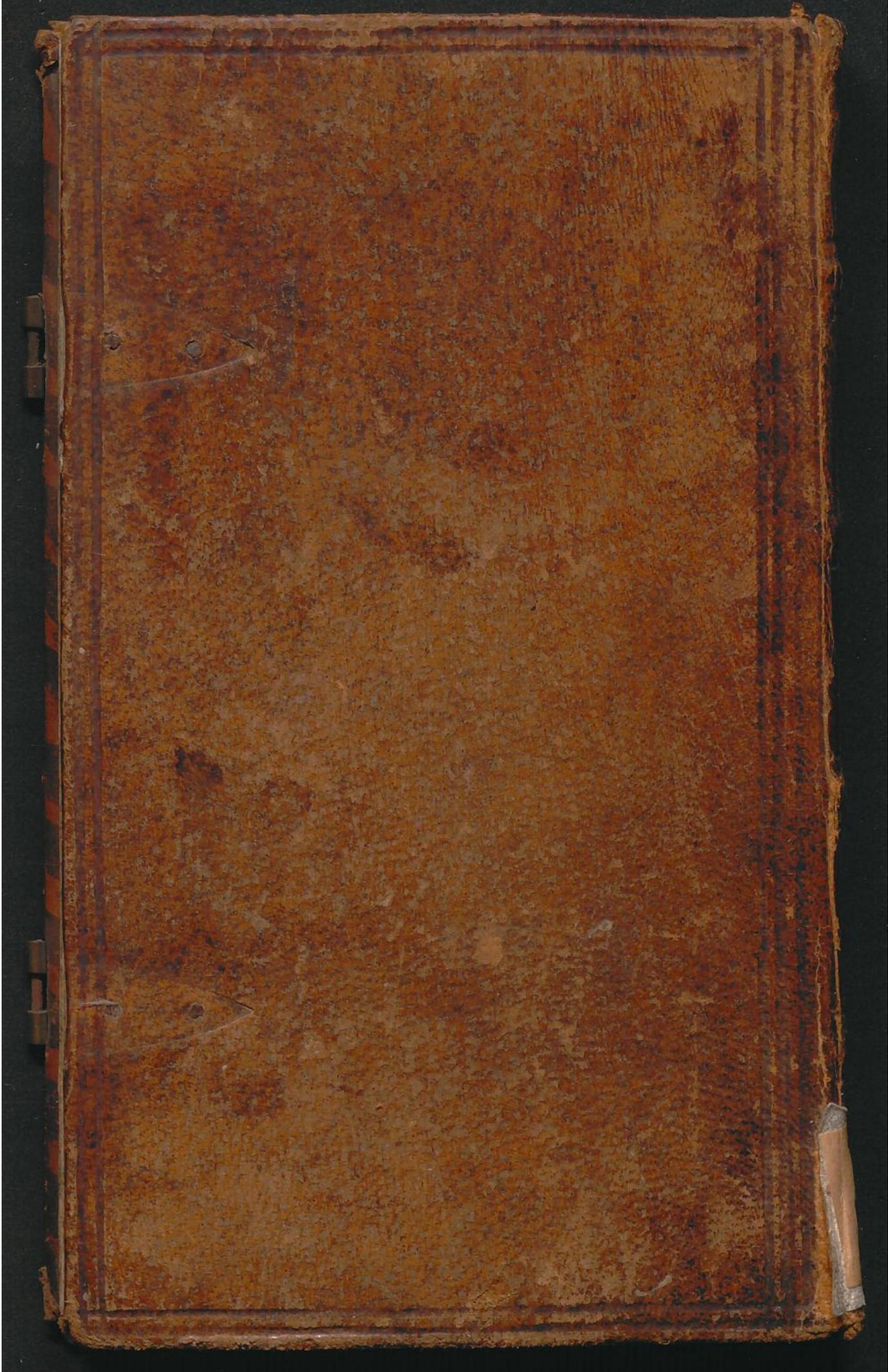
14.

15.

16.

Th
4534